

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Mgr. Kristýna Opletalová

Vybrané otázky spotřebitelských smluv

Rigorózní práce

Konzultant rigorózní práce: JUDr. Tomáš Pohl

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 26. ledna 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 26. ledna 2015

.....

Mgr. Kristýna Opletalová

Poděkování

Ráda bych poděkovala především vedoucímu mé rigorózní práce, JUDr. Tomášovi Pohlovi, za trpělivost a mnoho podnětných připomínek.

Dále mé poděkování patří kolegyni z fakulty JUDr. Sandře Brožové za praktické rady týkající se rigorózního řízení. Poděkování adresuji rovněž bývalému spolužákovi Bc. Michalovi Ctiborovi za stanovisko k jazykovému výkladu zákona.

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Právní úprava kupní smlouvy podle zákona č. 89/2012 Sb. (nový občanský zákoník)	13
2.1	Vymezení základních pojmů	13
2.1.1	Spotřebitelské smlouvy	13
2.1.2	Spotřebitel	14
2.1.3	Podnikatel	15
2.1.4	Zboží	16
2.2	Ochrana slabší strany	17
2.3	Veřejnoprávní ochrana spotřebitele	18
2.4	Nový občanský zákoník	19
2.4.1	Úvod o novém občanském zákoníku	19
2.4.2	Zařazení spotřebitelského práva do nového občanského zákoníku	21
2.4.3	Změny závazkového práva dle nového občanského zákoníku	22
2.4.4	Adhezní smlouvy, neúměrné zkrácení, lichva	23
2.5	Kupní smlouva	24
2.5.1	Kupní smlouva obecně.....	24
2.5.2	Prodej zboží na objednávku	25
2.5.3	Kupní smlouva a smlouva o dílo	25
2.6	Kupní smlouva a odpovědnost za vady.....	26
2.6.1	Definice vady	26
2.6.2	Vady, které znamenají podstatné a nepodstatné porušení smlouvy	26
2.6.3	Opakovaný výskyt vad, větší množství vad.....	27
2.6.4	Jakost při převzetí	28
2.6.5	Vada způsobená neodbornou montáží.....	29
2.6.6	Odpovědnost za vady u darování	29
2.6.7	Odpovědnost za vady věci použitých nebo prodávaných za nižší cenu ...	30
2.6.8	Povinnost kupujícího prohlédnout si věc po přechodu nebezpečí škody .	31
2.6.9	Povinnost prodávajícího předvést zboží	31
2.6.10	Vzdání se práv z odpovědnosti za vady.....	32
2.6.11	Dotované telefony	33
2.6.12	Vouchery	33
2.7	Uplatnění práv z odpovědnosti za vady (reklamace)	34

2.7.1	Lhůta pro uplatnění práv	35
2.7.2	Dokumenty nutné k uplatnění reklamace	35
2.7.3	Reklamační řády	36
2.7.4	Reklamační protokol.....	37
2.7.5	Vyřízení reklamace	37
2.7.6	Nevyřízení reklamace	38
2.7.7	Zamítnutí reklamace	38
2.7.8	Nutné náklady v souvislosti s uplatněním práv z odpovědnosti za vady..	39
2.7.9	Znalecký posudek	40
2.7.10	Reklamace a soudní řízení	41
2.7.11	Odstoupení od smlouvy	41
2.7.12	Poskytnutí náhradního zboží po dobu reklamace	42
2.7.13	Stavení reklamační doby.....	42
2.8	Záruka za jakost	43
2.8.1	Jazykový výklad ustanovení upravujícího záruku za jakost.....	45
2.8.2	Záruka za jakost v praxi.....	46
2.8.3	Zákonná záruční doba dle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.....	46
2.8.4	Přechod práv ze záruky při prodeji zboží	48
2.9	Smlouvy uzavírané distančním způsobem.....	49
2.9.1	Odstoupení od smlouvy	49
2.9.2	Formulář pro odstoupení od smlouvy	51
2.9.3	Lhůty pro vrácení zboží a kupní ceny.....	51
2.9.4	Vrácení kupní ceny včetně poštovného	52
2.9.5	Uzavírání kupní smlouvy po internetu.....	53
2.9.6	Návrh na uzavření smlouvy (nabídka).....	54
2.9.7	Smlouvy uzavírané po telefonu, poskytování služeb.....	54
2.9.8	Neobjednané plnění	55
2.10	Smlouvy uzavírané mimo obchodní prostory.....	56
2.10.1	Odstoupení od smlouvy	57
2.10.2	Nekalé praktiky při předváděcích akcích.....	58
2.10.3	Novela zákona č. 634/1992 Sb., zákon o ochraně spotřebitele.....	60
2.10.4	Slovenská úprava	61
2.10.5	Kupní smlouvy uzavřené při návštěvě podnikatele v domácnosti spotřebitele na jeho žádost.....	62
3	Rozhodčí řízení v kontextu spotřebitelských smluv	63
3.1	Úvod.....	63

3.2	Rozhodčí řízení	63
3.3	Doktríny rozhodčího řízení	64
3.4	Historie rozhodčího řízení.....	65
3.5	Právní úprava a její předmět	66
3.5.1	Arbitrabilita.....	66
3.5.2	Pracovněprávní spory a rozhodčí řízení.....	67
3.6	Rozdíly oproti civilnímu řízení	68
3.7	Pojem rozhodčí smlouvy.....	69
3.7.1	Rozhodčí smlouva a plná moc	70
3.7.2	Závaznost rozhodčí smlouvy pro nástupce stran při postoupení pohledávky.....	71
3.8	Rozhodce.....	71
3.8.1	Určení a jmenování rozhodce	72
3.8.2	Rozdílné postavení rozhodce a soudce	74
3.8.3	Odměna rozhodce	75
3.8.4	Odpovědnost rozhodce za škodu	76
3.8.5	Rozhodce a trestní právo.....	76
3.9	Stálé rozhodčí soudy	77
3.10	Tzv. arbitrážní centra	78
3.11	Rozhodčí řády	80
3.12	Průběh rozhodčího řízení.....	81
3.12.1	Zahájení rozhodčího řízení	81
3.12.2	Přiměřené použití občanského soudního řádu v rozhodčím řízení.....	81
3.12.3	Dožádání	82
3.12.4	Doručování.....	82
3.12.5	Místo rozhodčího řízení	83
3.12.6	Provádění důkazů.....	84
3.12.7	Poučovací povinnost rozhodce	84
3.12.8	Další rysy rozhodčího řízení	84
3.12.9	Rozhodčí řízení on-line a doménové spory	85
3.13	Rozhodnutí	86
3.13.1	Přezkum rozhodčího nálezu.....	87
3.13.2	Zrušení rozhodčího nálezu soudem	88
3.13.3	Následky zrušení rozhodčího nálezu soudem.....	88
3.13.4	Ústavní stížnost proti rozhodčímu nálezu.....	90
3.14	Řízení před stálými rozhodčími soudy	90

3.14.1	Řízení před Rozhodčím soudem při HK a AK ČR	90
3.14.2	Řízení před Burzovním rozhodčím soudem při Burze cenných papírů Praha	92
3.14.3	Řízení před Rozhodčím soudem při Českomoravské komoditní burze Kladno	92
4	Specifické prostředky pro ochranu spotřebitele v rozhodčím řízení	93
4.1	Arbitrabilita spotřebitelských sporů	93
4.2	Rozhodčí doložka jako nepřiměřené ujednání ve světle evropského práva.....	94
4.3	Zbavení práva na soudní ochranu	95
4.4	Zvláštní pravidla v rozhodčím řízení ve vztahu ke spotřebiteli	96
4.4.1	Rozhodčí smlouva.....	96
4.4.2	Rozhodce	98
4.4.3	Vyškrtnutí rozhodce ze seznamu.....	99
4.4.4	Rozhodčí řízení	100
4.4.5	Rozhodčí nález.....	101
4.5	Rozhodčí řízení a spotřebitelské spory ve světle evropské judikatury	101
4.6	Slovenská úprava rozhodčího řízení	102
4.7	Zahraniční úprava rozhodčího řízení	104
5	Závěr (de lege ferenda)	105
6	Seznam použitých zdrojů.....	109
7	Abstrakt.....	129
8	Abstract.....	131
9	Název práce a klíčová slova.....	133

Seznam použitých zkratek

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (Obecný zákoník občanský)	946/1811 Sb. z. s.
ČOI	Česká obchodní inspekce	
ESD	Evropský soudní dvůr	
LZPS	Listina základních práv a svobod	usnesení ČNR č. 2/1993 Sb.
MS	Ministerstvo spravedlnosti	
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu	
NOZ	Nový občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb.
ObchZ	Obchodní zákoník	zákon č. 513/1991 Sb.
OSŘ	Občanský soudní řád	zákon č. 99/1963 Sb.
OZ	Občanský zákoník	zákon č. 40/1964 Sb.
TZ	Trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb.
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law	
ZEK	Zákon o elektronických komunikacích	zákon č. 127/2005 Sb.
ZOS	Zákon o ochraně spotřebitele	zákon č. 634/1992 Sb.
ZOSPP	Zákon o ochrane spotrebiteľa pri podomovom predaji a zásielkovom predaji	zákon č. 108/2000 Z. z.
ZOSPT	Zákon o ochrane spotrebiteľa pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb na základe zmluvy uzavretej na diaľku alebo zmluvy uzavretej mimo prevádzkových priestorov predávajúceho	zákon č. 102/2014 Z. z.,
ZP	Zákoník práce	zákon č. 262/2006 Sb.
ZRŘ	Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů	zákon č. 216/1994 Sb.
ŽZ	Živnostenský zákon	zákon č. 455/1991 Sb.

1 Úvod

Občanské právo mě zajímalo od počátku studia. Na oblast spotřebitelských smluv jsem se ale zaměřila až na základě pracovní zkušenosti ve spotřebitelské organizaci Spotřebitel net,¹ kde jsem se coby právní poradkyně setkala s mnoha problémy spotřebitelů.

Spotřebitelské smlouvy jakožto smlouvy uzavírané se spotřebitelem, který je slabší stranou závazkového vztahu, jsou nedílnou součástí každodenního života. Problematika ochrany spotřebitele je sice předmětem občanského práva, ale zároveň má přesah do práva obchodního, evropského, trestního a správního. Pohybuje se tedy na pomezí mezi soukromým a veřejným právem. Můžeme dokonce říci, že ochrana spotřebitele se prolíná hlavními právními a společenskovědními obory. Spotřebitelské právo totiž úzce souvisí se sociologickými a psychologickými aspekty našeho jednání, přičemž dopady těchto vlivů zkoumá i ekonomie. Praktická využitelnost spotřebitelského práva ale nikterak nevyklučuje jeho hlavní účel - hledání spravedlnosti, tj. vyvažování rovnosti na straně jedné a svobody na straně druhé.

V postmoderní době, kdy jsme vystavováni reklamě na každém kroku, je téma ochrany spotřebitele ještě aktuálnější. Období ekonomické krize odhaluje nedostatečnou finanční gramotnost české populace. Zároveň se potýkáme s pomalou adaptací zákonů na rychlý rozvoj společnosti.² Právě dynamický vývoj informačních technologií je tím, co činí spotřebitelské právo oborem náchylným k novelizacím. Proto se uvažovalo o vytvoření spotřebitelského kodexu po vzoru Francie a Slovenska, aby každá implementace směrnice nevyžadovala novelu občanského zákoníku.³

V roce 2012 byl schválen nový občanský zákoník (dále jen „NOZ“),⁴ který přináší velké množství změn nejen ve spotřebitelské oblasti. Kodex vyvolal nesčetné vášně jak mezi odbornou, tak laickou veřejností. Význam dlouho připravovaného předpisu se ztratil v mediální zkratce a leckdy byl pojmán čistě ideologicky. Starý

¹<http://www.spotrebitel.net/> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

²HURDÍK, J. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 28-33.

³Code de la consommation. 1978. Francie; zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa.

⁴Zákon č. 89/2012 Sb.

občanský zákoník (dále jen „OZ“)⁵ byl prezentován jako socialistické dědictví, kterého se musíme zbavit. Reforma soukromého práva se rázem stala politickou záležitostí.

Spotřebitelské právo je oblastí se silným otiskem evropské legislativy. Naprostá většina ustanovení o ochraně spotřebitele v našem právním řádu je výsledkem implementace evropských směrnic. V poslední době byla předmětem diskuze především směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku (dále jen „směrnice o právech spotřebitelů“).

Na podzim 2013 se v Evropském parlamentu promítal film *Šmejdi* režisérky Silvie Dymákové, která se vydala se skrytou kamerou na předváděcí akce.⁶ Na příkladu nekalých obchodních praktik ve vztahu ke spotřebiteli nejvíce vynikne rozdíl mezi mladou a starou generací. Obětí nepoctivých podnikatelů se stane snáze senior než mladý člověk, který pravidelně používá internet, má zkušenosti ze zahraničí a silné sociální schopnosti. Staří lidé mají tendenci věřit tomu, že sliby se dodržují. V poradně Spotřebitel net jsem strávila hodně času přesvědčováním jedné důchodkyně o tom, že opravdu nevyhrála 500 000,- Kč, přestože se to píše na předtištěné obálce reklamního sdělení. Především pro seniory účastníci se předváděcích akcí je nepochopitelné, že podnikatel má právní formu společnosti s ručením omezeným a toho času nemá žádný majetek.

Film *Šmejdi* ukázal také psychologickou rovinu předváděcích akcí a důvod, proč na ně důchodci jezdí – jejich vlastní rodina o ně neprojevuje zájem, ať už z vlastního rozhodnutí, nebo v důsledku časově náročného a stresujícího zaměstnání. Citová deprivace nebo jiné problémy mohou staré lidi přivést až k závislosti na navštěvování předváděcích akcí, jak bylo popsáno psychologem v dokumentu *Šmejdi*. I já jsem při své práci poznala, že právní spory nezřídka znamenají pro lidi ponížení a pocit selhání. Pokud seberou odvahu a vyhledají právní pomoc, důležitější než řešení problému je pro

⁵Zákon č. 40/1964 Sb.

⁶<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/243530-smejdi-zapusobili-v-evropskem-parlamentu/> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

ně to, že se mohou někomu svěřit. Společnost se zabývá tím, jak ovlivňuje prodloužení průměrné délky života fyzickou zdatností. Opomíjí ale duševní zdraví dnešních důchodců a jeho vliv na orientaci v majetkových vztazích. Pro rodiny seniorů je zpravidla omezení svéprávnosti tabu.

Ve filmu *Šmejdi* se objevují v civilu i ti, které předváděcí akce živí. Přiznávají, že svou práci vnímali primárně jako zdroj příjmu a morální stránkou se tolik nezabývali. Paralela s nedemokratickými režimy, v nichž se každý cítil být zanedbatelnou a postradatelnou částí velkého soukolí systému, je nasnadě. Někdy mě napadá, jestli nedokonalá regulace podnikatelského prostředí není jedním z důvodů, proč stále více obyvatel naší země pochybuje o legitimitě stávajícího politického systému a nostalgicky vzpomíná na socialistický režim, za něhož si mohli „šmejdi“ o předváděcích akcích nechat leda zdát.

Přestože se ve své práci zabývám spotřebitelskými smlouvami z pohledu občanského práva hmotného, ráda bych předestřela i procesněprávní souvislosti této problematiky. Proto se nemalá část mé práce věnuje rozhodčímu řízení. Důvodem, proč jsem se rozhodla zaměřit se i na rozhodčí doložky, je skutečnost, že navzdory množství pramenů a široké diskuzi zůstává toto téma kontroverzní a plně nezodpovězených otázek. Rozhodčí řízení bylo v poslední době uplatněno nebo se o jeho uplatnění uvažovalo v případě několika významných sporů státu, resp. územního samosprávného celku s podnikateli.⁷ Předmětem mé práce je i rozhodčí řízení v kontextu spotřebitelských smluv. Domnívám se, že pro rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách platí většina výše uvedených tvrzení týkajících se spotřebitelského práva jako celku. Rozhodčí doložky jakožto zvláštní smluvní ujednání staví totiž spotřebitele do neznámé situace, s níž si spolu s přibývajícím věkem nemusí umět poradit. Stejně jako spotřebitelské právo obecně je i tato oblast příležitostí pro hledání rovnováhy mezi ochranou slabší strany a respektem k lidské svobodě.

Během svého prvního zaměstnání po dokončení studia jsem měla možnost

⁷http://www.metro.cz/ids-vybrala-rozhodce-pro-arbitraz-s-prahou-kvuli-tunelu-blanka-mozna-z-ni-nakonec-sejde-grh-/co-se-deje.aspx?c=A141201_142036_co-se-deje_jbs (cit. ke dni 7. 1. 2015).
<http://zpravy.e15.cz/domaci/udalosti/ministerstvo-kauza-diag-human-je-u-konce-cesko-nezaplati-ani-korunu-1105345> (cit. ke dni 7. 1. 2015).
<http://www.egov.cz/clanky/nove-vedeni-prahy-zrusilo-arbitraz-s-majitelem-opencard> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

poznat fungování veřejnoprávní ochrany spotřebitele v praxi. Na Ministerstvu průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“) jsem při přípravě zákona o pyrotechnických výrobcích a o zacházení s nimi⁸ pozorovala, jak je náročné dostát bezpečnostním požadavkům na ochranu spotřebitele a neopomenout při tom námitky z řad podnikatelů. Zároveň jsem byla svědkem toho, že spolupráce právníků s experty a věcných útvarů se zástupci legislativního odboru neprobíhá vždy bez problému, přestože je pro tvorbu právních předpisů zcela zásadní. Vysoké administrativní požadavky na přípravu souvisejících dokumentů znesnadňují dodržení časových termínů a potlačují kreativitu tvůrců zákona.

Cílem mé rigorózní práce je porovnat postavení spotřebitele podle OZ a NOZ a zhodnotit aktuální problémy spotřebitelského práva na základě příkladů z praxe. Těžiště tohoto srovnání je v kupní smlouvě, která je obsahem druhé kapitoly této práce. Poznatky o rozhodčím řízení shrnuté v třetí a čtvrté kapitole doplní výklad o kupní smlouvě o procesněprávní rozměr.

⁸ <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=385> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

2 Právní úprava kupní smlouvy podle zákona č. 89/2012 Sb. (nový občanský zákoník)

2.1 Vymezení základních pojmů

V této kapitole bych chtěla vysvětlit rozdíly v základních pojmech týkajících se spotřebitelských smluv a především smluv kupních podle OZ a NOZ, včetně souvislosti se zákonem č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele (dále jen „ZOS“). Kromě vymezení pojmů spotřebitelské smlouvy, spotřebitel, podnikatel a zboží se zaměřím i na některé zvláštnosti NOZ, jako jsou ochrana slabší strany, adhezní smlouvy, neúměrné zkrácení a lichva. OZ už není v současné době účinný, proto se o něm budu vyjadřovat v minulém čase, přestože se jím nadále řídí kupní smlouvy uzavřené do konce roku 2013.

2.1.1 Spotřebitelské smlouvy

Spotřebitelské smlouvy nejsou zvláštním smluvním typem jako např. smlouva kupní, smlouva o dílo nebo smlouva o půjčce. Samotný pojem „spotřebitelské smlouvy“ je poněkud nepřesný. Jedná se o doslovný překlad anglického „consumer contracts“ a nevystihuje podstatu věci – charakter smluv spočívající ve zvláštním postavení spotřebitele jako jedné ze smluvních stran. Vhodnější je nazývat tyto smlouvy spíše „smlouvy se spotřebiteli“ nebo „smlouvy uzavírané se spotřebiteli“, jelikož se vyznačují právě tím, že jednou ze smluvních stran je spotřebitel.⁹ Příkladem je pojem spotřebitelských smluv ve francouzském, španělském nebo italském právu.¹⁰ Zákonodárce upřesnil terminologii, když v NOZ zařadil problematiku spotřebitelských smluv do samostatného dílu¹¹ s názvem „ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebiteli“. NOZ ale nadále používá pojem spotřebitelské smlouvy jako legislativní zkratku, jelikož se jedná o zažité pojmenování.¹²

⁹ŠVIHELOVÁ, Z. *Spotřebitelské smlouvy*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Jiří Švestka. s. 13-14.

¹⁰Contracts conclus avec les consommateurs; contratos celebrados con consumidores; contratti stipulati con i consumatori;

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 49.

¹¹Jedná se o díl 4 hlavy I části čtvrté NOZ.

¹²TOMANČÁKOVÁ, B. Smlouvy uzavírané spotřebitelem v návrhu nového občanského zákoníku. *Právní fórum*. 2009, č. 9, s. 368.

Úprava spotřebitelských smluv byla součástí OZ od 1. ledna 2001, kdy nabyl účinnosti zákon č. 367/2000 Sb. Spotřebitelské smlouvy už tehdy tvořily hlavu pátou části první OZ, která byla naprosto nesystémově vložena mezi hlavu čtvrtou (právní úkony) a hlavu osmou (promlčení). Původně byly za spotřebitelské smlouvy považovány kupní smlouva, smlouva o dílo a další smlouvy uvedené v části osmé OZ. To ale neodpovídalo evropskému právu, podle něhož se vztahovala zvláštní úprava spotřebitelských smluv i na smlouvy nepojmenované, tzv. inomináty. Nesrovnalost byla napravena novelou OZ (provedenou zákonem č. 56/2006 Sb.), která vytvořila ustanovení § 51a.¹³

2.1.2 Spotřebitel

Pojem spotřebitele vyvolává mnohé otázky v právní teorii i praxi. Jak z evropských směrnic (směrnice o právech spotřebitelů, směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách“), směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží (dále jen „směrnice o některých aspektech prodeje spotřebního zboží“)), tak z rozhodnutí Evropského soudního dvora (dále jen „ESD“)¹⁴ vyplývá, že za spotřebitele má být považována pouze fyzická osoba. Na druhou stranu se členským státům nebrání v tom, aby pojem spotřebitele rozšířily i na další osoby. V praxi se nadále setkáváme se spornými případy, kdy podnikatelé při nákupu zboží uvedou své identifikační číslo (IČ) a následně se domáhají ochrany spotřebitele. Pak může být velice náročné prokázat, zda byla smlouva uzavřena v souvislosti s podnikatelskou činností, nebo zda se jednalo o transakci za účelem zahrnutí příslušné částky do výdajů v daňovém přiznání, případně dokonce o omyl. Ani judikatura není v této věci jednotná. Je nutné dodat, že prodávající ve většině případů nemají šanci poznat, zda podnikatel uzavřel smlouvu skutečně v souvislosti se svou podnikatelskou činností nebo za jiným účelem.¹⁵ A přitom skutečnost, zda kupující je, či není podnikatelem, má vliv i na místní příslušnost

¹³VEČEŘA, J. *Ochrana spotřebitele v kontextu práva EU*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2009. s. 45.

¹⁴Rozhodnutí ESD C – 541/99, C – 542/99 a C – 361/89.

¹⁵MATĚJKA, R. *Soukromoprávní aspekty ochrany spotřebitele*. Praha, 2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Jiří Švestka. s. 18-19.

soudu.¹⁶ Před 1. 1. 2014 mělo jednání v souvislosti s podnikatelskou činností význam i pro to, zda se bude na závazkový vztah aplikovat OZ, nebo zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“).

NOZ spotřebitele definuje jako „člověka, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná“. Tato definice se v zásadě neliší od vymezení pojmu v OZ. Nadále jde o fyzickou osobu, která jedná mimo rámec své podnikatelské činnosti. Na rozdíl od OZ je definice spotřebitele zařazena do hlavy II týkající se osob; zvláštní ustanovení o spotřebitelských smlouvách už obsah pojmu nevysvětlují. Zásadním přelomem je ale vymezení slabší strany. Za tu se považuje ten, kdo vystupuje vůči podnikateli mimo rámec svého podnikání, ledaže druhá strana prokáže opak (§ 433 odst. 2 NOZ). Nově se tak ochrana slabší strany může podle okolností vztahovat i na spolky nebo na tzv. fiktivní podnikatele, tedy na subjekty, které jsou formálně podnikateli, ale podnikatelskou činnost nevyvíjí. Prolomilo se tak jednostranné vnímání spotřebitele jako fyzické osoby. Zákon samozřejmě i nadále považuje za spotřebitele především fyzickou osobu, avšak zohledňuje výjimky z tohoto pravidla. Podle Selucké byly diskuze o tom, zda má být spotřebitelem fyzická, nebo právnická osoba, spíše politické než právní.¹⁷ OZ totiž zpočátku definoval spotřebitele jako osobu, „která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti“. Obdobně i ZOS připouštěl, že spotřebitelem může být i právnická osoba. V roce 2010 došlo ke změně OZ a ZOS v tom smyslu, že pojem spotřebitele byl zúžen na fyzickou osobu.¹⁸ To v důsledku znamenalo, že na právnické osoby se ochrana spotřebitele nevztahovala.

2.1.3 Podnikatel

Pojem dodavatele, který používal OZ, je v NOZ nahrazen pojmem podnikatel. Jeho vymezení se ale příliš neliší od definice dodavatele, kterým byla „osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti“. Dodavatelem proto mohla být fyzická i právnická osoba, což platí i pro

¹⁶ To se však týká jen případů, kdy je kupující žalovaným (§ 84 OSŘ). Příslušnost obecného soudu fyzické osoby je dána místem bydliště, zatímco u fyzické osoby podnikající nebo u právnické osoby je rozhodující její sídlo (§ 85 odst. 1-3 OSŘ).

¹⁷SELUCKÁ, M. Přezkum a revize spotřebitelského acquis. In FIALA, J.; HURDÍK, J.; SELUCKÁ, M. *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva: Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18. 1 2008*. 1. vydání. Brno: Spisy Právnické fakulty MU, 2008. s. 16.

¹⁸Jednalo se o zákon č. 155/2010 Sb.

podnikatele. Pravidlem zůstává i to, že neoprávněný podnikatel je také považován za podnikatele.¹⁹ Ustanovení § 420 odst. 1 NOZ definuje podnikatele stejným způsobem jako dosavadní ObchZ, tedy jako toho, „kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku“. Na to navazuje další odstavec, který doplňuje definici podnikatele pro účely ochrany spotřebitele. Kromě osoby uzavírající smlouvy v rámci své obchodní činnosti se podnikatelem rozumí i osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele (to může být např. obchodní zástupce, komisionář nebo pověřený zaměstnanec). Směrnice o právech spotřebitelů používá pojem obchodník.²⁰ V současné době připravovaná novela NOZ by měla zavést pojem profesionál, kterým by byl podnikatel ve vztahu ke spotřebiteli.²¹

Poněkud matoucí byl za účinnosti OZ nesoulad ZOS s terminologií OZ. Zatímco podle OZ byl dodavatel stranou spotřebitelské smlouvy jednající v rámci své podnikatelské činnosti, podle ZOS se dodavatelem rozuměl podnikatel, který dodává výrobky prodávajícímu.

2.1.4 Zboží

Dalším pojmem, který je nutné vymezit, je zboží. Tím se rozumí vše, co je předmětem koupě. Podle Nejvyššího soudu pod pojem zboží spadají i věci nemovité.²² Směrnice o právech spotřebitelů ale vymezuje zboží jako věc movitou.²³ Pojem zboží používá NOZ především v ustanoveních týkajících se spotřebitelských smluv. Analogicky byl tento pojem používán i v OZ. V ustanoveních upravujících koupi se setkáme především s pojmem věc, případně s pojmem předmět koupě, který se vyskytoval v OZ. Někdy je pojem zboží používán s přívlastkem „spotřební“. ZOS pracuje s pojmem výrobek.

¹⁹ § 3a ObchZ;

JANEČKOVÁ, E.; HORÁLEK, V.; ELIÁŠ K. *Encyklopedie pojmů nového soukromého práva*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012. s. 96.

²⁰ Čl. 1 odst. 2 směrnice o právech spotřebitelů.

²¹ https://www.businessinfo.cz/app/content/files/dokumenty/Navrh_zmen_NOZ-200814.pdf (cit. ke dni 7. 1. 2015).

²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2006, sp. zn. 33 Odo 1314/2005.

²³ Čl. 1 odst. 3 směrnice o právech spotřebitelů.

2.2 Ochrana slabší strany

Při studiu spotřebitelského práva si můžeme klást otázku, proč je vůbec spotřebitel chráněn jako slabší strana smluvního vztahu. V minulosti byla ochrana spotřebitele vnímána spíše negativně.²⁴ Dnes už se objevují názory, podle nichž představuje ochrana spotřebitele znak vyspělé společnosti.²⁵ Vítová spatřuje v regulaci spotřebitelských smluv ochránářskou roli státu a varuje, že přehnané protežování spotřebitele může být kontraproduktivní a vést k neodpovědnosti obou stran.²⁶ Dohnal zase kritizuje, že zákon nepamatuje také na ochranu před spotřebitelem.²⁷ Podnikatelé podle něj nemají na klamání spotřebitele kapacitu, neboť jsou plně vyčerpáni plněním administrativních požadavků státu.²⁸ Podle Bělohávka bývá ochrana spotřebitele hojně zneužívána.²⁹ Bejček také tvrdí, že ochrana spotřebitele nemá být ochranou před neuváženými rozhodnutími, ale před nepravdivými informacemi.³⁰ NOZ odstraňuje dosavadní vnímání spotřebitele jako extrémně slabé a zranitelné osoby.

Jak Tomančáková, tak Ondřej vnímají spotřebitele jako smluvní stranu, která je znevýhodněná omezenou informovaností.³¹ Tomančáková navíc zdůrazňuje, že v dnešní době zvýšené mobility populace nemá prodávající vždy stálé zákazníky, a proto není nucen jednat tak, aby si udržel dobrou reputaci.³² Nezanedbatelnou skupinu spotřebitelů dnes také tvoří turisté, kteří jsou v ještě slabší pozici než ostatní spotřebitelé, a to vlivem neznámého prostředí, v němž svá práva uplatňují.³³ Podle Zdražila má spotřebitel

²⁴SELUCKÁ, M. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 1.

²⁵SEKERA, M. *Komunitárne a slovenské legislatívne piliere ochrany spotrebiteľa*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2013. s. 115.

²⁶VÍTOVÁ, B. *Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2011. s. 13.

²⁷DOHNAL, J. Bránění spotřebitele, nebo bránění obchodnímu styku? *Bulletin advokacie*. 2010, č. 5, s. 66.

²⁸Tamtéž s. 67.

²⁹BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 8.

³⁰BEJČEK, J. Ochrana spotřebitele, nebo i pokrytecky zastřená ochrana věrolomnosti? *Právní rozhledy*. 2013, č. 13-14, s. 477.

³¹TOMANČÁKOVÁ, B. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. 2. vydání. Praha: Linde, 2011. s. 11.;

ONDŘEJ, J. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele – ekonomické, právní a sociální aspekty*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 99-101.

³²TOMANČÁKOVÁ, B. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. 2. vydání. Praha: Linde, 2011. s. 14.

³³FRNOCHOVÁ, L. *Ochrana spotřebitele v oblasti cestovního ruchu*. Praha, 2010. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra evropského práva. Vedoucí práce Luboš Tichý. s. 11.

v rukou jednu silnou zbraň – nemusí smlouvu vůbec uzavřít.³⁴ To ovšem platí jen v případě, že se nejedná o zboží nutné k životu. Hulva podobně jako Zdražil dodává, že spotřebitelova volba zboží nekoupit se může plně uplatnit ve chvíli, kdy na trhu existuje konkurence vytvořená státní regulací.³⁵ Ochrana spotřebitele bývá v odborné literatuře definovaná jako omezení autonomie vůle za účelem ochrany slabší strany. Selucká ale v rámci diskuze na konferenci o ochraně spotřebitele, která se konala dne 29. listopadu 2013 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, řekla, že výše uvedené podle ní není v rozporu. Zvláštní ochrana umožňuje spotřebiteli, aby jeho vůle nebyla jen formální záležitostí.

2.3 Veřejnoprávní ochrana spotřebitele

Ochrana spotřebitele má svou soukromoprávní i veřejnoprávní podobu. Má práce se zabývá především soukromoprávními aspekty ochrany spotřebitele. Ráda bych ale ve stručnosti vysvětlila shodné a rozdílné rysy obou přístupů k ochraně spotřebitele. Veřejnoprávní ochrana spotřebitele je historicky starší než ochrana soukromoprávní.³⁶ Její právní základ tvoří ZOS, zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků (dále jen „zákon o obecné bezpečnosti výrobků“), zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a další právní předpisy. Společným jmenovatelem těchto právních předpisů je stanovení požadavků, které musí zboží splňovat, aby nedošlo k ohrožení zdraví nebo života spotřebitelů. Zákon o obecné bezpečnosti výrobků podle Sokola rozšiřuje odpovědnost prodávajícího nad rámec občanskoprávního kodexu, který mu stanoví povinnost dodat zboží bez vad.³⁷ Odpovědnost podle zákona o obecné bezpečnosti výrobků je objektivní stejně jako občanskoprávní odpovědnost, ale lze se jí zprostit. Oba odpovědnostní vztahy jsou na sobě navíc nezávislé. Dozor nad veřejnoprávní ochranou spotřebitele přísluší především České obchodní inspekci (dále jen „ČOI“). ČOI je správní úřad, který dbá na dodržování ZOS. Někdy se spotřebitelé mylně domnívají, že ČOI má pravomoc nařídít prodávajícímu, aby mu např. vrátil peníze po odstoupení od kupní smlouvy. Soukromoprávní nároky ale může spotřebiteli

³⁴ZDRAŽIL, M. *O ochraně spotřebitele: praktická příručka se vzory a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Linde, 2000. s. 11.

³⁵HULVA, T. *Ochrana spotřebitele*. 1. vydání. Praha: Walters Kluwer, 2005. s. 47.

³⁶ZOULÍK, F. Soukromoprávní ochrana slabší smluvní strany. *Právní rozhledy*. 2002, č. 3, s. 109.

³⁷SOKOL, T. Vztah občanského zákoníku k zákonu o ochraně spotřebitele. *Právní rádce*. 2001, č. 11, s. 6-7.

přiznat jediné nezávislý soud. Pravomoc ČOI spočívá „pouze“ ve zjištění porušení zákona a udělení pokuty, která může dosahovat výše až 50 milionů Kč (§ 24 odst. 12 písm. e) ZOS). Jak bude vysvětleno níže, uvažuje se ale o zavedení oprávnění ČOI řešit mimosoudně spotřebitelské spory.

Veřejnoprávní předpisy nevyžadují od spotřebitele aktivní činnost jako předpisy soukromoprávní. Spotřebitel tedy nemusí na podporu svých tvrzení předkládat důkazy, neboť ty obstará z úřední povinnosti správní orgán. Veřejné právo ale poskytuje spotřebiteli menší dohled nad vyřízením věci. Správní řízení, v němž se porušení předpisů na ochranu spotřebitele zpravidla prošetřuje, není totiž ovládáno zásadou kontradiktornosti. Spotřebitel proto není oprávněn vyjádřit se ke každému důkazu a nepřísluší mu ani jiná procesní práva. Veřejnoprávní předpisy však přesto zajišťují rychlejší ochranu práv než občanskoprávní proces.³⁸ I Hulva považuje veřejnoprávní ochranu spotřebitele za účinnější, přičemž její výhodou pro spotřebitele je podle něj i absence poplatkové povinnosti.³⁹

2.4 Nový občanský zákoník

2.4.1 Úvod o novém občanském zákoníku

Úvahy o rekonstrukci občanského práva se objevily už v důvodové zprávě k zákonu č. 509/1991 Sb., nejrozsáhlejší novele OZ po roce 1989, avšak nepokračovalo se v nich z důvodu zániku federace.⁴⁰ Systematicky se začalo na rekonstrukci pracovat od roku 2000 pod vedením tehdejšího ministra spravedlnosti Otakara Motejla. Zajímavé je, že do diskuze byly zapojeny i nevládní organizace a prostor byl dán prvně v historii i připomínkám z řad veřejnosti.⁴¹ Legislativní proces byl dokončen dne 2. března 2012, kdy došlo k vyhlášení NOZ ve Sbírce zákonů pod číslem 89/2012. Vzhledem k tomu, že byl NOZ mnohdy prezentován jako významný předěl od dědictví socialismu, bylo i číslo zákona spojováno s rokem 1989.⁴² NOZ čerpá v mnohém z návrhu nového

³⁸KANDA, A.; MATĚJKA, J. Spotřebitelské smlouvy a jejich význam v informační společnosti. In *Pocta Martě Knappové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2005. s. 162.

³⁹HULVA, T. Ochrana spotřebitele při prodeji zboží v obchodě. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 1, s. 34.

⁴⁰ČECH, P. Rekonstrukce soukromého práva za dveřmi (a přesto zahalena nejistotou). *Právní rádce*. 2012, č. 4, s. 28.

⁴¹<http://obcanskyzakonik.justice.cz/legislativni-proces/> (cit. ke dni 7. 1. 2015);

http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Pripominky_verejnosti_2011.pdf (cit. ke dni 7. 1. 2015).

⁴²ELIÁŠ, K. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání.

občanského zákoníku z roku 1937, který měl v tehdejším Československu nahradit rakouský občanský zákoník Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (dále jen „ABGB“) vydaný v roce 1811. Dále NOZ vychází z právních řádů zemí, jako je Německo, Itálie, Španělsko nebo Québec.

NOZ, který má velké množství příznivců i odpůrců, vyvolává vášně napříč společnostmi. Zákonodárci proto navrhovali odložení účinnosti kodexu (navzdory legisvakanci v délce 1 roku a téměř 9 měsíců), což se nakonec nerealizovalo. Hlavní tvůrce NOZ Eliáš uvádí jako hlavní přednosti tohoto předpisu odstranění roztržitosti občanského práva, nahrazení absolutní neplatnosti relativní neplatností a orientaci naší země směrem k vyspělým demokratickým státům.⁴³ Křeček mu oponuje a prohlašuje, že doba velkých kodexů je už dávno pryč. Častější novely zákonů jsou podle něj přirozeným důsledkem rychlého technologického vývoje a migrace populace. Křeček by proto větší pozornost než právní úpravě cest a stezek věnoval internetu.⁴⁴ Eliáš považuje Křečkovy námitky za politicky motivované a v otázce kodifikace odkazuje na nedávno vzniklé občanské zákoníky Québecu, Ruska, Ukrajiny, Litvy nebo Lotyšska. Dekodifikace navíc podle něj vychází vstříc různým zájmovým skupinám. Zároveň se zaštiťuje názorem Smejkal, odborníka na výpočetní techniku, který shledává úpravu právního jednání pomocí elektronických prostředků v NOZ za dostačující.⁴⁵

NOZ bývá vytýkán archaický jazyk, konkrétně pojmy jako pachtýř, závdavek a výměnek. Je pravda, že NOZ je dokonalým ztělesněním konzervativismu práva. Na druhou stranu se nevyhýbá moderním jevům, jako je změna pohlaví (§ 29 NOZ) nebo osamostatnění dětí od rodičů v brzkém věku z důvodu podnikání (§ 37 NOZ). Kritika se nevyhnula ani kazuistické povaze kodexu. NOZ posiluje dispozitivní charakter občanského práva. Tím dává lidem větší svobodu, ale zároveň od nich vyžaduje větší odpovědnost. Nezávislost soukromého práva na právu veřejném je uvedena hned v ustanovení § 1 odst. 1 věty druhé NOZ. To neplatí bez výhrad. Má-li ale být uplatněn

Ostrava: Sagit, 2012. s. 5.

⁴³ELIÁŠ, K. Proč potřebujeme nový občanský zákoník? *Právní rádce*. 2012, č. 11, s. 24-25.

⁴⁴KŘEČEK, S. Zamyšlení nad návrhem nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2008, č. 9, s.19.

⁴⁵ELIÁŠ, K. K článku JUDr. Stanislava Křečka „Zamyšlení nad návrhem nového občanského zákoníku“. *Bulletin advokacie*. 2008, č. 9, s. 23.

soukromého práva vázáno na veřejné právo, musí to zákon výslovně stanovit.⁴⁶

Závěrem je důležité zdůraznit, že nová právní úprava se použije pro smlouvy uzavřené od 1. ledna 2014. Smlouvy sjednané dříve se řídí dosavadní právní úpravou s výjimkou těch, u nichž bylo stanoveno, že se na ně bude od roku 2014 vztahovat NOZ (§ 3028 odst. 3 věta druhá NOZ). Ačkoliv je NOZ založen na principu diskontinuity, nelze nyní považovat starou judikaturu bez dalšího za nepoužitelnou.⁴⁷ Přesto je ale nutné počítat s určitými komplikacemi, které mohou aplikaci NOZ provázet. Kromě nepřesností v samotném NOZ, které lze odstranit novelizacemi, výkladem a judikaturou, se objevily potíže se schvalováním prováděcích předpisů a odhalena byla i nedostatečná provázanost s procesními předpisy. Několik měsíců po nabytí účinnosti NOZ se proto začalo diskutovat o nutnosti technické novely zákona, kterou v současné době připravuje Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „MS“). Účinnost novely je plánovaná na počátek roku 2016. Uvažuje se však i o podrobnější novele NOZ. Rekodifikace občanského práva se chystá i na Slovensku, kde stále platí zákon č. 40/1964 Zb., občianský zákonník (dále jen „občianský zákonník“). Slovensko je zemí s poměrně silnou ochranou spotřebitele. Zmíněný zákoník mimo jiné činí neplatnou smlouvu, v níž je předmět a cena popsán menším písmem než zbytek smlouvy.⁴⁸

2.4.2 Zařazení spotřebitelského práva do nového občanského zákoníku

NOZ, který je podobně jako zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“) považován za revoluční změnu, obsahuje úpravu spotřebitelských smluv, přestože tomu tak původně být nemělo.⁴⁹ Spotřebitelské právo je součástí občanských zákoníků Německa a Nizozemí. Ve Francii, Rakousku a Finsku je spotřebitelská problematika naopak předmětem zvláštního zákona.⁵⁰ Argumentem pro uchování spotřebitelského práva v občanském kodexu je přehlednost a systematičnost stejně jako integrace materie do jednoho předpisu a odklon od socialistického režimu, který nesmyslně separoval

⁴⁶NESNÍDAL, J. *Občanský zákoník I. s komentářem*. 1. vydání. Český Těšín: Poradce, 2012. s. 8.

⁴⁷HULMÁK, M.; BEZOUŠKA, P. *Stará judikatura ve světle nových zákonů*. 1. vydání. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2012. s. 24.

⁴⁸BABJÁKOVÁ, G. Smlouvy uzavírané spotřebitelem. *Právní fórum*. 2011, č. 7, s. 338-339.

⁴⁹BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F. *NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2012. s. 13.

⁵⁰MAGNUS, U. Právo kupní smlouvy v českém návrhu občanského zákoníku – srovnání s mezinárodními a evropskými úpravami. In ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; TICHÝ, L. *Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva konaných 21. 11. a 5. 12. 2008*. 1. vydání. Beroun: IFEC, 2008. s. 162.

např. rodinné právo od zbytku práva občanského.⁵¹ Na druhou stranu spotřebitelské právo podléhá rychlému vývoji a je otázkou, jestli je vhodné kvůli každé implementaci evropské směrnice novelizovat ústřední předpis občanského práva. Podle Kofroně jsou navíc normy spotřebitelského práva neautentické, jelikož neprošly stejným historickým vývojem jako další ustanovení občanskoprávního kodexu.⁵² Vítová je zastávkyní kompromisního řešení, proto by v NOZ ponechala např. úpravu adhezních smluv, ale do jiného právního předpisu by přesunula ustanovení, která implementují předpisy evropského práva.⁵³ Ačkoliv nejsem příznivcem roztržité právní úpravy, přikláním se spíše k zařazení spotřebitelského práva do zvláštního zákona. K takovému kroku mělo však dojít spolu s nabytím účinnosti NOZ. V současné době by tato změna znamenala spíše narušení právní jistoty.

2.4.3 Změny závazkového práva dle nového občanského zákoníku

Podstatné změny přináší NOZ především v oblasti závazkového práva. NOZ odstranil dualismus úpravy obchodněprávních a občanskoprávních vztahů tím, že ObchZ zrušil, resp. tu část, která se věnuje obchodním korporacím, zahrnul do nového zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích. Nový kodex rovněž presumuje poctivost a dobrou víru, což Eliáš přirovnává k presumpci neviny.⁵⁴ Předpokládá se, že každý chce uzavřít platnou smlouvu.⁵⁵ NOZ nevyžaduje totožnost návrhu (nabídky) a jeho přijetí.⁵⁶ Proto přijetí s nepodstatnou výhradou není novou nabídkou, jako by tomu bylo podle OZ. V praxi to znamená, že vedle sebe mohou být dokonce účinné rozdílné obchodní podmínky s výjimkou těch ustanovení, která si odporují. Nesjednání záležitosti, která není podmínkou pro uzavření smlouvy, nově nebrání tomu, aby smlouva vznikla. Pro oblast závazkového práva má jistě význam i ustanovením § 573 NOZ zavedená domněnka dojití, podle níž se došlá zásilka považuje za doručenou třetí pracovní den po odeslání, dokud se neprokáže opak. Změna okolností, která byla v OZ upravená pouze u smlouvy o smlouvě budoucí, je v NOZ obecně důvodem k obnovení

⁵¹KOFROŇ, M. Patří spotřebitelské právo do občanského zákoníku? *Právní rádce*. 2011, č. 9, s. 15-16.

⁵²Tamtéž.

⁵³VÍTOVÁ, B. Vybrané aspekty soukromoprávní ochrany spotřebitele v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*. 2012, č. 9, s. 306.

⁵⁴ELIÁŠ, K. Jak vypadají zásady nového občanského zákoníku? *Právní rádce*. 2012, č. 12, s. 30.

⁵⁵ELIÁŠ, K.; HAVEL, B. et al. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: Walters Kluwer, 2013. s. 58.

⁵⁶HULMÁK, M. Uzavírání smluv podle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2012, č. 1, s. 28.

jednání o smlouvě (viz § 1765 NOZ). Velké otazníky se vznášejí nad institutem nabytí vlastnického práva od neoprávněného, třebaže je součástí mnoha právních řádů a znal ho i ABGB nebo náš dosavadní ObchZ.⁵⁷

2.4.4 Adhezní smlouvy, neúměrné zkrácení, lichva

S pojmem slabší strany se setkáme v NOZ např. u tzv. adhezních smluv, tj. smluv, jejichž obsah nemohla slabší strana ovlivnit. Obtížně srozumitelná doložka je platná jen, není-li k újmě slabší strany nebo je-li obsah doložky řádně vysvětlen. Zákon v této souvislosti používá pojem „osoba průměrného rozumu“. Neprokáže-li se opak, má se za to, že rozum průměrného člověka má každá svéprávná osoba (§ 4 odst. 1 NOZ).⁵⁸ Očekává se, že taková osoba chápe nadsázku a srozumitelná sdělení, že je způsobilá zhodnotit vlastní schopnosti a pro případ neznalosti se obrátí na odborníka. Slabší strana musí být rovněž poučena o významu doložky, která odkazuje na podmínky mimo text smlouvy.

Ochrana slabší strany je dále obsahem ustanovení týkajícího se tzv. neúměrného zkrácení. Tento institut známý v římském právu jako *laesio enormis* byl do našeho právního řádu začleněn spolu s účinností NOZ.⁵⁹ Je-li plnění jedné strany v hrubém nepoměru k plnění druhé strany, lze se do 1 roku od uzavření smlouvy domáhat jejího zrušení. Toto pravidlo se neuplatní, pokud je důvodem nepoměru skutečnost, o které druhá strana v době uzavření smlouvy nevěděla. Výjimkou je i zvláštní vztah mezi stranami (např. když jedna strana zachránila v minulosti druhé straně život) nebo výslovné prohlášení o přijetí plnění za cenu mimořádné obliby (např. u starožitných sběratelských předmětů).

NOZ upravuje i lichvu, která byla dosud definována jen v TZ. Lichevní smlouvy jsou rovněž charakteristické hrubým nepoměrem plnění, avšak musí být splněná i další podmínka – zneužití tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany. Lichva činí smlouvu neplatnou. Ustanovení o neúměrném zkrácení a lichvě se nevztahují na jednání podnikatele v souvislosti s jeho

⁵⁷DOBROVOLNÁ, E. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*. 2013, č. 10, s. 349.

⁵⁸NOZ na rozdíl od předchozí právní úpravy zná i nezletilé svéprávné, tj. osoby, kterým je svéprávnost přiznána soudem před dovršením zletilosti (§ 37 NOZ).

⁵⁹KINCL, J.; URFUS, V.; SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. s. 252.

podnikatelskou činností (§ 1797 NOZ). Spolu s nabytím účinnosti NOZ bylo vládní nařízení, které stanovilo výši úroků z prodlení, nahrazeno novým.⁶⁰ NOZ navíc počítá s tím, že i v občanskoprávních vztazích si mohou strany sjednat odlišnou výši úroků.⁶¹ Analogicky je přípustná i dohoda o úročení úroků (anatocismu). Podle Pražáka se tím jen legalizuje to, co bylo dříve realizováno „kapitalizací“ úroků,⁶² tedy připsáním úroku k jistině a následným úročením celé jistiny.⁶³

2.5 Kupní smlouva

2.5.1 Kupní smlouva obecně

Kupní smlouva je významným smluvním typem umožňujícím fungování tržního hospodářství.⁶⁴ Do konce roku 2013 byla úprava kupní smlouvy obsažena jak v OZ, tak v ObchZ. Režim podle ObchZ se v zásadě vztahoval na smlouvy mezi dvěma podnikateli. V jiných případech se mohla kupní smlouva řídit ObchZ, pokud byla o uplatnění tohoto předpisu sjednána písemná dohoda a nedošlo tím ke zhoršení postavení slabší strany.⁶⁵ NOZ koncipuje kupní smlouvu jako závazek prodávajícího převést vlastnické právo k věci na kupujícího, který věc převezme a zaplatí kupní cenu. OZ proti tomu uváděl jen závazek prodávajícího věc odevzdat, čemuž odpovídala povinnost kupujícího věc převzít. Úprava kupní smlouvy v NOZ koresponduje s úpravou v dřívějším ObchZ, i když v mnohém vychází i z OZ. Důvodem pro převzetí úpravy z ObchZ je jednak nezátíženost ObchZ socialistickým právem a rovněž skutečnost, že tvůrci NOZ se ve své předchozí praxi často věnovali obchodnímu právu.⁶⁶

Rozdílem oproti OZ je především systematika ustanovení. Oddíl NOZ s názvem koupě obsahuje 6 pododdílů, přičemž nově je rozlišena koupě movité a nemovité věci a po vzoru ObchZ je upravena i koupě závodu (dříve podniku); směna je považována za jiný smluvní typ. V OZ se úprava kupní smlouvy členila na 4 oddíly – obecná

⁶⁰Nařízení vlády č. 351/2013 Sb. nahradilo nařízení vlády č. 142/1994 Sb.

⁶¹Za účinnosti OZ to bylo přípustné jen v obchodněprávních vztazích.

⁶²PRAŽÁK, Z. *Občanský zákoník II. s komentářem*. 1. vydání. Český Těšín: Poradce, s.r.o., 2012. s. 37.

⁶³PELIKÁN, R. Několik poznámek k půjčování peněz spotřebitelům. *Právní rozhledy*. 2008, č. 3, s. 89.

⁶⁴KNAPPOVÁ, M.; ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. *Občanské právo hmotné 2*. 4. vydání. Praha: Walters Kluwer, 2006. s. 168.

⁶⁵§ 262 odst. 1, odst. 2 ObchZ.

⁶⁶PAULY, J. *Kupní smlouva v soukromém právu* Praha, 2013. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Jan Dvořák. s. 254.

ustanovení, vedlejší ujednání, směnná smlouva a zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě. Pro oblast spotřebitelských smluv jsou stěžejní právě zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě. Ta jsou vůči obecným ustanovením ve vztahu speciality a upravují výhradně prodej zboží podnikatelem. Zatímco obecně má kupní smlouva konsenzuální povahu, při samoobslužném prodeji dochází k uzavření reálné smlouvy. Kupující se stává vlastníkem věci až po zaplacení kupní ceny. Vystavení zboží, stejně jako jeho vhození do nákupního košíku je pouze nabídkou. I ve chvíli, kdy prodávající požaduje zaplacení ceny, má ještě kupující možnost vrátit věc na původní místo.⁶⁷ Obdobně bylo toto pravidlo vyjádřeno v OZ.⁶⁸

2.5.2 Prodej zboží na objednávku

NOZ neupravuje prodej zboží na objednávku. Nic ale nebrání stranám v tom, aby si jej sjednaly. Podstatou prodeje zboží na objednávku je obstarání zboží prodávajícím v dohodnuté době nebo v době přiměřené okolnostem. V praxi se tento způsob prodeje využívá pro nákup zboží, které prodávající nemá k dispozici ve své provozovně, anebo pro výběr zboží z katalogu. Zvláštním způsobem prodeje zboží na objednávku je prodej na dobírku, jehož problematickou stránkou je nemožnost kupujícího odepřít v souladu se zákonem zaplacení ceny do doby prohlídky zboží.⁶⁹ Zboží je totiž kupujícímu dodáno poštou, případně soukromou zásilkovou společností. Především poštovní doručovatelé předávají kupujícímu zboží až po podpisu převzetí zásilky a po úhradě kupní ceny včetně poštovného. Není-li zboží dodáno v dohodnuté době nebo v době přiměřené okolnostem, lze od smlouvy uzavřené při prodeji na objednávku odstoupit i bez stanovení dodatečné lhůty pro plnění.⁷⁰

2.5.3 Kupní smlouva a smlouva o dílo

Podle NOZ je za kupní smlouvu považována i smlouva o dodání zboží, které je nutné sestavit. Smlouva o dodání zboží, které má být teprve vyrobeno, je rovněž kupní smlouvou, ledaže se kupující zaváže dodat podstatnou část materiálu k výrobě věci.

⁶⁷RABAN, P. *Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva*. 1. vydání. Brno: Václav Klemm, 2013. s. 158.

⁶⁸KNAPPOVÁ, M.; ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. *Občanské právo hmotné* 2. 4. vydání. Praha: Walters Kluwer, 2006. s. 174.

⁶⁹ŠTOVÍČEK, J.; VRABEC J. *Kupní smlouvy*. 1. vydání. Praha: Prospektum, 2000. s. 31-33.

⁷⁰SOBOTKA, M. Povinnosti při prodávání zboží v obchodě. *Právní rádce*. 2001, č. 10. Praktická příručka V.

Spočívá-li ale větší část plnění ve výkonu určité činnosti, jedná se o smlouvu o dílo. Toto vymezení v zásadě koresponduje s teorií římského práva.⁷¹ OZ sice vzájemný vztah kupní smlouvy a smlouvy o dílo neřešil, ale hranice mezi oběma smluvními typy byla tehdy dána právní teorií. Smlouva o dodání věci tak byla považována za smlouvu kupní, i když měla být dodána věc, která teprve vznikne. Podmínkou bylo to, že se prodávající nezavázal věc zhotovit.⁷² Navzdory výše uvedenému dochází někdy v praxi k záměně kupní smlouvy za smlouvu o dílo. Jak upozorňuje Tomančáková, rekonstrukce bytu je často prováděna na základě kombinace obou smluvních typů, např. při koupi elektrického ohřívače vody od řemeslníka a současném uzavření smlouvy o jeho zapojení.⁷³

2.6 Kupní smlouva a odpovědnost za vady

Ve svém výkladu týkajícím se kupní smlouvy a odpovědnosti za vady se soustředím především na ustanovení o prodeji zboží v obchodě. Pokud se budu zmiňovat o ustanoveních, která se prodeje zboží v obchodě netýkají, bude to v textu výslovně uvedeno.

2.6.1 Definice vady

Vada představuje neexistenci vlastnosti, která se u věci předpokládá a bez níž je věc neupotřebitelná.⁷⁴ Vadou však není nedostatek vlastnosti vyskytnuvší se v době, která výrazně překračuje životnost věci (prasklá žárovka, prodřená ponožky).⁷⁵

2.6.2 Vady, které znamenají podstatné a nepodstatné porušení smlouvy

NOZ opouští hledisko odstranitelnosti vad. Existuje-li subjekt, který je schopen vadu odstranit, jedná se o vadu odstranitelnou. Zda je možné vadu odstranit, neposuzují smluvní strany. Rozhodující je stav vědy a techniky.⁷⁶ Strany mohou uzavřít dohodu, která založí domněnku neodstranitelnosti vady. Domněnka však může být stanovena jen

⁷¹KINCL, J.; URFUS, V.; SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. s. 255.

⁷²KNAPPOVÁ, M.; ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. *Občanské právo hmotné* 2. 4. vydání. Praha: Walters Kluwer, 2006. s. 255.

⁷³TOMANČÁKOVÁ, B. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. 2. vydání. Praha: Linde, 2011. s. 25.

⁷⁴HOUDEK, D. *Jak úspěšně reklamovat – rádce spotřebitele i obchodníka*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2007. s. 14-15.

⁷⁵ Stanovisko Nejvyššího soudu R 22/83.

⁷⁶ Tamtéž, VI.

ve prospěch kupujícího.⁷⁷ Za doby účinnosti OZ rozlišovala právní teorie dokonce subjektivně a objektivně neodstranitelné vady, přičemž subjektivně neodstranitelnou vadou byla vada, kterou nebyl schopen odstranit konkrétní prodávající, zatímco objektivně neodstranitelnou vadou byla taková, kterou nebyl schopen odstranit nikdo.⁷⁸ V ustanoveních o koupi movité věci jsou vady rozděleny podle toho, jestli znamenají podstatné, nebo nepodstatné porušení smlouvy (§ 2106 odst. 1, § 2107 odst. 1 NOZ). To se ale neuplatní při prodeji zboží v obchodě. NOZ výslovně ukládá kupujícímu při výměně věci povinnost vrátit věc původně dodanou (§ 2109 NOZ). OZ se danou problematikou vůbec nezabýval. I u opravy prováděné za úplaty se proto doporučovalo sjednat zvláštní smlouvu o vrácení vyměněné součástky, pokud si ji chceme ponechat.⁷⁹

To, zda se vada zakládá podstatné, nebo nepodstatné porušení smlouvy, má význam pro nároky kupujícího. V případě podstatného porušení smlouvy má kupující právo na dodání nové věci, odstranění vady opravou, přiměřenou slevu nebo odstoupení od smlouvy. Při nepodstatném porušení smlouvy přísluší kupujícímu právo na opravu nebo na přiměřenou slevu. Na tomto místě se hodí poznamenat, že NOZ nahradil pojmy „výměna“ a „oprava“ pojmy „dodání nové věci“ a „odstranění vady“.

2.6.3 Opakovaný výskyt vad, větší množství vad

Podle ustanovení § 2169 odst. 2 NOZ je kupující oprávněn žádat dodání nové věci nebo dokonce odstoupit od smlouvy pro případ opakovaného výskytu vady nebo pro větší počet vad. Zákon však nestanoví, co se rozumí opakovaným výskytem vady a větším počtem vad. Odpověď na tuto otázku nicméně poskytuje judikatura.⁸⁰ Z té vyplývá, že za opakované vady jsou považovány tři stejné nebo čtyři různé vady a za větší počet tři současně se vyskytnuvší vady.⁸¹ OZ upravoval problematiku opakovaného výskytu vady a většího počtu vad stejně, proto je dřívější judikatura za pomoci historického výkladu použitelná nadále. Pokud se vyskytne více vad na stejné

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ HULVA, T. Ochrana spotřebitele při prodeji zboží v obchodě. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 1, s. 40.

⁷⁹ DUPAL, L.; NOVÁK, K.; SLOSSBERGER, O. *Rádce spotřebitele 2 - Uzavíráme spotřebitelské smlouvy*. 1. vydání. Brno: CP Books, 2005. s. 59.;

HOUDEK, D. *Jak úspěšně reklamovat – rádce spotřebitele i obchodníka*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2007. s. 36.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Tamtéž.

součástí věci, jedná se o vadu jedinou.⁸² Příkladem může být větší počet vad, které se vyskytnou na motoru automobilu. To neplatí při výskytu vad na různých místech věci. Tehdy se jedná o více vad.⁸³ V případě zmíněného automobilu lze uvažovat např. o jedné vadě na motoru, další na postranním zrcátku a třetí na čelním skle. Aby se jednalo o opakovaný výskyt vady, musí se vady projevit na jedné věci. Dojde-li k výměně, nepřičítají se novému zboží vady věci předchozí. Pro totožnost vady je rozhodující její projev, ne příčina nebo způsob, jakým byla odstraňována.⁸⁴ Spotřebitel je oprávněn k výměně či odstoupení od smlouvy teprve tehdy, potvrdí-li prodávající v reklamačním protokolu opakovaný výskyt vady. Relevantní jsou tedy pouze uznané reklamace. Nepoctiví prodávající mohou proto účelově zamítat reklamace třetí stejné nebo čtvrté různé vady, aby kupujícímu zabránili v uplatnění jeho práv. Významné je ale rovněž, zda kupující svůj požadavek uvede při sepisování reklamačního protokolu.

2.6.4 Jakost při převzetí

Projeví-li se vada v prvních šesti měsících po převzetí věci, má se za to, že vada existovala již v době převzetí. Jedná se o vyvratitelnou domněnku, opak by musel prokázat prodávající. Ustanovení o shodě s kupní smlouvou se stalo součástí OZ díky novele (provedené zákonem č. 136/2002 Sb.), která implementovala směrnici o některých aspektech prodeje spotřebního zboží. NOZ toto ustanovení v zásadě přejal, i když mírně modifikoval terminologii a podmínky výměny věci. NOZ pojem shoda s kupní smlouvou nahrazuje pojmem jakost při převzetí. V důsledku nedodržení jakosti při převzetí vzniká kupujícímu právo na dodání nové věci nebo na bezplatné odstranění vady. Nelze-li vyhovět požadavku na dodání nové věci, je kupující oprávněn od smlouvy odstoupit. Alternativou k výše uvedeným nárokům je právo na přiměřenou slevu. Tu může kupující požadovat rovněž při provedení opravy svépomocí (§ 2169 odst. 3 NOZ). Volba nároku přísluší kupujícímu, přičemž jednou provedenou volbu nelze změnit. Jediným relevantním důvodem ke změně volby je pozdější změna charakteru vady.⁸⁵ Prodávající zároveň nesmí kupujícího k volbě či změně volby nutit.⁸⁶

⁸² SOBOTKA, M. Povinnosti při prodávání zboží v obchodě. *Právní rádce*. 2001, č. 10. Praktická příručka VII.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ POHL, T. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*. 2006, č. 1, praktická příručka IX.

⁸⁵ Stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. Cpj 40/82.

Tato oprávnění odpovídají úpravě rozporu s kupní smlouvou v OZ. NOZ však na rozdíl od OZ podmiňuje nárok na dodání nové věci přiměřeností k povaze vady. OZ tuto podmínku stanovil pouze u nároku na výměnu po šesti měsících od převzetí věci. Dodáním nové věci se podle ustálené judikatury rozumí výměna za věc stejného typu a značky.⁸⁷ Prodávající se ale mnohdy nesprávně domnívají, že stačí kupujícímu nabídnout jiné zboží nebo slevové poukazy. Nutno dodat, že po určitou dobu v minulosti byla výměna přípustná jen v případě, že věc nebyla dosud použita.⁸⁸ To bylo ale náročné prokázat a ze zákona nevyplývalo, zda věc pouze nemá vykazovat známky poškození, nebo zda nesmí dojít ani k jejímu vyzkoušení.⁸⁹ Podle Sobotky nesměla být věc použita, ale mohla být rozbalena a prohlédnuta.⁹⁰ Souhlasím v zásadě se Sobotkou. Zbavení spotřebitele práva prohlédnout si věc a vyzkoušet si ji by bylo v rozporu s principem rovnosti. Vzhledem k nejasnému výkladu zákona se později od této podmínky ustoupilo. I já považuji vynětí této podmínky ze zákona za krok správným směrem.

2.6.5 Vada způsobená neodbornou montáží

V NOZ nenajdeme úpravu odpovědnosti za vadu způsobenou neodbornou montáží, která se stala součástí OZ v důsledku implementace směrnice o některých aspektech prodeje spotřebního zboží. Domnívám se, že bude-li montáž sjednána, lze takovou vadu podřadit pod vadu vzniklou v důsledku porušení povinnosti prodávajícího (§ 2100 odst. 1 věta druhá NOZ). Navíc za vadu způsobenou neodbornou montáží byla považována i vada vzniklá na základě nesprávných pokynů v návodu. Tomu částečně odpovídá vada v dokladech nutných pro užívání věci podle ustanovení § 2099 odst. 1 věty třetí NOZ.

2.6.6 Odpovědnost za vady u darování

Práva z odpovědnosti za vady přísluší jen kupujícímu, tedy tomu, kdo koupil věc

⁸⁶FRK, P. Shoda (rozpor) s kupní smlouvou podle § 616 občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 11-12, s. 73.

⁸⁷Stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. R 22/83.

⁸⁸BRYXOVÁ, V. Uplatňování nároků z odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě. *Právní rádce*. 2009, č. 7, s. 19, 22.

⁸⁹ŠŤOVÍČEK, J.; VRABEC J. *Kupní smlouvy*. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 2000. s. 37-38.

⁹⁰SOBOTKA, M. Povinnosti při prodávání zboží v obchodě. *Právní rádce*. 2001, č. 10. Praktická příručka VII.

za peníze. Poskytne-li prodávající k zakoupenému zboží dar, nedojde k uzavření smlouvy kupní, ale smlouvy darovací. NOZ přiznává právo náhrady škody obdarovanému, který nebyl upozorněn na vady daru, o nichž dárce věděl (§ 2065 věta druhá NOZ). OZ oproti tomu obdarovanému umožňoval v takovém případě pouze vrácení daru.⁹¹

2.6.7 Odpovědnost za vady věcí použitých nebo prodávaných za nižší cenu

Pro věci použité a věci prodávané za nižší cenu platí v zásadě stejná pravidla jako pro ostatní zboží. Místo práva na výměnu věci ale přísluší kupujícímu pouze právo na přiměřenou slevu. Při prodeji použitého zboží je přípustné zkrátit lhůtu pro uplatnění práv z odpovědnosti za vady až na polovinu. Prodávající neodpovídá za vady věci, pro něž byla sjednána nižší cena, stejně jako za opotřebení u věcí použitých. Podle ZOS musí být použité zboží nebo zboží s vadou prodáváno odděleně od ostatního zboží a zároveň je prodávající povinen kupujícího na tyto skutečnosti upozornit (§ 10 odst. 6 ZOS). Jedinou výjimkou může být okolnost, z níž je snížena jakost zboží zřejmá (např. označení obchodu jako „second hand“ nebo „vetešnictví“). Ačkoliv prodávající odpovídá ze zákona za vady prodané věci objektivně, tj. bez zavinění, má možnost se této odpovědnosti zprostit, upozorní-li kupujícího na existenci vady (viz výše). Proto mnohdy podnikatelé provozující bazary zanesou do kupní smlouvy ustanovení o vadách věci, ústně kupujícího ujistí o absenci vad a spoléhají na to, že si smlouvu důkladně neprostuduje.

Dalším nešvarem, se kterým se spotřebitelé setkávají, je stáčení tachometrů ojetých automobilů. V důsledku toho se liší stav tachometru a skutečný počet najetých kilometrů. Od 2. 1. 2015 zřídilo Ministerstvo dopravy veřejnou databázi stavu tachometrů na základě výsledků poslední technické kontroly. V této databázi ale nejsou evidovány automobily, které byly dovezeny do ČR a dosud neabsolvovaly technickou kontrolu.⁹² Před vytvořením této databáze shromažďovala informace o vozidlech obchodní společnost Cebia, spol. s r.o.⁹³ Už v dubnu 2014 MPO zřídilo mezirezortní komisi pro řešení problematiky stáčení tachometrů,⁹⁴ jejímž výstupem je

⁹¹§ 629 OZ.

⁹²<http://kontrolatachometru.cz/> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

⁹³<http://www.zkontrolujsiauto.cz/info-o-systemu-autotracer>(cit. ke dni 7. 1. 2015).

⁹⁴<http://www.mpo.cz/dokument148845.html> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

zmíněná databáze. Uvažuje se i o novele TZ, která by vytvořila zvláštní skutkovou podstatu stáčení tachometrů a učinila by trestným i nabízení této činnosti za úplat. Dále se připravuje evropská legislativa týkající se jednotného provádění technických prohlídek vozidel, která by měla od roku 2017 zavést povinnost uchovávání informace o stavu tachometru. ČR v roce 2013 obnovila spolupráci s dalšími státy v rámci systému EUCARIS (European Car Driving Licence Information System), který je založen na výměně informací o registraci automobilů.⁹⁵ Kromě zmíněné databáze by měli kupující v rámci prevence konzultovat nákup ojetého vozidla s odborníkem. V případě, že mají pochybnosti o skutečném počtu najetých kilometrů, mohou si nechat zpracovat znalecký posudek, případně odborné vyjádření a požadovat po prodávajícím přiměřenou slevu z kupní ceny nebo i vrácení kupní ceny. Z hlediska trestněprávního naplňuje stáčení tachometrů skutkovou podstatu trestného činu podvodu dle ustanovení § 209 TZ, byla-li způsobena škoda ve výši alespoň 5000,- Kč.

2.6.8 Povinnost kupujícího prohlédnout si věc po přechodu nebezpečí škody

NOZ předepisuje kupujícímu povinnost prohlédnout si věc co nejdříve po přechodu nebezpečí škody (§ 2104 NOZ). Takovou povinnost měli podle ObchZ jen podnikatelé.⁹⁶ Magnus naznačuje, že tato povinnost může být v rozporu se směrnicí o některých aspektech prodeje spotřebního zboží, a upozorňuje na absenci podobného ustanovení v ABGB nebo Code civil.⁹⁷ Můj osobní dojem z této povinnosti kupujícího je rozporuplný. Na jedné straně podporuji podíl kupujícího na odpovědnosti za vady, na straně druhé se domnívám, že by obsah této povinnosti měl být vyjasněn judikaturou.

2.6.9 Povinnost prodávajícího předvést zboží

Jak NOZ, tak ZOS předepisuje prodávajícímu povinnost předvést kupujícímu na požádání zboží, umožňuje-li to jeho povaha. Lze dovodit, že předvedení neumožňuje zboží specifické povahy, např. to, jehož užívání vyžaduje přijetí bezpečnostních opatření a nelze jej používat v uzavřených prostorech (např. pyrotechnické výrobky),

⁹⁵<https://www.eucaris.net/>(cit. ke dni 7. 1. 2015).

⁹⁶§ 427 odst. 1 ObchZ.

⁹⁷MAGNUS, U. Právo kupní smlouvy v českém návrhu občanského zákoníku – srovnání s mezinárodními a evropskými úpravami. In ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; TICHÝ, L. *Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva konaných 21. 11. a 5. 12. 2008*. 1. vydání. Beroun: IFEC, 2008. s. 160-162.

nebo zboží, které by se předvedením spotřebovalo (např. potraviny, které jsou předmětem zvláštního zákona). Obdobně se jistě nehodí postupovat ani u zboží, jehož předvedení by bylo v rozporu s dobrými mravy (erotické pomůcky). Výše uvedené však nebrání prodávajícímu v tom, aby dobrovolně zorganizoval ochutnávku jím prodávaných potravin. Otázkou však nadále zůstává, zda má být předvedení zboží realizováno na konkrétním výrobku nebo na vzorku.⁹⁸ V praxi se s užitím vzorků setkáváme především u deodorantů a parfémů. Domnívám se, že prodávající povinnost předvedení zboží splní prostřednictvím vzorku dostatečně. Prodávající je totiž povinen zajistit, aby měl vzorek shodné vlastnosti s ostatními výrobky. Zájem kupujícího na předvedení konkrétního kusu zboží je pochopitelný, avšak není příliš výhodný pro prodávajícího v případě, že se kupující nakonec pro koupi nerozhodne. Navíc tento postup komplikuje dohled prodávajícího nad tím, které zboží je nepoužívané a které je předmětem předvedení.

V OZ byla povinnost předvedení zboží uvedena v ustanovení § 616, což bylo podle Sokola nesystematické,⁹⁹ neboť ustanovení upravovalo i rozpor s kupní smlouvou, tedy problematiku z oblasti odpovědnosti za vady. V NOZ je tato povinnost kupujícího předmětem zvláštního ustanovení (§ 2162), které je zařazeno za ustanovení upravující problematiku jakosti při převzetí (§ 2161). Povinnost kupujícího předvést zboží navazuje na povinnost plnit bezvadně.¹⁰⁰

2.6.10 Vzdání se práv z odpovědnosti za vady

NOZ na rozdíl od OZ připouští vzdání se práv z vadného plnění. Šilhán se však domnívá, že takové oprávnění není absolutní a určitě se nepoužije ve vztahu ke spotřebiteli, vůči němuž by to mohlo být považováno za nepřiměřené ujednání.¹⁰¹ Vzdání se práv z vadného plnění předem výslovně zakazují zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě (§ 2174 NOZ). Zákon stanoví, že kupující nemusí do odstranění vady platit část kupní ceny, která odpovídá jeho právu na přiměřenou slevu.

⁹⁸MATĚJKA, R. *Soukromoprávní aspekty ochrany spotřebitele*. Praha, 2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Jiří Švestka. s. 71.

⁹⁹SOKOL, T. Vztah občanského zákoníku k zákonu o ochraně spotřebitele. *Právní rádce*. 2001, č. 11, s. 7.

¹⁰⁰SOBOTKA, M. Povinnosti při prodávání zboží v obchodě. *Právní rádce*. 2001, č. 10. Praktická příručka IV.

¹⁰¹ŠILHÁN, J. Vzdání se práv z vadného plnění v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*. 2013, č. 20, s. 713.

To se ovšem uplatní, pokud ještě za věc nezaplatil.

2.6.11 Dotované telefony

V praxi se často setkáváme s tím, že mobilní operátoři nabízejí svým zákazníkům tzv. dotované telefony. Koupě levnějšího mobilního telefonu je podmíněná uzavřením smlouvy o poskytování služeb. Otázkou zůstává, jestli má odstoupení od smlouvy o poskytování služeb vliv na kupní smlouvu. ČTÚ v jednom ze svých stanovisek tvrdí, že kupní smlouva v takovém případě zůstává platnou a účinnou a jedinou povinností kupujícího je uhradit prodávajícímu rozdíl mezi dotovanou a skutečnou cenou telefonu. V jiném stanovisku se ovšem uvádí, že kupující je po odstoupení od smlouvy o poskytování služeb povinen buď telefon kupujícímu vrátit, nebo uhradit jeho plnou cenu.¹⁰² Osobně se přikláním k první variantě, a to z důvodu, že uzavření smlouvy o poskytování služeb podmiňuje získání telefonu za zvýhodněnou cenu, ne však zadarmo.

2.6.12 Vouchery

Tzv. vouchery jsou v dnešní době velice rozšířeným způsobem nabízení služeb. Spotřebitelé zpravidla zakoupí poukaz prostřednictvím slevového portálu. Provozovatel slevového portálu bývá ale ve většině případů pouze zprostředkovatelem. To znamená, že se spotřebitelem uzavírá kupní smlouvu o dodání vouchery, kterým mu zprostředkuje poskytnutí služeb u jiného subjektu. Zprostředkovatel však neručí za kvalitu služeb příslušného poskytovatele služeb. Spotřebitelé proto musí případné reklamace řešit přímo s poskytovateli služeb.

Vouchery mívají omezenou platnost. V minulosti se vedly spory o to, zda je spotřebitel po skončení platnosti vouchery oprávněn požadovat vrácení kupní ceny, náhradní plnění nebo alespoň částečnou finanční kompenzaci. Dle názoru Nejvyššího soudu spotřebiteli žádné ze zmíněných práv nepřísluší.¹⁰³ Důvodem je skutečnost, že spotřebitel už při uzavírání kupní smlouvy věděl o časově omezené platnosti vouchery. V souladu se zásadou *vigilantibus iura* by měl spotřebitel učinit vše pro to, aby uplatnil

¹⁰²ČERNÁ, M. *Aktuální problémy v ochraně spotřebitele v elektronických komunikacích*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra evropského práva. Vedoucí práce Pavel Svoboda. s. 18.

¹⁰³Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. 33 Cdo 1956/2007.

poukaz včas. Záleží tedy pouze na něm, zda a jak poukaz využije, neboť nikoho nelze nutit věc spotřebovat. Jiná věc je, že spotřebitel je oprávněn odstoupit od koupě voucheru za podmínek stanovených zákonem, případně ukončit smlouvu dohodou s provozovatelem slevového portálu.

Podnikatelé ale někdy zneužívají nemožnosti spotřebitelů uplatnit svá práva po skončení platnosti voucheru. Proto nabízejí např. takový počet poukazů na pobyt v rekreačním objektu, který výrazně překračuje kapacitu objektu. Nejvyšší soud judikoval, že podnikatel, který nabízí poukazy bez zajištění služeb z nich plynoucích, se dopouští trestného činu podvodu dle ustanovení § 209 TZ.¹⁰⁴ Nejsou-li spotřebiteli poskytnuty služby, měl by žádat jejich poskytnutí v dodatečné lhůtě, a to prokazatelným způsobem. Provozovatel slevového portálu je ale oprávněn stanovit, že spotřebitel musí uplatnit služby s určitým časovým předstihem nebo jiná omezení (v případě zmíněného rekreačního objektu např. nutnost rezervovat pokoj měsíc před koncem platnosti voucheru). Možnou prevencí proti neplnění ze strany provozovatelů slevových portálů je pojištění voucherů.¹⁰⁵

2.7 Uplatnění práv z odpovědnosti za vady (reklamace)

Reklamace musí mít náležitosti právního jednání, tj. určení toho, kdo právo uplatňuje, adresáta a vymezení konkrétního práva. Reklamace může být uplatněna písemně, ústně nebo i konkludentně.¹⁰⁶ Dále musí být reklamace uplatněná kupujícím u prodávajícího, nikoliv u výrobce. Prodávající mívají většinou smlouvy s autorizovanými servisy, které provádějí opravy zboží. Je-li v potvrzení o záruce uveden servis, který je blíže bydlišti kupujícího než provozovna prodávajícího, uplatní se reklamace v servisu (§ 2172 NOZ). To však neznamená, že by se kupující měl svých nároků domáhat u servisu. Servis slouží pouze jako odborný subjekt zodpovědný za provedení opravy vadného zboží. Odpovědnost za vady ale přísluší prodávajícímu. Podle ustálené judikatury nemůže místo kupujícího uplatnit reklamaci ani jeho manžel nebo manželka.¹⁰⁷ Přitom se ale mohou manželé dle NOZ zastupovat v běžných záležitostech (§ 696 odst. 1 NOZ). Oprávnění uplatnit reklamaci za jiného nelze nabýt

¹⁰⁴Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2014, sp. zn. 7 Tdo 87/2014.

¹⁰⁵Asociace portálů hromadného nakupování: <http://www.nakupujemhromadne.cz/sekce/pojisteni> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

¹⁰⁶Stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. Cpj 40/82.

¹⁰⁷Stanoviska Nejvyššího soudu, sp. zn. Rc 38/78, R 22/83.

ani na základě prohlášení prodávajícího v záručním listu.¹⁰⁸ Předpokladem reklamace je také platnost smlouvy, na základě níž došlo k plnění.¹⁰⁹ V oblasti reklamací nedošlo k zásadním změnám především proto, že rekodifikace soukromého práva se ZOS dotkla jen v některých ohledech.

Reklamaci lze uplatnit v kterékoliv provozovně prodávajícího s totožným sortimentem zboží (§ 19 odst. 1 ZOS). Kupující se tedy nemusí rozmyšlet, kterou z poboček obchodního řetězce navštíví. Podstatná je shodná nabídka zboží a to, že obchod provozuje stejný podnikatel. ZOS předepisuje prodávajícímu, aby byl v jeho provozovně během celé otevírací doby přítomen pracovník pro vyřizování reklamací. To znamená, že příslušný pracovník musí uplatněnou reklamaci přijmout (zaevidovat, vydat reklamační protokol) nebo po vyřízení reklamace zboží vydat.¹¹⁰

2.7.1 Lhůta pro uplatnění práv

Lhůta pro uplatnění práv z odpovědnosti za jakost při převzetí činí nadále 24 měsíců bez ohledu na změny v oblasti záruky (viz níže). Dle NOZ dochází marným uplynutím lhůty k oslabení práv, obdobně tomu bylo v ObchZ.¹¹¹ Neuplatnění reklamace v záruční době mělo za účinnosti OZ za následek zánik práva, docházelo k prekluzi.¹¹² Lhůta pro uplatnění práv je stále hmotněprávní, to znamená, že právní jednání, kterým kupující uplatňuje reklamaci, musí být prodávajícímu poslední den lhůty doručeno.¹¹³ Uplatněný nárok nezaniká uplynutím lhůty pro uplatnění práv, ale promlčuje se v tříleté lhůtě, jež počíná uplatněním reklamace.¹¹⁴

2.7.2 Dokumenty nutné k uplatnění reklamace

Kupující je povinen při uplatnění reklamace předložit důkaz o zakoupení zboží. Kromě běžného dokladu o zaplacení to může být i předchozí reklamační protokol. V dnešní době jsou rozšířené bezhotovostní platby, proto jako důkaz poslouží i výpis z účtu nebo platební karty. Důkazem může být i svědecká výpověď, přičemž

¹⁰⁸Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. 33 Odo 329/04.

¹⁰⁹Rozhodnutí Nejvyššího soudu R 17/76.

¹¹⁰MATĚJKA, R. *Soukromoprávní aspekty ochrany spotřebitele*. Praha, 2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Jiří Švestka. s. 66.

¹¹¹§ 428 odst. 1, odst. 2 ObchZ.

¹¹²POHL, T. *Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. Právní rádce*. 2006, č. 1, praktická příručka II.

¹¹³Stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. R 22/83.

¹¹⁴Stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. Cpj 40/82.

příbuzenský poměr nebo jiný podobný vztah mezi kupujícím a svědkem je nerozhodný. Svědecká výpověď má někdy z povahy věci (limity lidské paměti, případná nevěrohodnost výpovědi) menší důkazní sílu než listina, i když tento závěr samozřejmě nelze učinit bezvýhradně. Případný svědek by měl být schopen dosvědčit nejen zakoupení zboží u daného prodávajícího, ale také datum prodeje. Pokud prodávající za účinnosti OZ podmiňovali uplatnění reklamace předložením záručního listu nebo originálního obalu, bylo takové jednání u reklamace v zákonné záruční době nepřijatelné. Záruční list je kupujícímu vydán pouze po výslovné žádosti a navíc se nejedná o cenný papír, ale o pouhé potvrzení o záruce.¹¹⁵ Stejně tak nemá kupující povinnost uchovávat obaly od všeho zboží. Předmětem koupě je zboží, ne obal,¹¹⁶ a proto také nereklamujeme obal, ale zboží. Pokud by prodávající po kupujícím požadoval splnění takové povinnosti, jednal by v rozporu s čl. 2 odst. 3 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „LZPS“).¹¹⁷ Při poskytnutí záruky nad rámec zákona byl však prodávající oprávněn si uvedené podmínky pro uplatnění reklamace vymínit.¹¹⁸ Obdobně to platí podle NOZ, který upravuje pouze smluvní záruku (viz níže). Je otázkou, zda má kupující uchovávat obal od zboží a záznamy reklam, zveřejňuje-li prodávající prohlášení o záruce tímto způsobem (§ 2165 odst. 2 NOZ). Z důvodu nepraktičnosti tohoto postupu bude vhodné požádat o vydání standardního potvrzení o záruce.

2.7.3 Reklamační řády

Prodávající často odkazují kupující na úpravu práv a povinností ve svém reklamačním řádu. Kupující se proti tomu brání s tvrzením, že je pro ně závazný pouze zákon a ne pravidla konkrétního prodávajícího. Reklamační řád jako jednostranné právní jednání prodávajícího rozhodně nesmí podle názoru Nejvyššího správního soudu znamenat pro kupujícího zhoršení postavení oproti jeho zákonným právům.¹¹⁹ Je-li ale reklamační řád v souladu se zákonem a je-li s ním kupující seznámen (nahlédnutím,

¹¹⁵ BOHŮNKOVÁ, K.; PELIKÁN, T. *Spotřebitel a automobil - Jak předcházet konfliktům*. Praha: Spotřebitel.cz, 2006. s. 21.

¹¹⁶ MATĚJKA, R. *Soukromoprávní aspekty ochrany spotřebitele*. Praha, 2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Jiří Švestka. s. 68.

¹¹⁷ „Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“

¹¹⁸ § 620 odst. 5 OZ.

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2006, sp. zn. 3 As 60/2005.

vyvěšením na viditelném místě v provozovně), zavazuje jej v plném rozsahu.¹²⁰

2.7.4 Reklamační protokol

Prodávající musí vydat kupujícímu potvrzení (reklamační protokol) o tom, kdy reklamaci uplatnil, co je jejím obsahem a jaký způsob vyřízení upřednostnil (§ 19 odst. 1 ZOS). Zákon vyžaduje pouze písemnou formu potvrzení a další podrobnosti neuvádí. Proto se můžeme v praxi setkat i s protokolem napsaným na dokladu o zaplacení. Po vyřízení reklamace musí být do potvrzení doplněno datum a způsob vyřízení, případně odůvodnění zamítnutí reklamace.

2.7.5 Vyřízení reklamace

Reklamace včetně odstranění vady musí být vyřízena do 30 dnů, ledaže byla dohodnuta delší lhůta. Za vyřízení se považuje i zamítnutí reklamace. Součástí lhůty je i lhůta pro rozhodnutí o reklamaci, která slouží k tomu, aby prodávající reklamaci zamítnul, nebo předal věc do opravy. Lhůta 3 pracovních dnů, do níž se nezapočítává doba nutná k odbornému posouzení vady, je ale pouze lhůtou pořádkovou. Proto její nedodržení není nikterak sankcionováno. Důležité je mít na paměti, že lhůta pro vyřízení reklamace činí 30 dnů, ne 1 měsíc. To znamená, že začíná následující den po uplatnění reklamace a končí 30. den. Případně-li poslední den na sobotu, neděli nebo svátek, prodlouží se konec lhůty na nejbližší pracovní den. V praxi působí problémy, když prodávající reklamaci uzná jen „z dobré vůle“ a nevydá kupujícímu potvrzení o provedené opravě. Pak je těžké, ba až nemožné uplatnit práva z opakovaného výskytu vad nebo většího množství vad.

Kontroverze vyvolává otázka, zda je prodávající povinen kupujícího informovat o tom, že už je reklamace vyřízená. Zákon nám odpověď nedává, proto je nutné vycházet z judikatury. Jak Nejvyšší, tak Ústavní soud se shodly na tom, že vyřízení reklamace v sobě zahrnuje i poskytnutí informace o jejím vyřízení.¹²¹ Vychází se také z toho, že prodávající jako podnikatel má dostatek zkušeností a prostředků k tomu, aby

¹²⁰HOUDEK, D. *Jak úspěšně reklamovat – rádce spotřebitele i obchodníka*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2007. s. 35.

¹²¹Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 33 Cdo 3228/2009, usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. IV. ÚS 512/05, náleží Ústavního soudu ze dne 10. 11. 2009, sp. zn. III. ÚS 2983/08.

mohl kupujícího kontaktovat nebo stanovit termín vyřízení reklamace.¹²² Informace o vyřízení reklamace musí být navíc doručena před koncem zákonné lhůty. Ústavní soud stanovil, že nehodlá-li prodávající kupujícího vyrozumět, měl by jej předem upozornit na to, že se má sám zajímat o stav reklamace.¹²³ To bývá v praxi hojně využívaný postup, který je pro prodávajícího výhodný i z finančního hlediska.

2.7.6 Nevyřízení reklamace

Nevyřízení reklamace v zákonné lhůtě má za následek presumpci podstatného porušení smlouvy. To znamená, že ustanovení § 19 odst. 3 ZOS odkazuje na ustanovení § 2106 odst. 1 NOZ. Kupující má právo na volbu mezi výměnou, opravou, přiměřenou slevou a odstoupením od smlouvy. Za účinnosti OZ příslušela kupujícímu v případě nevyřízení reklamace v zákonné lhůtě stejná práva, jako kdyby se jednalo o vadu neodstranitelnou – tj. právo na výměnu věci nebo právo od smlouvy odstoupit. Nevyřízení reklamace je zároveň správním deliktem (§ 24 odst. 7 písm. t) ZOS), za jehož spáchání může ČOI udělit prodávajícímu pokutu až do výše 3 milionů Kč.

2.7.7 Zamítnutí reklamace

Zamítnutí reklamace znamená neuznání nároku uplatněného kupujícím. Prodávající zamítne reklamaci, je-li zjevně neoprávněná, resp. týká-li se vady, za níž prodávající neodpovídá. Zamítnutí je provedeno záznamem v reklamačním protokolu, tj. právním jednáním prodávajícího. Nejedná se tedy o správní rozhodnutí (§ 67 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád). Kupující nemá proti jednání prodávajícího žádný formální opravný prostředek. Na druhou stranu je oprávněn reklamaci opakovat nebo žádat o její přehodnocení. Zákon nestanoví pro žádost o přehodnocení reklamace žádné náležitosti kromě těch, které musí splňovat každé právní jednání (§ 545 a násl. NOZ). Zamítnutí reklamace musí být prodávajícím odůvodněno. Je otázkou, zda tento požadavek ZOS splňuje např. stručné sdělení prodávajícího, že vada byla způsobena mechanickým poškozením. Domnívám se, že záleží vždy na konkrétní povaze a závažnosti vady a na výši kupní ceny reklamované věci. Podle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu je nepřijatelné účtovat poplatek za zamítnutou reklamaci.¹²⁴ To by

¹²²Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. IV. ÚS 512/05.

¹²³Nález Ústavního soudu ze dne 10. 11. 2009, sp. zn. III. ÚS 2983/08.

¹²⁴Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2006, sp. zn. 3 As 60/2005.

mohlo kupujícího odradit od uplatňování svých práv. Navíc neuznaná reklamacie není neoprávněná. Za neoprávněnou reklamaci lze považovat jen takovou, která je uplatněná navzdory tomu, že kupující ví, že věc vadná není.¹²⁵ Pak by se mohlo jednat i o tzv. šikanózní výkon práva.

2.7.8 Nutné náklady v souvislosti s uplatněním práv z odpovědnosti za vady

Kupujícímu někdy vznikají v souvislosti s uplatněním práv z odpovědnosti za vady nemalé náklady. Ustanovení § 598 OZ o náhradě nutných nákladů v souvislosti s uplatněním práv z odpovědnosti za vady u kupní smlouvy nemá v NOZ ekvivalent.¹²⁶ Nový kodex ale obsahuje ustanovení týkající se náhrady nákladů u všech závazků, a to v ustanovení § 1924, což odpovídá obecnému ustanovení v § 509 odst. 1 OZ. Kupujícímu přísluší náhrada nutných nákladů, uplatní-li právo na náhradu do 1 měsíce po uplynutí doby k vytknutí vad. Tou je v případě kupní smlouvy doba 24 měsíců. Za nutné náklady se považuje zejména poštovné, cestovní náklady nebo náklady na demontáž.¹²⁷ V případě přiznání náhrady nákladů je ale nutné postupovat přiměřeně konkrétním okolnostem. Proto budou cestovní náklady nahrazeny zcela jistě tomu, kdo do místa provozovny prodávajícího obvykle nejezdí. Nejspíše ale nebude náhrada přiznána tomu, kdo do takového místa pravidelně dojíždí do zaměstnání.¹²⁸ Mezi nutné náklady spojené s reklamací patří i náklady znaleckého posudku (viz níže). To se samozřejmě vztahuje jen na případy, kdy posudek potvrdí, že vada nebyla způsobena kupujícím, ale má původ v okolnostech na straně prodávajícího. Za nutné náklady v souvislosti s uplatněním práv z odpovědnosti za vady nelze považovat soudní poplatky. Případná náhrada nákladů řízení je předmětem rozhodnutí soudu. Pro úplnost dodávám, že náhrada nákladů se týká pouze reklamací prodávajícím uznaných. V praxi kupující právo na úhradu nákladů příliš často neuplatňují.¹²⁹ Zčásti pravděpodobně proto, že o něm nevědí, zčásti také proto, že se jedná buď o náklady nízké, nebo takové, které by stejně vynaložili.

¹²⁵BEZOUŠKA, P. Neoprávněná reklamacie. *Právní rádce*. 2006, č. 12, s. 17.

¹²⁶BĚLOHLÁVEK, A. J., ČERNÝ, F. *NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2012. s. 582.

¹²⁷FIALA, J.; KINDL, M. *Občanský zákoník. Komentář II. díl*. 1. vydání. Praha: Walters Kluwer, 2009. s. 1144.

¹²⁸BRYXOVÁ, V. Uplatnění nároků z odpovědnosti za vady prodané věci a jeho důsledky v majetkové sféře kupujícího. *Právní rozhledy*. 2009, č. 23, s. 851.

¹²⁹Tamtéž, s. 853.

Za účinnosti OZ vznikaly spory o to, zda je kupující oprávněn k náhradě nutných nákladů po celou záruční dobu. Zákon totiž umožňoval kupujícímu domáhat se tohoto práva u soudu pouze v případě, že vadu vytknul v prvních šesti měsících po zakoupení.¹³⁰ Dovožovalo se ale, že v zájmu ochrany spotřebitele je přiznání tohoto práva po celou záruční dobu. Judikatura však nebyla jednoznačná. Nejasnost byla způsobená tím, že dané ustanovení nebylo změněno spolu s novelou, která s účinností od 1. ledna 2003 prodloužila záruční dobu z 6 na 24 měsíců. Bryxová navrhovala postupovat v této situaci podle obecného ustanovení, které přiznává náhradu nákladů až měsíc po uplynutí lhůty pro vytknutí vady.¹³¹

2.7.9 Znalecký posudek

Kupující se může v reakci na zamítnutí reklamace obrátit na nezávislého soudního znalce a nechat si od něj zpracovat znalecký posudek ve věci posouzení vady. Znalci samozřejmě přísluší hodnotit pouze otázky odborné, ne právní. Ve znaleckém posudku proto nebudou výslovně uvedena práva a povinnosti kupujícího a prodávajícího. Mělo by z něj ale vyplývat, čím byla vada způsobená. V případě reklamace bot uvádějí znalci v posudku obvykle zatížení jednotlivých částí obuvi včetně odborné analýzy příčiny tohoto zatížení materiálu. Z posudku je tedy zřejmé, zda vadu způsobil kupující užíváním obuvi v rozporu s příbalovou informací, nebo se jedná o důsledek nekvalitní výroby. Proávající není povinen bez dalšího respektovat názor znalce. V případném soudním sporu slouží znalecký posudek jako jeden z důkazů. Proávající si může také nechat zhotovit znalecký posudek. Soud následně každý z posudků hodnotí zvlášť a ve vzájemné souvislosti (§ 132 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“)). Má-li pochyby, může nechat zpracovat další posudek.

Kupující se často zdráhají oslovit znalce, jelikož se obávají vysokých nákladů posudku, případně nevěří ve význam posudku ve sporu s prodávajícím. Náklady zpracování posudku přitom nejsou stanoveny právním předpisem jako např. v případě úkonů notářů či exekutorů.¹³² Kupující si proto může vybrat znalce, jehož posudek bude

¹³⁰ § 599 odst. 2 OZ.

¹³¹ BRYXOVÁ, V. Uplatnění nároků z odpovědnosti za vady prodané věci a jeho důsledky v majetkové sféře kupujícího. *Právní rozhledy*. 2009, č. 23, s. 850.

¹³² Vyhláška č. 196/2001 Sb. o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif); vyhláška č. 330/2001 Sb. Ministerstva spravedlnosti o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách

nejlevnější. Pokud si není kupující jistý, zda je jeho nárok oprávněný, lze využít služeb znalců, kteří účtují odděleně náklady prohlédnutí věci a zpracování posudku. Došlo-li už k soudnímu sporu, může kupující navrhnout soudu zpracování posudku. Vyhoví-li soud návrhu, je kupující zproštěn placení nákladů posudku. To jej ale nezbavuje povinnosti uhradit náklady zpětně v případě neúspěchu ve sporu.

2.7.10 Reklamace a soudní řízení

Kupující má samozřejmě právo domáhat se svých práv u soudu, pokud prodávající jeho nárok neuzná. Zajímavé je, že uplatnění reklamace (a její případné neuznání) není podmínkou pro podání žaloby. To znamená, že první reakcí kupujícího na existenci vady může být podání žaloby. Takový postup bude nejspíše připadat v úvahu u velmi závažných vad nebo v případě, že je zřejmé, že prodávající reklamaci neuzná. Kupující se zpravidla obrací na soud, pokud prodávající zrušil svou provozovnu. Před podáním žaloby je možné oslovit v souladu s ustanovením § 33 odst. 16 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) (dále jen „ŽZ“) příslušný živnostenský úřad s dotazem, na koho přešly závazky. V mnoha případech ale k přechodu závazků nedojde a kupující tedy nemá jinou možnost obrany než soudní řízení.¹³³

2.7.11 Odstoupení od smlouvy

Kupující je oprávněn od smlouvy odstoupit, podmínkou však je, že to výslovně dovoluje zákon nebo smlouva. Rozhodne-li se kupující odstoupit od smlouvy, musí toto právní jednání formulovat jednoznačně a určitě. Smlouva odstoupením od počátku zaniká a strany si následně vydají vzájemně přijatá plnění. Opatřebení věci se v případě odstoupení od smlouvy nezohledňuje.¹³⁴ Spotřebitel proto nemá povinnost vrátit zboží v původním stavu. To však neplatí u odstoupení od tzv. distančních smluv v zákonné lhůtě (viz níže).

pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.

¹³³NOVÁKOVÁ, J. *Odpovědnost za vady věci prodané jako jeden z prostředků ochrany slabší smluvní strany*. Praha, 2011. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. s. 75.

¹³⁴Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. R 17/76.

2.7.12 Poskytnutí náhradního zboží po dobu reklamace

Kupující se někdy nesprávně domnívají, že prodávající je povinen poskytnout jim po dobu reklamace náhradní zboží. Argumentují při tom tím, že např. bez mobilního telefonu nemohou zařizovat běžné každodenní záležitosti a zároveň od nich nelze očekávat, že budou vlastnit několik telefonů. Zákon ale prodávajícímu neukládá povinnost zajistit náhradní zboží. Jde pouze o jeho dobrou vůli a není neobvyklé, když za takovou službu požaduje úplatu.

2.7.13 Stavení reklamační doby

Vzhledem k tomu, že došlo ke zrušení zákonné záruky (viz níže), nedochází už ze zákona po dobu reklamace k pozastavení záruční doby.¹³⁵ Přitom ale prodávajícímu zůstala povinnost označit v reklamačním protokolu dobu trvání opravy (§ 2173 NOZ). To mělo význam právě pro pozastavení běhu záruční doby. Analogicky podle NOZ neběží od výměny věci nová záruční doba, nebylo-li to sjednáno v rámci smluvní záruky. Podle OZ se po dobu reklamace, přesněji řečeno od jejího uplatnění do jejího vyřízení, záruční doba pozastavovala. To znamená, že ve výsledku se celá záruční doba prodloužila o dobu, kdy kupující nemohl věc používat. Pro pozastavení záruční doby byla rozhodující doba opravy uvedená v reklamačním protokolu. Běh záruční doby se obnovil, jakmile byla reklamační věc vyřízená; skutečné převzetí věci nemělo žádný vliv. Pokud by ale prodávající vůbec nezačal s opravou věci, reklamační doba by se nepozastavila. Na druhou stranu ale nemělo na pokračování běhu reklamační doby vliv, zda byla oprava provedena řádným způsobem. Zjistil-li později prodávající, že vada je objektivně neodstranitelná, počala běžet reklamační doba poté, co tuto skutečnost sdělil kupujícímu.¹³⁶ Došlo-li k výměně věci, začala běžet úplně nová záruční doba. Ta se mohla týkat i jediné součástky věci. V praxi tedy mohlo dojít k tomu, že na součástku se vztahovala záruka i poté, co záruční doba pro celou věc skončila. Z ustálené judikatury vyplývalo, že spotřebitel může žádat výměnu věci nebo od kupní smlouvy odstoupit, brání-li vada této součástky užívání celé věci.¹³⁷

¹³⁵ ŠEVČÍK, L.; KINCL, M.; PŠENKO, R.; WELLECH, E. *Vyznejte se v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Brno: Bizbooks, 2013. s. 163.

¹³⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 3 Cz 67/81.

¹³⁷ Stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. R 22/83.

2.8 Záruka za jakost

Otázka záruky v NOZ byla již koncem roku 2013 předmětem mnohých diskuzí. V médiích zaznívaly protichůdné názory – někteří právníci varovali před zrušením zákonné záruční doby,¹³⁸ MS a MPO naopak vydaly tiskovou zprávu s nadpisem „Dvouletá zákonná záruka na zboží bude platit i po 1. lednu 2014“.¹³⁹ MPO a MS nicméně ve svém prohlášení připouští, že prodávající podle nového zákona odpovídá jen za vady, které na věci existovaly již v době převzetí. Zdůrazňují ale při tom ustanovení § 2165 odst. 1 NOZ, kde je uvedena doba 24 měsíců a tvrdí, že kupující má právo uplatňovat nároky z vadného plnění stejně jako za účinnosti OZ. V případě pochybností o výkladu zákona je vždy vhodné pracovat s judikaturou. Vzhledem k tomu, že ta teprve vzniká, nezbývá než nahlédnout do důvodové zprávy k zákonu, která bývá využívána při historickém výkladu ke zjištění úmyslu zákonodárce.¹⁴⁰ Důvodová zpráva k ustanovení § 2113-2117 NOZ uvádí, že nový zákon rozlišuje zákonnou odpovědnost za vady a tzv. záruku za jakost.¹⁴¹ Stejně se vyjadřuje ve svém krátkém komentáři k NOZ i Pražák.¹⁴²

Lhůta 24 měsíců uvedená v ustanovení § 2165 odst. 1 NOZ je dle mého názoru tzv. objektivní reklamační lhůtou.¹⁴³ To znamená, že během ní se kupující může domáhat nápravy v případě nesplnění jakosti při převzetí (rozporu s kupní smlouvou), přičemž se jedná o zákonnou odpovědnost za vady. Dle mého názoru tedy prodávající od 1. 1. 2014 odpovídá ze zákona jen za to, že věc je v době převzetí bez vad. Při prodeji zboží v obchodě dle OZ ale prodávající odpovídal i za vady, které na věci vznikly později, tj. neexistovaly v době převzetí. Rozdíl lze demonstrovat na následujícím příkladu. V současné době kupujícímu přísluší práva z odpovědnosti za vady v případě, že zakoupený rozhlasový přijímač nemá funkci budíku, přestože tato vlastnost zboží byla prodávajícím výslovně nabízena. Bez významu je potom doba od

¹³⁸<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/255503-nez-pujdete-v-roce-2014-nakupovat/> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

¹³⁹<http://www.mpo.cz/dokument141011.html> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

¹⁴⁰GERLOCH, A. *Teorie práva*. 2. vydání. Dobrá voda: Aleš Čeněk, 2001. s. 128.

¹⁴¹ELIÁŠ, K. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. s. 818.

¹⁴²PRAŽÁK, Z. *Občanský zákoník II. s komentářem*. 1. vydání. Český Těšín: Poradce, s.r.o., 2012. s. 143-144.

¹⁴³RABAN, P. *Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva*. 1. vydání. Brno: Václav Klemm, 2013. s. 140, 159.

převzetí věci do zjištění vady, nepřesahuje-li 24 měsíců. OZ ale kupujícímu přiznával práva z odpovědnosti za vady i v případě, že rozhlasový přijímač v průběhu 24 měsíců v důsledku používání ztratil své původní vlastnosti (např. nevysílal už řádně signál).

Záruka za jakost je upravena v ustanovení § 2113 NOZ. Jde o závazek prodávajícího, že si věc po určitou dobu zachová své obvyklé vlastnosti. Definice se velice podobá vymezení záruky v ustanovení § 429 odst. 1 ObchZ a vyplývá z ní, že záruka a její délka není ze zákona daná jako v OZ. Od 1. ledna 2014 záleží tedy na prodávajícím, zda a v jakém rozsahu záruku poskytne. Kupující by měl proto při nákupu hodnotnějších věcí porovnávat záruční podmínky prodávajících a především by měl žádat o potvrzení o záruce včetně vyznačení délky záruky. Liškutín takové jednání od kupujícího očekává s odkazem na to, že má přece dle ustanovení § 4 odst. 1 NOZ rozum průměrného člověka.¹⁴⁴ Záruku lze založit nejen smluvně, ale nově i prohlášením na obalu nebo v reklamě. Záruka je součástí závazkového vztahu, nelze ji doplnit pozdějším jednostranným prohlášením. O smluvní záruce se zmiňuje odborná i populárně naučná literatura týkající se NOZ.¹⁴⁵ Na zrušení zákonné záruky upozorňovala Selucká už v roce 2009 a obávala se, že tento krok povede k výrobě nekvalitního zboží, a tím i k poškození životního prostředí.¹⁴⁶ Ve prospěch smluvní záruky hovoří i systematický výklad zákona, k němuž lze dospět komparací zvláštních ustanovení o prodeji zboží v obchodě a ustanovení o koupi movité věci. Ustanovení § 2165 NOZ patří do části pododdílu s nadpisem „práva z vadného plnění“. Stejný nadpis je i nad ustanovením § 2099 a násl. NOZ, které obsahuje obecnou úpravu této problematiky. Práva z vadného plnění zakládá vada existující při převzetí věci (§ 2100 odst. 1 NOZ). Záruka je zakotvená v jiné části zákona, na kterou odkazuje ustanovení § 2165 odst. 2 NOZ.¹⁴⁷ Zajímavé ale je, že v převodních tabulkách ustanovení § 620 odst.

¹⁴⁴LIŠKUTÍN, T. Otazníky nad zákonnou zárukou při prodeji zboží v obchodě od ledna 2014. *Právní rozhledy*. 2014, č. 5, s. 163.

¹⁴⁵RYŠÁVKOVÁ, V.; BENÁTČANOVÁ, P.; PRUDÍKOVÁ, D.; KORBEL, F. *Nový občanský zákoník úplně pro všechny*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2014. s. 112; NOVOTNÝ, P.; BUDÍKOVÁ, P.; IVČICOVÁ, J. et al. *Nový občanský zákoník. Smluvní právo*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2014. s. 126; ŠEVČÍK, L.; KINCL, M. et al. *Vyznejte se v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Brno: Bizbooks, 2013. s. 162.

¹⁴⁶SELUCKÁ, M. Ochrana spotřebitele v navrhovaném občanském zákoníku. *Právní rozhledy*. 2009, č. 10, s. 367.

¹⁴⁷LIŠKUTÍN, T. Otazníky nad zákonnou zárukou při prodeji zboží v obchodě od ledna 2014. *Právní rozhledy*. 2014, č. 5, s. 163.

1 OZ (zákonná záruka) odpovídá právě ustanovení § 2165 odst. 1 NOZ.¹⁴⁸ I když prodávající neposkytne záruku, může kupující zboží reklamovat ve zmíněné lhůtě 6 měsíců, jelikož NOZ přejímá pravidlo rozporu s kupní smlouvou obsažené v OZ (§ 2161 odst. 2 NOZ). Ztížené postavení ale bude mít kupující od 7. do 24. měsíce po převzetí věci, kdy bude muset unést důkazní břemeno, tedy prokázat, že věc měla vadu již v době převzetí.

2.8.1 Jazykový výklad ustanovení upravujícího záruku za jakost

Nejasnosti ohledně toho, zda měl zákonodárce dobou 24 měsíců na mysli dobu záruční, způsobuje jedno nenápadné slovo. Kupující je totiž podle zmíněného ustanovení oprávněn uplatnit právo z odpovědnosti za vady, která se u zboží „vyskytne“ během 24 měsíců. V původním návrhu bylo slovo „projeví“. To jednoznačně vystihuje pozdější projev vady, která existovala už v době převzetí. Obrátila jsem se ve věci výkladu předmětného ustanovení telefonicky na jazykovou poradnu Ústavu pro jazyk český. Poradce mi řekl, že považuje slovesa „vyskytnout se“ a „projevit se“ za synonyma. Připustil ale, že mohou mít v určitém kontextu rozdílný význam. Zároveň ale dodal, že tato problematika by zasluhovala širší diskuzi a podrobení hlubší analýze, což však přesahuje možnosti telefonické jazykové poradny Ústavu pro jazyk český. Dále jsem oslovila studenta oborů český jazyk a literatura a latina na Filozofické fakultě UK Ctibora, který se k jazykovému výkladu předmětného ustanovení vyjádřil následujícím způsobem:

„Projevuje se to, co už latentně přítomné bylo. U slova "vyskytnout se" je to těžké: já bych byl pro to, chápat to jako širší - tedy že problém nově vznikne nebo se teprve projeví. Problém spočívá v tom, že když ty slova už konfrontuješ, pak tam ten protiklad vidíš. Když to ale nekonfrontuješ, příp. konfrontuješ s jinými věcmi, tak to vypadá jinak.“

Osobně se domnívám, že zákonodárce měl v souvislosti s počátkem existence vady volit spíše slovo „vznikne“. Heidenhain se ve svém článku ptá, proč není v ustanovení § 2165 odst. 1 NOZ před slovy „v době 24 měsíců“ čárka.¹⁴⁹ Jazyk

¹⁴⁸BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F. *NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2012. s. 595.

¹⁴⁹HEIDENHAIN, S. Jak to bude se zárukou na zboží v novém občanském zákoníku? *Právní rádce*. 2013, č. 7, s. 37.

mnohdy nedokáže vyjádřit naše myšlenky přesně a jednoznačně. Zákon na to pamatuje a výslovně zakazuje dovolávat se slov proti smyslu předpisu (§ 2 odst. 2 věta za středníkem NOZ).

2.8.2 Záruka za jakost v praxi

Podstatnější než spory právních teoretiků o povaze záruky v NOZ je ale fungování záruky v praxi. V rámci přípravy mé rigorózní práce jsem oslovila elektronickou poštou s dotazem týkajícím se poskytování záruky několik prodejců obuvi, praček, ledniček a elektroniky. Většina prodejců mi bohužel neodpověděla nebo mi sdělila, že se jedná o interní informace. Z jediné relevantní odpovědi vyplývá, že obchodní společnost Whirlpool ČR, spol. s r.o. poskytuje nadále záruku v rozsahu 24 měsíců. Dále jsem se při vlastních soukromých nákupech dotazovala prodávajících v prodejnách obchodních společností RENO-obuv, spol. s r.o., Baťa, akciová společnost a u prodejců obuvi značky Rieker. Ve všech případech mi bylo řečeno, že se na zboží nadále vztahuje záruka v délce 24 měsíců.

Odhady vývoje po nabytí účinnosti NOZ byly různé. Část odborníků odhadovala, že se může stát, že prodávající nejspíše změnu zákona ani nezaznamenají a budou nadále automaticky poskytovat záruku v původním rozsahu. Stejný výsledek se předpokládal i z důvodu pochybností o správném výkladu zákona nebo kvůli obavám ze ztráty zákazníků. Někteří odborníci se ale domnívali, že by se mohla záruka stát nástrojem marketingu a přispět k větší konkurenci prodávajících. Příkladem může být Liškutín, který naznačoval, že zrušení zákonné záruky by mohlo vést ke zlevnění zboží, jehož cena dosud zahrnovala i náklady případných reklamací.¹⁵⁰ Dosud se naplnil spíše první předpoklad, tj. poskytování záruky stejným způsobem jako před nabytím účinnosti NOZ.

2.8.3 Zákonná záruční doba dle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Až do 31. prosince 2002 poskytovali prodávající zákonnou záruku v délce 6 měsíců. Na zboží vyrobené do konce roku 2002 se tato kratší záruka vztahovala, bylo-li

¹⁵⁰<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/255503-nez-pujdete-v-roce-2014-nakupovat/> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

prodáno do 31. prosince 2003.¹⁵¹ K prodloužení záruční doby na 24 měsíců došlo v souvislosti s implementací směrnice o některých aspektech prodeje spotřebního zboží, která byla do našeho právního řádu provedena zákonem č. 136/2002 Sb. Zajímavé je, že čeští zákonodárci upravili záruku nad rámec této směrnice nejspíše právě z důvodu záměny zákonné odpovědnosti za vady a záruky. Nesprávná implementace směrnice pak vyvolala řízení s ČR před Evropskou komisí.¹⁵² Z anglického znění směrnice je zřejmé, že lhůta 2 let se týká odpovědnosti prodávajícího za rozpor s kupní smlouvou.¹⁵³ Záruka je upravena v jiném ustanovení a představuje dobrovolný závazek prodávajícího.¹⁵⁴ Zákonná záruční doba dle OZ byla evropskou raritou, která měla obdoby jen na Slovensku.¹⁵⁵ Spolu s implementací, resp. nápravou vadné implementace směrnice o některých aspektech prodeje spotřebního zboží získalo ustanovení § 620 odst. 1 OZ týkající se záruční doby svou pozdější podobu (tj. jednoduchá věta „Při prodeji spotřebního zboží je záruční doba 24 měsíců.“). Dříve ale podobně jako ustanovení § 599 odst. 1 OZ obsahovalo rozdílné doby pro krmiva a zvířata. Od 23. února 2011 byli spotřebitelé oprávněni reklamovat během dvouleté záruční doby každé zvíře zakoupené v obchodě. Lhůta pro vytknutí vad v délce 6 týdnů podle zmíněného ustanovení § 599 odst. 1 se použila jen ve vztahu dvou nepodnikatelů.¹⁵⁶

I za účinnosti OZ mohl poskytnout prodávající kupujícímu jednostranným prohlášením záruku nad rámec zákona.¹⁵⁷ V takovém případě musel prodávající vydat kupujícímu záruční list, který pak neměl povahu deklaratorní, ale konstitutivní. Prodávající si mohl u prodloužené záruky stanovit odlišné podmínky od záruky zákonné. Neporušil zákon, podmiňoval-li např. uplatnění reklamace předložením

¹⁵¹HULVA, T. *Právo ochrany spotřebitele pro neprávnyky*. 1. vydání. Praha: Walters Kluwer, 2006. s. 141-142.

¹⁵²MATĚJKA, R. *Soukromoprávní aspekty ochrany spotřebitele*. Praha, 2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Jiří Švestka. s. 42.

¹⁵³Čl. 5 odst. 1 směrnice o některých aspektech prodeje spotřebního zboží: „The seller shall be held liable under Article 3 where the lack of conformity becomes apparent within two years as from delivery of the goods“. (Prodávající odpovídá podle ustanovení čl. 3 v případě, že se rozpor se smlouvou projeví ve lhůtě dvou let po dodání zboží.)

¹⁵⁴Čl. 6 odst. 1 směrnice o některých aspektech prodeje spotřebního zboží: „A guarantee shall be legally binding on the offerer under the conditions laid down in the guarantee statement and the associated advertising“. (Záruka musí poskytovatele právně zavazovat podle podmínek uvedených v záručním listu a v související reklamě.)

¹⁵⁵VOZÁB, J.; SLAVÍČEK, J. Vyžaduje právo ES při prodeji spotřebního zboží skutečně dvouletou obecnou záruční dobu? *Právní rozhledy*. 2003, č. 1, s. 23.

¹⁵⁶SELUCKÁ, M. Dopady zákona č. 28/2011 Sb. na odpovědnost za vady věci prodané (vztahy B2C). *Právní fórum*. 2011, č. 5, s. 195.

¹⁵⁷ § 620 odst. 5 OZ.

originálního obalu (viz výše). Delší záruční dobu mohl také stanovit zvláštní právní předpis, jak předvídal OZ. Takový předpis ale nebyl nikdy vydán. Nicméně již podle judikatury ze 70. let platilo, že byl-li by takový předpis vydán v průběhu záruční doby, použil by se tento předpis.¹⁵⁸

2.8.4 Přejed práv ze záruky při prodeji zboží

V právní teorii neexistoval jednoznačný názor na to, jestli v případě prodeje věci má nároky ze zákonné záruky nadále původní kupující, nebo jestli spolu s převodem vlastnictví přecházejí na nového vlastníka, který je může uplatnit vůči původnímu prodávajícímu.¹⁵⁹ Judikatura byla v této věci striktní a neumožňovala tomu, na koho bylo převedeno vlastnictví k věci, uplatnit reklamaci.¹⁶⁰ Vylučovalo se dokonce i uzavření smlouvy o postoupení pohledávky s novým kupujícím, a to na základě argumentu, že postoupit lze jen existující a určitou pohledávku. To znamená, že by původní kupující mohl práva ze záruky převést na nového kupujícího až poté, co vadu u prodávajícího uplatnil.¹⁶¹ Tento závěr podpořili i Fiala a Švestka, kteří považují zákonnou záruku při prodeji zboží v obchodě za záruku týkající se věci, ne určité osoby. Připouštějí ale, že neproveditelnost reklamace dalším nabyvatelem je „právně politicky neúnosný stav“.¹⁶²

Navzdory judikatuře se domnívám, že po převzetí obyčejného dokladu o koupi, který neobsahuje jméno kupujícího, mohl být nový vlastník oprávněn uplatnit vůči původnímu prodávajícímu práva z odpovědnosti za vady. Komplikace ale mohly nastat, pokud bylo jméno původního kupujícího uvedeno na dokladu o zakoupení. Prodávající pak mohl reklamaci odmítnout s odvoláním na to, že ji uplatnila neoprávněná osoba. Původní vlastník věci nemusel být ochoten za nového vlastníka reklamaci vyřídit. Na jednu stranu se zdá nespravedlivým, že se nový vlastník ocitnul bez práv vyplývajících ze záruky. Na druhou stranu je celkem pochopitelné, že prodáním věci nepodnikateli nepřechází na nového vlastníka práva ve stejném rozsahu, jako kdyby se jednalo o prodej zboží v obchodě.

¹⁵⁸Rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. R 2/78.

¹⁵⁹ŠŤOVÍČEK, J.; VRABEC J. *Kupní smlouvy*. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 2000. s. 35.

¹⁶⁰Stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. Rc 38/78.

¹⁶¹Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. 33 Odo 329/04.

¹⁶²FIALA, J.; ŠVESTKA, J. Nad jednou otázkou odpovědnosti za vady. *Právník*. 1981, č. 11, s. 978-981.

2.9 Smlouvy uzavírané distančním způsobem

Smlouvy uzavírané distančním způsobem lze charakterizovat jako smlouvy uzavírané za použití prostředků, které umožňují jednání bez fyzické přítomnosti stran. Někdy bývají tyto smlouvy nazývány smlouvami distančními nebo smlouvami uzavíranými na dálku. Podstatným rysem distančních smluv je způsob jejich uzavírání. To, jakým způsobem je předáno zboží, je irelevantní. Někteří podnikatelé se snaží obcházet zákon tím, že nabízejí spotřebiteli převzetí zboží v provozovně a následně tvrdí, že se na závazkový vztah nevztahuje úprava distančních smluv. Takový výklad zákona je ovšem nutné odmítnout. Právní úprava před implementací směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku (dále jen „směrnice o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku“) uzavírání distančních smluv nezakazovala, i když neobsahovala jejich zvláštní úpravu.¹⁶³ NOZ na rozdíl od OZ nepodává demonstrativní výčet prostředků komunikace na dálku přejatý ze směrnice.¹⁶⁴ Dále NOZ oproti úpravě v OZ¹⁶⁵ postrádá zákaz použití těchto prostředků proti vůli spotřebitele. Informační povinnost podnikatele vůči spotřebiteli před uzavřením distanční smlouvy je v NOZ podrobnější a zahrnuje např. i poučení o mimosoudním vyřizování stížností spotřebitelů (§ 1820 odst. 1 písm. j) NOZ). Některé z údajů lze nově sdělit pomocí vzorového poučení, přičemž podrobnosti stanoví prováděcí předpis.¹⁶⁶

2.9.1 Odstoupení od smlouvy

Spotřebitel je oprávněn odstoupit od distanční smlouvy do 14 dnů od převzetí plnění, a to bez uvedení důvodu a bez sankce. Oznámení o odstoupení od smlouvy může proto obsahovat jedinou větu, např. tohoto znění: „Odstupuji od kupní smlouvy č. 589342 ze dne 13. prosince 2013“. Toto právní jednání ale musí být vlastnoručně podepsáno a chybět nesmí ani datum jeho sepsání. Lhůta 14 dnů pro odstoupení od

¹⁶³KANDA, A.; MATĚJKA, J. Spotřebitelské smlouvy a jejich význam v informační společnosti. In *Pocta Mariě Knappové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2005. s. 59.

¹⁶⁴Příloha I směrnice o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku.

¹⁶⁵§ 53 odst. 2 OZ.

¹⁶⁶Nařízení vlády č. 363/2013 Sb., o vzorovém poučení o právu na odstoupení od smluv uzavřených distančním způsobem nebo mimo obchodní prostory a vzorovém formuláři pro odstoupení od těchto smluv.

smlouvy se změnila spolu s účinností NOZ na procesněprávní, takže je zachována i při podání zásilky na poštu poslední den lhůty. OZ koncipoval lhůtu pro odstoupení od distanční smlouvy jako lhůtu hmotněprávní. To znamená, že odstoupení od smlouvy muselo být podnikateli doručeno nejpozději poslední den lhůty. Spotřebitel musel být tedy bdělý a uplatnit své právo co nejdříve a také musel spoléhat na to, že pošta stihne dopis doručit do konce lhůty. Lhůta pro odstoupení od distančních smluv, jejichž předmětem jsou finanční služby, byla však už za účinnosti OZ procesněprávní. To platilo i pro smlouvy o dočasném užívání ubytovacího zařízení (tzv. timesharing).¹⁶⁷ Tato zvláštní ustanovení byla do OZ vložena později než obecná ustanovení a vycházela z příslušných směrnic, které procesněprávní povahu lhůt vyžadovaly.¹⁶⁸ Pokud podnikatel spotřebitele nepoučí o právu odstoupit od smlouvy, prodlouží se lhůta na 1 rok a 14 dnů. OZ sankcionoval porušení informační povinnosti prodloužením lhůty na 3 měsíce.

Nový zákon obsahuje větší množství a podrobnější vymezení výjimek z práva odstoupit od distanční smlouvy než OZ.¹⁶⁹ Výjimka se nadále vztahuje např. na zboží upravené podle přání spotřebitele. Je pochopitelné, že hrnek s podobiznou blízké osoby by se po odstoupení od smlouvy stal neprodejným. Obdobně nelze podnikateli vrátit audio nebo video nahrávky a počítačové programy s poškozeným originálním obalem stejně jako počítačové hry, a to z důvodu ochrany proti pořizování kopií. Zákon také stále nepřipouští odstoupení od smluv na poskytování služeb, bylo-li s jejich plněním se souhlasem spotřebitele započato před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy. Každopádně i od distančních smluv tohoto typu lze odstoupit, pokud se na tom podnikatel se spotřebitelem dohodne. Zákon nově vylučuje odstoupení od smlouvy i v případě možné hygienické závadnosti zboží (spodní prádlo, sluchátka vkládaná do ucha).

¹⁶⁷ § 67 odst. 5 OZ.

¹⁶⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 8. června 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/122/ES ze dne 14. ledna 2009 o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně.

¹⁶⁹ § 53 odst. 8 OZ.

2.9.2 Formulář pro odstoupení od smlouvy

NOZ počítá s tím, že podnikatel může na svých internetových stránkách umístit formulář pro odstoupení od smlouvy, jehož náležitosti stanoví prováděcí předpis.¹⁷⁰ Spotřebiteli pak musí být textovou podobou potvrzeno přijetí formuláře. Nedodržení této povinnosti nemá vliv na právo od smlouvy odstoupit.¹⁷¹ Zákon rozlišuje kromě ústní a písemné podoby i textovou, která je charakteristická schopností uchování a opakovaného zobrazení údajů (např. e-mail). Na problematice postavení e-mailů mezi důkazními prostředky upozorňuje Melzer a dodává, že prokázání původu listiny je na tom, kdo ji použil.¹⁷²

2.9.3 Lhůty pro vrácení zboží a kupní ceny

Zákon stanoví spotřebiteli povinnost vrátit zboží do 14 dnů od odstoupení od smlouvy, přičemž neuvádí výslovně, že by se jednalo o lhůtu procesněprávní. Právě připravovaná novela NOZ má ale předmětné ustanovení doplnit o informaci, že zboží lze odeslat i poslední den lhůty.¹⁷³ Vzhledem k tomu, že se jedná o první a víceméně technickou novelu zákona, můžeme předpokládat, že lhůta pro vrácení zboží byla skutečně zamýšlena jako procesněprávní. Lhůta pro vrácení peněz v délce 14 dnů je podle některých právníků rovněž procesněprávní a počíná doručením odstoupení od smlouvy.¹⁷⁴ Zákon přitom tyto skutečnosti neuvádí. Novela NOZ mění pouze formulaci týkající se počátku běhu lhůty, nekoncepčuje ale lhůtu jako procesněprávní.¹⁷⁵ Především je ale nutné si uvědomit, že konec obou uvedených lhůt se neshoduje, neboť lhůta pro vrácení zboží začíná běžet již okamžikem odstoupení od smlouvy, zatímco lhůta pro vrácení peněz počíná běžet až od doručení odstoupení od smlouvy. Nedostatkem právní úpravy za účinnosti OZ byla absence lhůty pro vrácení zboží. Podnikatel byl přitom

¹⁷⁰Nařízení vlády č. 363/2013 Sb. o vzorovém poučení o právu na odstoupení od smluv uzavřených distančním způsobem nebo mimo obchodní prostory a vzorovém formuláři pro odstoupení od těchto smluv.

¹⁷¹ELIÁŠ, K. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. s. 745.

¹⁷²MELZER, F. Neplatnost právního jednání v návaznosti na nedodržení formy. *Právní rádce*. 2013, č. 7, s. 33.

¹⁷³https://www.businessinfo.cz/app/content/files/dokumenty/Navrh_zmen_NOZ-200814.pdf (cit. ke dni 7. 1. 2015).

¹⁷⁴RYŠÁVKOVÁ, V.; BENÁTČANOVÁ, P.; PRUDÍKOVÁ, D.; KORBEL, F. *Nový občanský zákoník úplně pro všechny*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2014. s. 222.

¹⁷⁵https://www.businessinfo.cz/app/content/files/dokumenty/Navrh_zmen_NOZ-200814.pdf (cit. ke dni 7. 1. 2015).

vázán lhůtou 30 dnů od odstoupení od smlouvy, během níž musel vrátit spotřebiteli peníze.¹⁷⁶

2.9.4 Vrácení kupní ceny včetně poštovného

Dle NOZ musí podnikatel vrátit spotřebiteli peníze včetně poštovného, které bylo součástí kupní ceny. Vrácení poštovného nebylo v OZ upraveno a až do rozhodnutí ESD v této věci panovala nejistota.¹⁷⁷ V daném řízení před ESD argumentoval podnikatel tím, že spotřebitele o výši nákladů informoval, proto mu nebrání v uplatnění práva odstoupit od smlouvy. Výše nákladů podle něj nemůže mít vliv na výkon tohoto práva, jelikož tyto náklady již vznikly a byly uhrazeny.¹⁷⁸ Knoblochová odhadovala, že podnikatelé v reakci na zavedení povinnosti vracet kupní cenu včetně poštovného přestanou nabízet finančně náročné způsoby doručení zboží nebo plošně zvýší ceny.¹⁷⁹ První z alternativ se naplnila dnem účinnosti NOZ, který stanoví, že se vrací jen cena odpovídající nákladům nejlevnějšího způsobu dodání zboží, které podnikatel nabízí (§ 1832 odst. 2 NOZ). Jestliže např. spotřebitel připlácel za doručení zboží službou PPL, bude mu při vrácení zboží zpětně uhrazena pouze cena doporučené poštovní zásilky. Je-li ale PPL nejlevnější způsob doručení u daného podnikatele, hradí se náklady v plném rozsahu. Spotřebitel však nadále nese náklady vrácení zboží. Jedinou výjimkou je případ, kdy podnikatel spotřebitele na tuto skutečnost neupozorní (§ 1832 odst. 3 NOZ). Spotřebitel je povinen tyto náklady nést v důsledku svého rozhodnutí odstoupit od smlouvy, což nemůže podnikatel ovlivnit stejně jako způsob vrácení zboží spotřebitelem.¹⁸⁰ Proto není spravedlivé, aby šly tyto náklady k jeho tíži.

Z OZ nevyplývalo úplně jednoznačně, zda a v jakém rozsahu má podnikatel právo odečíst z vrácené kupní ceny částku odpovídající poškození zboží. Nová úprava přiznává podnikateli náhradu za snížení ceny zboží, bylo-li s ním nakládáno jinak, než je obvyklé. Tím má zákonodárce na mysli např. používání vycházkové obuvi při sportovních aktivitách. Jestliže ale není spotřebitel o této sankci poučen, jde snížení ceny zboží k tíži podnikatele.

¹⁷⁶ § 53 odst. 10 OZ.

¹⁷⁷ Rozhodnutí ESD C-511/08.

¹⁷⁸ KNOBLOCHOVÁ, V. Náklady na dopravu zboží objednaného na dálku při odstoupení od smlouvy. *Jurisprudence*. 2010, č. 5, s. 59.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 61.

¹⁸⁰ Tamtéž.

2.9.5 Uzavírání kupní smlouvy po internetu

Internetové obchody (e-shopy) obecně skýtají nejednu příležitost k podvodu. Spotřebitelé by proto měli prověřovat, kdo je provozovatelem obchodu. Jedná-li se o podnikatele – fyzickou osobu, informace o něm lze dohledat prostřednictvím živnostenského rejstříku. Ten ale na rozdíl od obchodního rejstříku není založen na principu úplné publicity, a proto je veřejná pouze jeho část. Je-li provozovatelem e-shopu obchodní společnost, je namísto podívat se právě do obchodního rejstříku. Varovným signálem může být teprve nedávný zápis do rejstříku nebo časté změny názvu a sídla. Ve sbírce listin rejstříku jsou k nahlédnutí účetní závěrky nebo případné exekuční příkazy. Spotřebitel by měl před nákupem po internetu ideálně prověřit i doménu e-shopu a uniknout by mu neměl ani kontakt na podnikatele. Server nabízející vytvoření webu zdarma (např. webnode.cz), absence telefonického kontaktu nebo e-mail na neplaceném serveru (např. seznam.cz) napovídá, že se nemusí jednat o seriózní obchod. Požaduje-li e-shop platbu předem, měli bychom zpozornět, třebaže ceny jsou lákavé. K prověření obchodu se hodí i hodnotící servery jako např. heureka.cz nebo oversito.cz. Příspěvky na internetových fórech bychom měli brát s rezervou, i když právě díky nim se můžeme dozvědět o trestním oznámení podaném na provozovatele e-shopu. Pro spáchání trestného činu podvodu je nutné způsobit škodu ve výši alespoň 5000 Kč.¹⁸¹ Pokud je škoda nižší, jedná se pouze o přestupek. Proto se spotřebitelé organizují prostřednictvím fór nebo sociálních sítí za účelem podání hromadného trestního oznámení, při kterém se výše jednotlivých škod sčítá.

Někdy spotřebitelé na vymáhání peněz rezignují, protože považují věc za uzavřenou nebo jim ani nestojí za to investovat do ní energii. Tomančáková tyto rysy spotřebitelského chování nazývá kognitivní heuristika a racionální neznalost.¹⁸² Trestní oznámení přitom může být leckdy účinné. Policie zpravidla web zablokuje a hledá pachatele. Jinou otázkou jsou ale občanskoprávní nároky poškozených, které bohužel nemusí být uspokojeny kvůli špatné finanční situaci obchodní společnosti.

Mnohdy spotřebitelé váhají nad tím, zda nakoupit zboží ze zahraničního e-shopu, jelikož se obávají ztráty zákonné ochrany. Díky nařízení Řím I. (nařízení Evropského

¹⁸¹ § 209 odst. 1, § 138 odst. 1 TZ.

¹⁸² TOMANČÁKOVÁ, B. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. 2. vydání. Praha: Linde, 2011. s. 28.

parlamentu a Rady č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy) se spotřebitel při nákupu v zahraničních e-shopech nevzdává ochrany, kterou mu zaručuje české právo. Právo všech členských států EU navíc v souladu se směrnicí o právech spotřebitelů umožňuje odstoupení od distanční smlouvy ve lhůtě 14 dnů. Již zrušená směrnice o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku stanovila, že lhůta pro odstoupení od smlouvy nesmí být kratší než 7 pracovních dnů. Navzdory existenci evropského platebního rozkazu¹⁸³ ale může být nakupování v zahraničních e-shopech svízelné. S odstoupením od smlouvy se pojí mnohem vyšší náklady na poštovné a výjimkou není ani jazyková bariéra způsobující nedorozumění při kontraktačním procesu.

2.9.6 Návrh na uzavření smlouvy (nabídka)

Při nakupování po internetu dochází někdy ke sporům o to, kdy přesně je smlouva uzavřená a jestli je objednávka zboží závazná. K uzavření smlouvy je nutná existence návrhu a jeho přijetí. Nejvyšší soud judikoval, že webový formulář vyplněný za účelem sdělení zájmu o zaslání vzorové cestovní smlouvy nelze považovat za návrh smlouvy. Spotřebitel jím pouze sděluje zájem o předložení návrhu smlouvy na základě osobních údajů zaslanych prostřednictvím formuláře.¹⁸⁴ Dle NOZ musí být návrh adresný. Za návrh se považuje i nabídka podnikatele dodat zboží za určitou cenu učiněná prostřednictvím reklamy, v katalogu nebo vystavením zboží, přičemž tato nabídka platí do vyčerpání zásob nebo schopnosti podnikatele plnit.¹⁸⁵

2.9.7 Smlouvy uzavírané po telefonu, poskytování služeb

Kromě smluv sjednaných po internetu se spotřebitelé setkávají i se smlouvami uzavřenými po telefonu. Operátoři totiž mají k dispozici osobní údaje svých zákazníků, a tak je mohou s nabídkou výhodného volání zastihnout naprosto nepřipravené cestou do zaměstnání nebo v kavárně. Jediným řešením pro případ pochybností, zda vůbec došlo k uzavření smlouvy, je vyžádání nahrávky hovoru. Na ní by měl jednoznačně zaznít konkrétní návrh operátora a jeho případné přijetí spotřebitelem vyjádřené

¹⁸³Nařízení Evropského parlamentu a Rady 1896/2006/ES ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu.

¹⁸⁴Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 33 Cdo 3210/2007.

¹⁸⁵FRNOCHOVÁ, L. *Ochrana spotřebitele v oblasti cestovního ruchu*. Praha, 2010. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra evropského práva. Vedoucí práce Luboš Tichý. s. 17.

zejména slovy „ano“ nebo „souhlasím“. Podnikateli, který má zájem uzavřít se spotřebitelem smlouvu po telefonu, přikazuje zákon představit se a sdělit účel hovoru. OZ však tuto povinnost podnikateli neukládal, přestože to vyžadovala směrnice o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku. Podnikatel se ale nemohl této povinnosti zprostit při uzavírání distanční smlouvy o finančních službách.¹⁸⁶

Zvláštní pozornost je věnována smlouvám o poskytování služeb. Před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy může podnikatel s plněním služeb začít jen po výslovné žádosti spotřebitele učiněné v textové podobě. V takovém případě spotřebitel uhradí při odstoupení od smlouvy poměrnou část ceny služeb.

2.9.8 Neobjednané plnění

Do úpravy distančních smluv je zahrnuta i problematika neobjednaného plnění, která je zvláštním případem bezdůvodného obohacení.¹⁸⁷ Spotřebitel nemusí plnění vracet, ledaže mu bylo zasláno omylem a bylo určeno někomu jinému.¹⁸⁸ Spotřebitel může proto ignorovat výzvy k platbě, neboť s podnikatelem neuzavřel žádnou smlouvu. Dodávání zboží ve snaze vzbudit dojem, že jde o zboží objednané, je navíc klamavou obchodní praktikou a zároveň správním deliktem, za který může ČOI podle ustanovení § 24 odst. 10 písm. d) ZOS uložit pokutu až do výše 5 milionů Kč. Neobjednané plnění nemusel spotřebitel vracet ani za účinnosti OZ. Nyní ovšem zákon upravuje i otázku držby věci. Na spotřebitele se pohlíží jako na poctivého držitele, který má právo s věcí jakkoliv nakládat. Vlastníkem věci ale zůstává podnikatel. Jak poznamenává Melzer, přechod vlastnického práva by v tomto případě mohl být zneužit např. ke zbavení se nebezpečného odpadu. Navíc by tak došlo k nabytí vlastnického práva jednostranným právním jednáním. Smyslem úpravy přitom není obohacení spotřebitele, ale naopak snaha nezatěžovat jej zbytečnými náklady.¹⁸⁹ Není ale jasné, zda lze věc užívat nebo zda takové užívání naplňuje skutkovou podstatu trestného činu neoprávněného užívání cizí

¹⁸⁶ § 54b odst. 10 OZ.

¹⁸⁷ KANDA, A.; MATĚJKA, J. Spotřebitelské smlouvy a jejich význam v informační společnosti. In *Pocita Mariě Knappové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2005. s. 186.

¹⁸⁸ JOZOVÁ, H. *Smlouvy uzavírané prostředky komunikace na dálku - úprava tzv. distančních smluv*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce David Elischer. s. 37.

¹⁸⁹ MELZER, F. K diskuzi o úpravě ochrany spotřebitele ve vládním návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2009, č. 21, s. 775.

věci dle ustanovení § 207 TZ.¹⁹⁰ Stejně tak je spornou otázkou, zda se lze dožadovat vrácení věci. Novela NOZ, na níž v současné době pracuje MS, by už neměla považovat spotřebitele za poctivého držitele.¹⁹¹ Dle mého názoru by spotřebitel, kterému je dodáno neobjednané plnění, neměl být vlastníkem tohoto plnění. Určitě by ale měl být oprávněn věc držet, není-li podnikatelem vyzván k jejímu vrácení.

2.10 Smlouvy uzavírané mimo obchodní prostory

Pojem smluv uzavíraných mimo obchodní prostory nahrazuje v nové úpravě delší a méně srozumitelný název „smlouvy uzavřené mimo prostory obvyklé k podnikání“. Zákon ale dále v některých ustanoveních hovoří i o prostoru obvyklém pro podnikatelské podnikání. Zákon nedefinuje pojem obchodní prostory, ani pojem prostory obvyklé k podnikání. Za tyto prostory jsou nicméně považovány zejména provozovny, kterými jsou podle ustanovení § 17 odst. 1 ŽZ prostory určené k provozování živnosti, a to včetně automatů nebo stánků.¹⁹² Obdobně vymezoval provozovny i ObchZ.¹⁹³ Vymezení těchto smluv v NOZ je oproti OZ také poněkud širší. Kromě smluv uzavíraných na prodejních zájezdech nebo formou podomního prodeje nově do této skupiny spadá i smlouva sjednaná v provozovně podnikatele bezprostředně po oslovení spotřebitele mimo tyto prostory (§ 1828 odst. 2 písm. a) NOZ). V minulosti totiž docházelo k obcházení zákona formálním podepisováním smluv v provozovně navzdory tomu, že ve skutečnosti k jejich sjednání došlo na ulici. Spornou otázkou zůstává, zda lze za obchodní prostory považovat i stánky na veletrzích a výstavách. Záleží vždy na konkrétních okolnostech, v zásadě je určujícím znakem pravidelnost prodeje a časový interval mezi jednotlivými veletrhy nebo výstavami.¹⁹⁴ Obchodními prostory by proto měly být např. stánky, které se objevují pravidelně na všeobecně známé výstavě Země Živitelka v Českých Budějovicích.

Zatímco ustanovení týkající se distančních smluv chrání spotřebitele z důvodu, že

¹⁹⁰KANDA, A.; MATĚJKA, J. Spotřebitelské smlouvy a jejich význam v informační společnosti. In *Pocta Martě Knappové k 80. narozeninám*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2005. s. 187.

¹⁹¹https://www.businessinfo.cz/app/content/files/dokumenty/Navrh_zmen_NOZ-200814.pdf (cit. ke dni 7. 1. 2015).

¹⁹²VEČEŘA, J. *Ochrana spotřebitele v České republice a Evropské unii*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. s. 129.

¹⁹³ § 7 odst. 3 věta první ObchZ: „Provozovnou se rozumí prostor, v němž je uskutečňována určitá podnikatelská činnost.“

¹⁹⁴BĚM, J. *Odstoupení od smlouvy*. Praha, 2009. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Jan Dvořák. s. 82.

si nemohl zboží před uzavřením smlouvy prohlédnout, v případě smluv uzavíraných mimo prostory obvyklé k podnikání je zvláštní ochrana podmíněná důvody, které uvádí i náleží Ústavního soudu ve věci společnosti Zepter International, s.r.o. Podnikatelé se snaží u spotřebitele vyvolat pocit vděčnosti a pak využijí jeho nezkušenosti, nemožnosti porovnat nabídky a také momentu překvapení. Při právní analýze závazkového vztahu by se proto měl posuzovat celý komplex tohoto vztahu včetně stadia kontraktace.¹⁹⁵ Ústavní soud v minulosti přiznal právo ochrany slabší strany i podnikatelce zapsané v živnostenském rejstříku z důvodu, že při uzavírání smlouvy na předváděcí akci nejednala v rámci své podnikatelské činnosti.¹⁹⁶ Obce mají podle ustanovení § 18 odst. 3 ŽZ pravomoc vydat nařízení, kterým zakáží na svém území prodej mimo provozovnu. To ale neznamená, že by smlouvy uzavřené v rozporu se zákazem byly neplatné.

2.10.1 Odstoupení od smlouvy

Od smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory lze odstoupit do 14 dnů od jejího uzavření, a to bez udání důvodu a bez jakékoliv sankce. Lhůta pro odstoupení od smlouvy je dle NOZ procesněprávní. OZ neuváděl, že by lhůta zůstala zachována při odeslání oznámení o odstoupení od smlouvy poslední den, proto byla lhůta považována za hmotněprávní. Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory (dále jen „směrnice o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory“) ovšem koncipovala lhůtu jako procesněprávní.¹⁹⁷ Je otázkou, do jaké míry byl v tomto případě ospravedlnitelný eurokonformní výklad. NOZ umožňuje spotřebiteli obdobně jako v případě distančních smluv využít k odstoupení od smlouvy vzorový formulář na webových stránkách podnikatele. OZ ale předepisoval pro odstoupení od smlouvy písemnou formu, přestože u distančních smluv to zákon nevyžadoval. Nebylo-li dosud dodáno zboží, prodloužila se za účinnosti OZ lhůta k odstoupení od smlouvy na 1 měsíc. Dle NOZ lhůta pro odstoupení od kupní smlouvy počíná ode dne převzetí zboží.

¹⁹⁵Nález Ústavního soudu ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS 3/06.

¹⁹⁶Nález Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 1930/11.

¹⁹⁷ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J. et al. *Občanský zákoník I. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 502.;

ELIÁŠ, K. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008. s. 389.

Nepoučení o právu odstoupit od smlouvy má za následek, že je spotřebiteli umožněno odstoupit od smlouvy do 1 roku a 14 dnů. OZ v tomto případě prodlužoval lhůtu na 1 rok. NOZ oproti OZ rozšiřuje informační povinnost podnikatele u smluv uzavíraných mimo obchodní prostory.¹⁹⁸ Podnikatel může informační povinnost alternativně splnit již zmíněným vzorovým poučením (viz kapitola 2.9.2). Příslušné údaje musí ovšem sdělit písemně, textová podoba je přípustná jen se souhlasem spotřebitele. V případě pochybností o tom, jestli k poučení došlo, nese důkazní břemeno podnikatel, a to jak u smluv distančních, tak u smluv uzavíraných mimo obchodní prostory (§ 1839 NOZ). Pro vrácení zboží platí stejná pravidla jako u distančních smluv. OZ ale spotřebiteli nestanovil lhůtu k vrácení zboží. Podnikatel byl přitom povinen vrátit peníze do 30 dnů od odstoupení od smlouvy. Dovožovalo se proto, že spotřebitel by měl vrátit zboží proti vydání peněz.

Novinkou, která se také týká jak smluv distančních, tak smluv uzavíraných mimo obchodní prostory, je povinnost vydat spotřebiteli vyhotovení smlouvy. Domnívám se, že význam této změny ocení hlavně účastníci prodejních zájezdů. Při objednávání zboží přes internet je podle mého názoru spotřebitel v lepším postavení, neboť informace o předmětu koupě získává z webu podnikatele. Navíc má možnost uchovat zveřejněné údaje prostřednictvím klávesy Print Screen, tj. kopírovat aktuální obsah webových stránek do svého počítače tak, aby je bylo možné opakovaně zobrazit. Po provedení objednávky spotřebitel zpravidla obdrží alespoň automatické potvrzení o jejím přijetí. Oproti tomu na předváděcí akci je spotřebitel vystaven přímému tlaku podnikatele a nemá šanci pořídit z jednání jakýkoliv záznam. Otázkou je ale samozřejmě vymahatelnost splnění této povinnosti. Dobrou zprávou pro spotřebitele je i to, že zboží, které nelze odeslat obvyklou poštovní cestou a bylo dodáno do domácnosti spolu s uzavřením smlouvy, si nově při odstoupení od smlouvy vyzvedne na své náklady podnikatel (§ 1835 NOZ). Toto pravidlo se uplatní u objemnějšího zboží, jako jsou vysavače nebo sekačky.

2.10.2 Nekalé praktiky při předváděcích akcích

K tomu, aby spotřebitele přesvědčili ke koupi zboží, používají podnikatelé často nekalých obchodních praktik. Jak bylo popsáno ve filmu *Šmejdi*, podnikatelé jsou

¹⁹⁸SELUCKÁ, M. *Koupě a prodej – nový občanský zákoník, společná evropská právní úprava prodeje*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 9.

proškolení v psychologické manipulaci založené na metodě cukru a biče. Většinou rozdělí spotřebitele na 2 skupiny - „hodné“, kteří nakupují, a „zlé“, kteří si nic koupit nechtějí. Neobvyklé není ani citové vydírání nebo argument, že zboží je důležité pro zlepšení zdravotního stavu seniora. Aby dostali podnikatelé za zboží rychle zapláceno, nabídnou spotřebiteli odvoz do banky a zboží mu vynesou po schodech až do bytu. Za hranou zákona se pohybuje odebírání občanských průkazů, což podnikatelé činí za účelem přimět spotřebitele k podpisu smlouvy. V poradně Spotřebitel net jsem vyslechla příběh seniorky s vážnou zrakovou vadou, jíž byla při podpisu vedena ruka podnikatelem. V praxi jsem se také setkala se smlouvou uzavřenou na předváděcí akci, která obsahovala zákaz medializace případného sporu vzniklého ze smlouvy pod pokutou 5000,- Kč. Domnívám se, že takové ujednání bylo tzv. nepřiměřeným ujednáním, a tudíž se k němu nepřihlíží (§ 1815 NOZ). Na předváděcích akcích dochází bohužel i k výhrůžkám a fyzickým útokům. Všechny výše zmíněné situace mají jedno společné - spotřebitelé se s těmito zkušenostmi neradi svěřují. Pokud překonají strach a podají žalobu, neunesou zpravidla důkazní břemeno. Obdobně to platí i pro policii, která obdrží trestní oznámení pro spáchání trestného činu podvodu,¹⁹⁹ vydírání²⁰⁰ nebo ublížení na zdraví²⁰¹ a posléze trestní stíhání zastaví.

Spotřebitelé se mohou bránit rovněž podáním stížnosti u ČOI. Podle výroční zprávy provedla ČOI za rok 2013 celkem 365 kontrol na předváděcích akcích. Porušení zákona bylo shledáno přibližně v cca 72 % případů, přičemž nejčastěji bylo odhaleno porušení ZOS. Jak ČOI uvádí ve výroční zprávě, počet kontrol stoupá především v reakci na film *Šmejdi*. Pořadatelé předváděcích akcí ale začali zvat účastníky adresným způsobem, proto má ČOI omezené možnosti, jak se může o akcích dozvědět. ČOI zaznamenala zlepšení situace spolu s odchodem některých problémových obchodních společností z českého trhu a pozitivní změny očekává i v souvislosti s novou právní úpravou.²⁰² Už ve výroční zprávě za rok 2012 ale ČOI přiznávala, že kontroly předváděcích akcí jsou náročné jak logisticky, tak psychicky z důvodu

¹⁹⁹ § 209 odst. 1 TZ.

²⁰⁰ § 175 odst. 1 TZ.

²⁰¹ § 146 odst. 1 TZ.

²⁰² <http://www.coi.cz/userdata/files/dokumenty-ke-stazeni/vyrocnizpravy-o-cinnosti/2013-vyr-zprava-cinnost.pdf> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

agresivního jednání podnikatelů.²⁰³

Při odstoupení od smlouvy nebo vrácení zboží narážejí spotřebitelé na problematické aspekty obchodních společností pořádajících předváděcí akce. Pozvánky buď vůbec neobsahují název společnosti, nebo zmiňují jinou společnost než tu, která je později uvedena v záhlaví kupní smlouvy. Dotyčné obchodní společnosti mívají obvykle na adrese svého sídla pouze poštovní schránku. Zásilky si nepřebírají, a proto se vrací spotřebitelům jako nedoručené. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ovšem stačí, měl-li adresát objektivně možnost se se zásilkou seznámit.²⁰⁴ Nerozlepený dopis s poznámkou „adresát nezastižen“ by měli spotřebitelé uchovat jako důkaz pro případné soudní řízení. Soudit se s organizátory předváděcích akcí je ale nelehký boj. Kromě problémů s doručováním je častým jevem i finanční nestabilita obchodních společností. Nejednou se tyto ocitají v likvidaci nebo v insolvenční řízení. K zahájení insolvenčního řízení mohou dát podnět i samotní spotřebitelé, kteří mají vůči společnosti pohledávku.²⁰⁵ Pojištění podnikatelů pro případ úpadku zatím bohužel není v naší zemi obvyklé.²⁰⁶ Závěrem lze shrnout, že v dnešní době už neplatí, že prodej mimo provozovnu zvyšuje komfort spotřebitelů, a naopak se posiluje obtěžující aspekt tohoto prodeje. Organizátoři předváděcích akcí navíc využívají toho, že prodej mimo provozovnu znamená nižší náklady.²⁰⁷

2.10.3 Novela zákona č. 634/1992 Sb., zákon o ochraně spotřebitele

Dne 15. ledna 2014 nabyla účinnosti novela ZOS.²⁰⁸ Ta ukládá podnikatelům povinnost oznámit ČOI 10 pracovních dnů předem datum a místo konání předváděcí akce a identifikovat výrobky a služby, které budou nabízeny. Součástí oznámení akce je i předložení pozvánky, která by měla obsahovat všechny výše uvedené údaje. Jak upozorňuje ČOI na svém webu, regulaci podléhají pouze organizované akce, na něž

²⁰³<http://www.coi.cz/userdata/files/dokumenty-ke-stazeni/vyrocní-zpravy-o-cinnosti/2012-vyr-zprava-cinnost.pdf>(cit. ke dni 7. 1. 2015).

²⁰⁴Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2010, sp. zn. 26 Cdo 4074/2009.

²⁰⁵§ 105 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

²⁰⁶DUPAL, L.; MICHALOVÁ I.; NOVÁK K. *Rádce spotřebitele 1 – Rizika při nákupu zboží*. 1. vydání. Brno: CP Books, 2005. s. 22.

²⁰⁷BOHŮNKOVÁ, K.; PELIKÁN, T. *Poskytovatel služby a spotřebitel - Jak předcházet konfliktům a urovnávat spory*. Praha: Spotřebitel.cz, 2006. s. 69.

²⁰⁸Zákon č. 476/2013 Sb.

jsou spotřebitelé pozváni podnikatelem.²⁰⁹ Nepatří mezi ně pochůzkový prodej, ani „domácí party“, tj. akce, na něž jsou spotřebitelé zváni svými přáteli za účelem předvedení zboží a jeho nákupu za levnější ceny. Za porušení oznamovací povinnosti může ČOI uložit pokutu až do výše 5 milionů Kč. Povinnost se však nevztahuje na dražby a degustační akce. Během mého působení v poradně Spotřebitel net jsem měla možnost pozorovat obcházení zákona právě uspořádáním ochutnávek vín pro forma, přičemž skutečným účelem akce byl podle svědectví spotřebitelů prodej zboží. Spotřebitel net zaslal MPO k dané novele ZOS v červnu 2013 své připomínky.²¹⁰ V nich navrhol, aby byly smlouvy uzavřené na neoznamované akci neplatné a aby byli podnikatelé povinni spolu s oznámením akce složit vratnou zálohu ve výši alespoň 200 000,- Kč. Tyto připomínky však nebyly akceptovány. Od 1. ledna 2014 je účinný zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), kterým se při svých kontrolách řídí i ČOI. Ustanovení § 8 písmene d) kontrolního řádu opravňuje kontrolní orgány k pořizování audiovizuálních záznamů z prováděných kontrol. Krátce po nabytí účinnosti kontrolního řádu se v médiích objevila informace o jeho možné kolizi se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. V důsledku toho se inspektoři ČOI mohou obávat pořizovat na předváděcích akcích záběry ze skryté kamery.²¹¹

2.10.4 Slovenská úprava

Slováci mají k nekalým praktikám na předváděcích akcích razantnější postoj. Proto novelizovali zákon č. 108/2000 Z. z., o ochrane spotrebiteľ'a pri podomovom predaji a zásielkovom predaji (dále jen „ZOSPP“) před novelou ZOS, a to s účinností od 15. listopadu 2013.²¹² Inspirací jim prý byl český film *Šmejdi*. V současné době je na Slovensku účinný zákon č. 102/2014 Z. z., o ochrane spotrebiteľ'a pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb na základe zmluvy uzavretej na diaľku alebo zmluvy uzavretej mimo prevádzkových priestorov predávajúceho (dále jen „ZOSPT“), který ZOSPP zrušil, ale dosavadní úpravu v zásadě přejal. Nová slovenská úprava je přísnější a důslednější než česká. Podnikatelé musí Slovenské obchodné inšpekciu předložit nejen

²⁰⁹<http://www.coi.cz/cz/pro-podnikatele/oznamovani-predvadecich-akci/> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

²¹⁰<http://www.spotrebitel.net/spolecnost-a-pravo/2349-navrhovanou-novelu-zakona-v-souvislosti-s-pedvadecimi-akcemi-povaujeme-za-zcela-nedostatenou> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

²¹¹<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/271164-chcete-natocit-smejdy-prvne-jim-to-musite-oznamit/> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

²¹²Novela byla provedena zákonem č. 367/2013 Z. z.

základní údaje o akci a nabízených výrobcích, součástí oznámení jsou i ceny výrobků a návrhy smluv. Kromě toho inspekce vyžaduje harmonogram akce a předpokládaný počet účastníků, a to vše 20 kalendářních dnů předem.²¹³ Je-li součástí akce doprava na místo, zákon stanoví, že podnikatel musí zajistit i dopravu zpět. Místo a čas nástupu dopravy je rovněž jednou z náležitostí oznámení. Každý, kdo se prokáže pozvánkou, má právo se akce zúčastnit, ledaže je vyčerpána kapacita akce. Vždy je ale oprávněn zúčastnit se ten, kdo byl na místo dopraven organizátorem akce.²¹⁴ Podnikatel nesmí od spotřebitele během lhůty pro odstoupení od smlouvy požadovat platbu za zboží. V průběhu akce a především během slosování cen nebo předání předmětu prodeje se zakazuje oddělovat spotřebitele od dalších účastníků akce nebo jiným způsobem ovlivňovat jeho ekonomické rozhodování.²¹⁵ Pokuty za porušení zákona se oproti ZOSPP zvýšily, nyní mohou dosahovat až výše 33 000 Eur (v přepočtu cca 914 000,- Kč podle kurzu ze dne 2. 1. 2015).

2.10.5 Kupní smlouvy uzavřené při návštěvě podnikatele v domácnosti spotřebitele na jeho žádost

OZ do 13. června 2012 neumožňoval odstoupit od smluv uzavíraných v domácnosti, jestliže si spotřebitel návštěvu výslovně sjednal. Změna nastala spolu s nabytím účinnosti zákona č. 170/2012 Sb. Tato výjimka (předvídaná směrnicí o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory) byla totiž v minulosti hojně zneužívána, když byly spotřebitelům předkládány k podpisu smlouvy s nenápadnou poznámkou o sjednané návštěvě. Obdobně docházelo k tomu, že bylo ve smlouvě uvedeno jako místo sjednání sídlo obchodní společnosti, přestože to neodpovídalo realitě. Objevila se ale další cesta, jak spotřebitele zbavit možnosti odstoupit od smlouvy. Od zmíněné novely platila výjimka pro smlouvy o opravě provedené na žádost spotřebitele. Na základě toho byla do smluv vkládána ustanovení o opravě nabízeného zboží a za účelem znemožnit odstoupení od smlouvy. Přitom odstoupením od kupní smlouvy se stalo plnění ze smlouvy o opravě nemožným a celý právní úkon byl tedy neplatný.²¹⁶ Složitější otázkou ale bylo, jak se mohou spotřebitelé bránit proti tomu, když s nimi podomní prodejce uzavřel kromě kupní smlouvy

²¹³ § 11 odst. 3, odst. 4 ZOSPT.

²¹⁴ § 12 odst. 1 ZOSPT.

²¹⁵ § 12 odst. 3 ZOSPT.

²¹⁶ § 37 odst. 2 OZ.

i smlouvu o opravě, do níž zahrnul nejen zboží, které bylo předmětem kupní smlouvy, ale i to, které spotřebitel zakoupil dříve od jiného prodávajícího. Pak bylo pravděpodobně přípustné aplikovat ustanovení zákona, které považuje za neplatný úkon takový, který obchází zákon nebo se přičí dobrým mravům.²¹⁷

NOZ se o problematice smluv uzavíraných se spotřebitelem v jeho domácnosti nikterak nezmiňuje. Taková smlouva je však nadále považována za smlouvu uzavřenou mimo obchodní prostory a lze od ní odstoupit ve lhůtě 14 dnů (viz výše).

3 Rozhodčí řízení v kontextu spotřebitelských smluv

3.1 Úvod

Rozhodčí řízení obecně a především rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách jsou předmětem mnoha odborných publikací a článků. Navzdory množství pramenů ale není jednoduché se v této oblasti zorientovat a vytvořit si vlastní názor, jelikož otázka rozhodčích doložek uzavíraných se spotřebiteli vzbuzuje často kontroverze. Právníci vyjadřující se k vhodnosti rozhodčího řízení pro řešení spotřebitelských sporů mají navíc tendence zastávat vyhraněné postoje.²¹⁸ Typickým příkladem je Lisse, který v souvislosti s ochranou spotřebitele v rozhodčím řízení vyslovuje obavy z možného návratu totality.²¹⁹ Rozhodčí řízení se nicméně těší popularitě a počet sporů řešených touto metodou stoupá.

3.2 Rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení představuje alternativu k řízení soudnímu. V systému common law spadá rozhodčí řízení pod kategorii ADR.²²⁰ Kontinentální právo jej naopak vnímá jako způsob řešení sporů, který se od mimosoudního řešení sporů odlišuje.²²¹ Rozdíl je především v tom, že rozhodčí řízení nesměřuje jen k nalezení kompromisu, ale snaží se

²¹⁷ § 39 OZ.

²¹⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení v tzv. smluvních vztazích spotřebitelského typu. *Právní rádce*. 2010, č. 3, s. 92.

²¹⁹ LISSE, L. K právní povaze rozhodčího řízení ad hoc. *Právní rádce*. 2011, č. 6, s. 56.

²²⁰ Alternative Dispute Resolution - mimosoudní řešení sporů.

²²¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 1.

i o právní posouzení případu.²²² Dnešní rozhodčí řízení opravdu nelze srovnávat s historickou podobou arbitráže, která se odehrávala na trhu a blížila se spíše mediaci.²²³ Podstatou rozhodčího řízení je přesun pravomoci na rozhodce z vůle stran.²²⁴ Podle názoru Ústavního soudu²²⁵ je rozhodčí řízení „procesní institut *sui generis*, který má na jedné straně svůj původ v dohodě stran a na straně druhé čerpá své jurisdikční účinky z civilního práva“.

3.3 Doktríny rozhodčího řízení

Výše uvedené vymezení rozhodčího řízení není jediné možné. V průběhu historie se vyvinulo několik teorií rozhodčího řízení. Nejstarší je teorie smluvní. Ta akcentuje jako základ řízení rozhodčí smlouvu. Podle klasické smluvní teorie z počátku 20. století, kterou zastávali zejména Merlin a Foelix,²²⁶ byl rozhodce jen zástupcem stran.²²⁷ Proti tomu bylo namítáno, že takové pojetí osoby rozhodce je v rozporu s požadavkem nezávislosti a nestrannosti.²²⁸ Moderní verze doktríny, reprezentována Lainém a Bernardem, stále považuje za základ řízení rozhodčí smlouvu, avšak rozhodčí nález podle ní už z dohody stran nevychází.²²⁹ Smluvní pojetí rozhodčího řízení podpořil i Ústavní soud,²³⁰ když prohlásil, že „rozhodci právo nenalézají, ale tvoří závazkový vztah v zastoupení stran“. Rozhodčí činnost je v tomto pojetí činností narovnací (§ 1903 a násl. NOZ). Z tuzemských právníků se k smluvní teorii přiklání Raban. Lisse naopak se závěrem Ústavního soudu polemizuje, neboť se domnívá, že rozhodci nevytváří mezi stranami nová práva *pro futuro*, ale naopak *pro praeterito*, a vydávají tedy deklaratorní rozhodnutí.²³¹

Jurisdikční doktrína staví do popředí pravomoc státu regulovat rozhodčí

²²² ROZEHNALOVÁ, N. Rozhodčí řízení – alternativa k řízení soudnímu. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 122.

²²³ BĚLOHLÁVEK, A. J.; PEZL, T. Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku České republiky a dalších zemí. *Právní rozhledy*. 2004, č. 7, s. 259.

²²⁴ ROZEHNALOVÁ, N. Rozhodčí řízení – alternativa k řízení soudnímu. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 126.

²²⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 7. 2006, sp. zn. III. ÚS 32/06.

²²⁶ RŮŽIČKA, K. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 5, s. 36.

²²⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J.; PEZL, T. Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku České republiky a dalších zemí. *Právní rozhledy*. 2004, č. 7, s. 257.

²²⁸ BEZOUŠKA, P.; KOCINA, J. Právní povaha rozhodčího řízení - aplikační problémy. *Právní rozhledy*. 2010, č. 16, s. 587.

²²⁹ RŮŽIČKA, K. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 5, s. 36.

²³⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 7. 2002, sp. zn. ÚS 174/02.

²³¹ LISSE, L. K právní povaze rozhodčího řízení. *Právní rozhledy*. 2011, č. 15, s. 552.

řízení.²³² Podle ní je rozhodčí řízení kontradiktorní a rozhodci nejsou pouhými zástupci stran, ale těmi, kdo skutečně rozhodují. Jurisdikční doktrínu zastává v českém právním prostředí Růžička, v zahraničí Mann a Pillet.⁸ Odpoutání Ústavního soudu od smluvní a přechod k jurisdikční teorii je patrný na nálezu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07. V něm je rozhodčí řízení chápáno jako druh civilního procesu, což ovšem neopravňuje soud k neomezenému zasahování do řízení. Rozehnalová spatřuje rozdíl mezi smluvní a jurisdikční teorií mimo jiné i v tom, že smluvní teorie zdůrazňuje hmotněprávní charakter rozhodčí smlouvy, zatímco jurisdikční teorie vnímá rozhodčí smlouvu jako procesněprávní úkon.²³³

Smíšená teorie pohlíží na rozhodce po jeho jmenování jako na soudce. V odborné literatuře tento proud reprezentuje Rozehnalová. Existuje i autonomní doktrína, která pojímá rozhodčí řízení jako celek a vyžaduje, aby jeho právní úprava odpovídala potřebám společnosti. Podle mého názoru současné podobě rozhodčího řízení odpovídá nejvíce jurisdikční doktrína s prvky smíšené teorie. Vliv státu na rozhodčí řízení je v souvislosti s novelou ZRR provedenou zákonem č. 19/2012 Sb. patrný i na zvláštním přístupu vůči spotřebitelům.

3.4 Historie rozhodčího řízení

O rozhodčím řízení se zmiňoval již Zákon 12 desek²³⁴ a později i Statuta Konráda Oty.²³⁵ Podrobněji bylo rozhodčí řízení upraveno od 19. století spolu s rozvojem průmyslu a obchodu.²³⁶ V Rakousko-Uhersku bylo rozhodčí řízení předmětem civilního soudního řádu z roku 1895.²³⁷ V roce 1949 vznikl dnešní Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (dále jen „Rozhodčí soud při HK a AK ČR“), který se tehdy jmenoval Rozhodčí soud při Československé obchodní komoře. Význam rozhodčího řízení v oblasti mezinárodního

²³² ROZEHNALOVÁ, N. *Hlavní doktríny ovládající rozhodčí řízení*. In: SEHNÁLEK, D. a kol. *Dny práva – 2009*. 1. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2009. s. 5.

²³³ ROZEHNALOVÁ, N. Rozhodčí řízení – alternativa k řízení soudnímu. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 126.

²³⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J.; PEZL, T. Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku České republiky a dalších zemí. *Právní rozhledy*. 2004, č. 7, s. 257.

²³⁵ SCHELLE, K.; SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: EUROLEX Bohemia, s.r.o., 2002. s. 13.

²³⁶ SUCHOŽA, J., PALKOVÁ, R. Právna úprava rozhodcovského konania v Slovenskej republike. *Právní fórum*. 2010, č. 3, s. 107.

²³⁷ Zákon č. 113/1895.

obchodu stoupal ve 20. století. Na našem území byl později přijat zákon č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku. Koncem 20. století začali rozhodčí řízení využívat i nepodnikatelé.²³⁸

3.5 Právní úprava a její předmět

V současné době je rozhodčí řízení upraveno v zákoně č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „ZRŘ“), který nahradil zmíněný zákon o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku. ZRŘ se od nabytí účinnosti NOZ vztahuje nejen na samotné rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů, ale i na oblast sporů spadajících do působnosti rozhodčí komise spolku (§ 1 písm. b) ZRŘ).

3.5.1 Arbitrabilita

Arbitrabilita představuje okruh sporů, které je možné řešit v rámci rozhodčího řízení. Objektivní arbitrabilita je dána zákonným vymezením.²³⁹ Podle ZRŘ jsou arbitrabilní majetkové spory s výjimkou sporů týkajících se výkonu rozhodnutí a sporů incidenčních. V rozhodčím řízení nelze rozhodovat spor, u kterého je dána pravomoc obecných soudů nebo o kterém nelze uzavřít smír (§ 2 odst. 2 ZRŘ). Subjektivní arbitrabilita vychází z konkrétního závazkového vztahu a z něho vyplývající rozhodčí smlouvy.²⁴⁰

V poslední době došlo k rozšíření arbitrability i na spory podle zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích (dále jen „ZEK“).²⁴¹ Souhlasím s tím, že rozšíření arbitrability je výhodné z důvodu menšího zatížení obecných soudů. Domnívám se ale, že není vhodné řešit v rozhodčím řízení všechny spory, a proto nepovažuji za nutné rozšiřovat v budoucnosti arbitrabilitu ještě více. Na druhé straně se ale objevily i snahy o zúžení arbitrability. Jednalo se o novelu zákona č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru, kterou předložili v dubnu

²³⁸ROZEHNALOVÁ, N.; HAVLÍČEK, J. Rozhodčí smlouva a rozhodci ve světle některých rozhodnutí... aneb quo vadis? *Právní fórum*. 2010, č. 3, s.114.

²³⁹VÝBOCH, J. Niektoré otázky rozhodcovských doložiek v spotrebiteľ'ských zmluvách z pohľ'adu posudzovania ich prijateľ'nosti. *Právný obzor*. 2013, č. 3, s. 245.

²⁴⁰Tamtéž.

²⁴¹Do § 2 odst. 1 ZRŘ byla doplněna slova „nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon“; dále viz § 127 odst. 6 a § 129 odst. 6 ZEK.

2009 poslanci ČSSD. Novela měla vyloučit spory týkající se spotřebitelských úvěrů z pravomoci rozhodců. V legislativním procesu se ovšem po 2. čtení v Poslanecké sněmovně už nepokračovalo.²⁴²

3.5.2 Pracovněprávní spory a rozhodčí řízení

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (dále jen „ZP“) řešení pracovněprávních sporů v rozhodčím řízení nevyklučuje, resp. nikterak se o této problematice nezmiňuje. Z předmětu úpravy rozhodčího řízení v ZRŘ vyplývá, že v pravomoci rozhodců je rozhodovat všechny majetkové spory (s výjimkou sporů v souvislosti s výkonem rozhodnutí a sporů incidenčních), v nichž lze uzavřít smír. Pod toto vymezení spadají spory týkající se mzdových a podobných nároků zaměstnanců, tj. spory rozhodované na základě žaloby na plnění. Jistě ale nelze v rozhodčím řízení projednávat spory ohledně statusu zaměstnance nebo spory o určení práva (např. spor o platnost pracovní smlouvy). V roce 2012 byl Poslanecké sněmovně předložen návrh novely ZP, která měla pracovněprávní spory vyloučit z pravomoci rozhodců.²⁴³ Novela však prošla pouze 1. čtením a dále se v jejím projednávání nepokračovalo. Důvodová zpráva k návrhu obsahovala argument, že zaměstnanec není při sjednávání pracovní smlouvy v takovém postavení, aby mohl o rozhodčí doložce vyjednávat. Vláda ve svém nesouhlasném stanovisku k návrhu naopak varovala před vyšším zatížením soudů v případě vyloučení pracovněprávních sporů z pravomoci rozhodců. V souvislosti s tím se nabízí otázka, zda je rozhodčí řízení pro řešení pracovněprávních sporů vhodné. Už ze samotné povahy pracovněprávních vztahů je zřejmé, že spory z nich vznikající by měly podléhat zvláštnímu režimu. Ten se uplatňoval v pracovněprávní oblasti i před zmíněnou novelou prostřednictvím rozhodování sporů u okresních soudů v senátech (§ 36a odst. 1 písm. a) OSŘ). Dále zná zákon tzv. kolektivní vyjednávání, což je proces realizovaný odborovými organizacemi za účelem prosazení práv zaměstnanců.²⁴⁴ Jak senáty složené z přisedících, tak kolektivní vyjednávání v sobě obsahují laický prvek. Rozhodci mohou tento zvláštní charakter řízení naplnit svým neformálním přístupem. Domnívám se, že toto rozšíření arbitrability by mělo být podrobena opětovné diskuzi napříč odbornou i laickou veřejností, která by měla vyústit v zavedení zvláštních pravidel pro řešení

²⁴² Viz sněmovní tisk 808: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&T=808> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

²⁴³ Viz sněmovní tisk 618: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&T=618> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

²⁴⁴ § 286 odst. 1 ZP; zákon č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání.

pracovněprávních sporů v rozhodčím řízení podobně jako u spotřebitelských sporů.

3.6 Rozdíly oproti civilnímu řízení

V ČR se každý rok rozhoduje přibližně 150 000 sporů v rozhodčím řízení, přičemž tento počet dále vzrůstá.²⁴⁵ Především podnikatelé se na rozhodčí soudy nebo rozhodce obracejí z důvodu neformálnosti, větší pružnosti a rychlosti řízení. Za výhodu se považují i nižší náklady rozhodčího řízení. To však nemusí platit bezvýhradně. Konkrétní výše nákladů se odvíjí např. i od počtu rozhodců. Každopádně náklady rozhodčího řízení jsou kumulovány v kratším časovém úseku oproti nákladům civilního řízení, které jsou rozloženy do delšího období, a proto jsou méně předvídatelné.²⁴⁶

Možnost volby rozhodce je praktická pro podnikatele, kteří se potýkají se spory odborného charakteru např. v oblasti stavebního inženýrství nebo výpočetní techniky.²⁴⁷ Jednoinstančnost řízení zároveň posiluje vymahatelnost nároků. Klein tvrdí, že poptávka podnikatelů po rychlém řešení právních problémů je zapříčiněná častým porušováním smluv ze strany spotřebitelů.²⁴⁸ Podle Slováčka podnikatelé uzavřením rozhodčí smlouvy vyměňují kvalitu a jistotu občanskoprávního řízení za rychlost a efektivitu.²⁴⁹

To, co ocení podnikatelé, může být ale překážkou pro spotřebitele. Ti zpravidla nevyužívají služeb rozhodců často a nemusí tedy ovládat zásady rozhodčího řízení²⁵⁰ na rozdíl od podnikatelů, pro které je uzavření rozhodčí smlouvy běžnou činností.²⁵¹ Na druhou stranu by se právě spotřebitelé mohli cítit tváří v tvář rozhodci přirozeněji než před soudcem v taláru, kterému nad hlavou visí státní znak.

Občanskoprávní řízení je mnohdy kritizováno pro svou formálnost, až

²⁴⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 154.

²⁴⁶ ZOULÍK, F. Některé problémy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. 2007, č. 1, s. 12.

²⁴⁷ WINTEROVÁ, A. et al. *Civilní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Linde, 2011. s. 640.

²⁴⁸ KLEIN, B. Proč mnozí dští oheň a síru na rozhodčí řízení, když jde o božskou instituci? *Právní rádce*. 2010, č. 3, s. 102.

²⁴⁹ SLOVÁČEK, D. Ochrana spotřebitele a rozhodčí doložky. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 7-8, s. 48.

²⁵⁰ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 65.

²⁵¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení v tzv. smluvních vztazích spotřebitelského typu. *Právní rádce*. 2010, č. 3, s. 89.

těžkopádnost, která řízení v důsledku prodlužuje.²⁵² V roce 2013 činila průměrná délka civilního řízení 426 dnů u okresního a 511 dnů u krajského soudu.²⁵³ Ve srovnání s rokem 2012 se průměrná délka civilního řízení u okresního soudu prodloužila o 70 dnů²⁵⁴ a oproti roku 2011 celkem o 142 dnů.²⁵⁵ Rozhodčí řízení je oproti civilnímu přibližně třikrát rychlejší.²⁵⁶ Obecné soudy mají ale širší pravomoc a umožňují přezkum rozhodnutí v odvolacím řízení, což přispívá k větší transparentnosti celého procesu.²⁵⁷

3.7 Pojem rozhodčí smlouvy

Rozhodčí smlouva jako ujednání stran o tom, že jejich majetkový spor rozhodne stálý rozhodčí soud nebo rozhodce (případně více rozhodců), je zastřešující pojem pro smlouvu o rozhodci a rozhodčí doložku. Smlouva o rozhodci se uzavírá až po vzniku sporu, zatímco rozhodčí doložka představuje dohodu o tom, že všechny spory vzniklé v budoucnu z určitého právního vztahu budou řešeny v rámci rozhodčího řízení (§ 2 odst. 3 ZRŘ). V praxi převažují rozhodčí doložky,²⁵⁸ přičemž právě ty bývají předmětem kritiky v souvislosti se spotřebitelskými smlouvami. Důvodem rozšířenosti rozhodčích doložek je skutečnost, že po vzniku sporu už nebývají strany ochotny k uzavření smlouvy o rozhodci.²⁵⁹ Kromě smlouvy o rozhodci a rozhodčí doložky se v právní teorii uvádí ještě třetí druh rozhodčí smlouvy, a to neomezený (nebo univerzální) kompromis.²⁶⁰ Ten podřizuje rozhodčímu řízení veškeré majetkové spory určitých stran bez omezení konkrétním závazkovým vztahem.

Mezi právníky často probíhá diskuze o tom, zda má rozhodčí smlouva

²⁵² LISSE, L. Rozhodčí řízení de lege ferenda. *Právní rádce*. 2011, č. 1, s. 5.

²⁵³ Statistická ročenka Českého statistického úřadu z roku 2014. http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/kapitola/320198-14-r_2014-2700 (cit. ke dni 7. 1. 2015).

²⁵⁴ Statistická ročenka Českého statistického úřadu z roku 2013. http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/kapitola/0001-13-r_2013-2700 (cit. ke dni 7. 1. 2015).

²⁵⁵ Statistická ročenka Českého statistického úřadu z roku 2012.

http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/0001-12-r_2012-2700 (cit. ke dni 7. 1. 2015).

²⁵⁶ RABAN, P. Autorizování rozhodci nebo adjudikátoři? Je efektivně zajištěna spravedlnost ve spotřebitelských vztazích?. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 6, s. 47.

²⁵⁷ POPOV, S. Rozhodčí řízení nebo soudní řízení? *Bulletin advokacie* 2006, č. 1, s. 39.

²⁵⁸ ROZEHNALOVÁ, N.; HAVLÍČEK, J. Rozhodčí smlouva a rozhodci ve světle některých rozhodnutí... aneb quo vadis? *Právní fórum* 2010, č. 3, s.115.

²⁵⁹ KLEIN, B. Rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů v České republice. *Právní rozhledy*. 1995, č. 7, s. 12.

²⁶⁰ BANDÚROVÁ, M. Rozhodčí doložka a plná moc. *Právní rozhledy*. 2009, č. 8, s. 291.

JANSOVÁ, P. *Právní úprava rozhodčího řízení v ČR*. Praha, 2009. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Dita Melicharová. s. 34.

hmotněprávní, nebo procesněprávní povahu. Nejvýraznějším argumentem proti procesnímu charakteru smlouvy je to, že v důsledku teorie projevu vůle by byla platná i rozhodčí smlouva uzavřená pod nátlakem.²⁶¹ Zoulík procesní teorii obhajuje na základě toho, že rozhodčí smlouva vyvolává důsledky v procesněprávní oblasti a je upravena procesněprávními předpisy. Zároveň připodobňuje rozhodčí smlouvu k soudnímu smíru, který má také konsenzuální povahu, přestože je institutem procesního práva.²⁶² Podle smíšené teorie je rozhodčí smlouva smlouvou, tedy hmotněprávním jednáním, s přívlastkem „procesní“. I já vnímám rozhodčí smlouvu jako smlouvu dvojí povahy, jejíž hmotněprávní a procesněprávní aspekty od sebe nelze oddělit.

Rozhodčí smlouva musí být uzavřená písemně, jinak je neplatná. Na roveň písemné formě je postavena elektronická forma (§ 3 odst. 1 ZRŘ). Je ovšem nutné zdůraznit, že běžná elektronická pošta (e-mail) bez použití zaručeného elektronického podpisu nesplňuje požadavky zákona. Nedodržení písemné formy rozhodčí smlouvy lze ale zhojit učiněním prohlášení do protokolu před zahájením jednání. Rozhodčí doložka může tvořit součást podmínek hlavní smlouvy. Pak ale musí být ze souhlasu druhé strany se smlouvou hlavní zřejmé, že se vztahuje i na rozhodčí smlouvu (§ 3 odst. 2 ZRŘ). V praxi proto bude vhodné připojit podpis jak ke smlouvě hlavní, tak i k rozhodčí doložce.

3.7.1 Rozhodčí smlouva a plná moc

Někdy se setkáváme s otázkou, zda je možné uzavřít rozhodčí smlouvu v zastoupení. Pro pochopení této problematiky je stěžejní tzv. doktrína separability, tj. teorie nezávislosti rozhodčí smlouvy na smlouvě hlavní. Ta se projevuje také v tom, že neplatnost smlouvy hlavní nemá vliv na neplatnost rozhodčí smlouvy. Pokud byla plná moc udělena pouze k uzavření hmotněprávní smlouvy, neopravňuje zástupce automaticky k uzavření rozhodčí smlouvy s procesními důsledky.²⁶³ Z důvodu právní jistoty lze proto doporučit udělit v takovém případě plnou moc přímo k uzavření rozhodčí smlouvy. Podle mého názoru je vzhledem k možnému zneužití plné moci nutné vykládat oprávnění zástupce spíše restriktivně.

²⁶¹ DAVID, M. K povaze rozhodčí smlouvy podruhé a jinak. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 10, s. 29.

²⁶² ZOULÍK, F. Některé problémy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. 2007, č. 1, s. 14.

²⁶³ BANDÚROVÁ, M. Rozhodčí doložka a plná moc. *Právní rozhledy*. 2009, č. 8, s. 291.

3.7.2 Závaznost rozhodčí smlouvy pro nástupce stran při postoupení pohledávky

V zásadě platí, že rozhodčí smlouva je závazná i pro nástupce stran, pokud to strany ve smlouvě výslovně nevyloučí (§ 2 odst. 5 ZRŘ). Otázka závaznosti rozhodčí smlouvy pro nástupce stran při postoupení pohledávky není v právní teorii úplně vyjasněná. Rozhodčí soud při HK a AK ČR ve svém rozhodčím nálezu ze dne 3. 8. 2010, sp. zn. Rsp 405/09, vyslovil názor, že rozhodčí smlouva je závazná i při postoupení pohledávky, pokud strany o rozhodčí smlouvě věděly. Rozhodčí soud se při argumentaci opírá o doktrínu separability, kterou aplikuje nejen na smlouvu hlavní, ale i na smlouvu o postoupení pohledávky. To v důsledku znamená, že pokud je rozhodčí smlouva platná, může rozhodčí soud posoudit jak platnost smlouvy hlavní, tak i smlouvy o postoupení pohledávky.²⁶⁴

Proti tomu stojí námitka, že strany hlavní smlouvy se dohodly na řešení sporu před konkrétním rozhodčím soudem nebo rozhodcem, který nemusí právním nástupcům stran vyhovovat. S tímto postojem se ztotožňuji i proto, že považuji rozhodčí smlouvu za vskutku zvláštní ujednání, které nelze bez dalšího převést na jinou osobu. Strany se touto smlouvou vzdávají možnosti řešit své spory před obecnými soudy a naopak svěřují pravomoc v této věci rozhodci. Smlouva o postoupení pohledávky je oproti tomu zcela prosta osobního prvku a představuje běžný nástroj vymáhání pohledávek.

3.8 Rozhodce

Podmínky pro výkon funkce rozhodce byly původně v ZRŘ nastaveny velmi liberálně. Rozhodce musel splnit jen tři podmínky, a to české občanství, zletilost a způsobilost k právním úkonům,²⁶⁵ přičemž cizinec mohl být rozhodcem, splnil-li podmínku zletilosti a způsobilosti k právním úkonům podle práva státu, jehož je příslušníkem (postačilo však, splnil-li tyto podmínky podle českého práva). Až spolu se zmíněnou novelou ZRŘ v roce 2012 byl pro rozhodce zaveden požadavek bezúhonnosti (§ 4 odst. 1 ZRŘ). Pravidla, za jakých mohou funkci rozhodce vykonávat cizinci, se od 1. 1. 2014 přesunuly ze ZRŘ do nového zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu

²⁶⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 100.

²⁶⁵ Od nabytí účinnosti NOZ byl v ZRŘ pojem způsobilý k právním úkonům nahrazen pojmem „plně svéprávný“.

soukromém. Funkce rozhodce je neslučitelná s funkcí soudce,²⁶⁶ soudce Ústavního soudu²⁶⁷ a státního zástupce.²⁶⁸

Rozhodce by měl být z povahy věci nezávislý a nestranný. Jakékoliv okolnosti, které by vzbudily pochybnosti o jeho podjatosti, musí být bez odkladu sděleny stranám nebo soudci (§ 8 ZRŘ). Může se jednat např. o příbuzenský, zaměstnanecký nebo jiný vztah ke stranám.²⁶⁹ Jsou-li z důvodu poměru rozhodce k věci nebo ke stranám důvody pro jeho vyloučení, má povinnost se své funkce vzdát. Neučiní-li tak, jsou strany oprávněny jej z rozhodování vyloučit, eventuálně může jedna ze stran podat u soudu návrh na jeho vyloučení (§ 12 ZRŘ). Rozhodce je dále povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se v souvislosti s rozhodováním sporu dozví, ledaže je této povinnosti zproštěn stranami nebo rozhodnutím soudu (§ 6 ZRŘ). Rozhodce nesmí kvůli povinnosti mlčenlivosti hovořit o provedených důkazech a dokonce by se měl zdržet i šíření informace o tom, že bylo rozhodčí řízení zahájeno.²⁷⁰

3.8.1 Určení a jmenování rozhodce

Mnohé otázky se vznášejí nad postupem při určení a jmenování rozhodce. V následujícím textu budu používat slovo „rozhodce“ v jednotném čísle, přestože spor může rozhodovat i více rozhodců. Větší náklady a náročnější koordinace je v takovém případě vyvážena objektivitou rozhodování.²⁷¹ Aby byl rozhodce oprávněn spor rozhodnout, musí nejprve funkci písemně přijmout. Toto prohlášení o přijetí funkce se pak založí do rozhodčího spisu.²⁷² K přijetí funkce nelze rozhodce nutit. V případě přijetí je však povinen vykonávat funkci v souladu se zákonem a může se jí vzdát jen ze závažných důvodů nebo se souhlasem stran (§ 5 ZRŘ).

Existuje několik možností jak se v rozhodčí smlouvě vypořádat s určením rozhodce. Zdánlivě nejjednodušší je napsat jméno konkrétního rozhodce přímo do rozhodčí smlouvy. Podle Chalupy by ale v takovém případě mělo být jméno rozhodce doplněno o datum narození a adresu trvalého pobytu, aby nevznikly pochybnosti

²⁶⁶ § 80 odst. 5 písm. b) zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

²⁶⁷ § 4 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

²⁶⁸ § 24 odst. 2 písm. e) zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

²⁶⁹ POPOV, S. Osoba rozhodce. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 6, s. 36.

²⁷⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, R. et al. *Civilní právo procesní*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 479.

²⁷¹ POPOV, S. Osoba rozhodce. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 6, s. 37.

²⁷² Tamtéž, s. 44.

o správném určení rozhodce.²⁷³ Na druhou stranu je podle NOZ nutné hledět na právní jednání spíše jako na platné než na neplatné (§ 574 NOZ). Chalupův článek je z roku 2011 a lze předpokládat, že v dnešní době vzhledem k posílení principu autonomie vůle a omezení absolutní neplatnosti by bylo na absenci některých údajů ve smlouvě pohlíženo shovívavěji.

V praxi ale strany většinou odloží určení rozhodce na později, což je rozumné. Stranami určený rozhodce může být totiž v době vzniku sporu v úplně jiné profesní a osobní situaci než při uzavírání rozhodčí smlouvy.²⁷⁴ Proto se může jevit vhodnější stanovit v rozhodčí smlouvě pouze postup pro určení rozhodce. V případě, že smlouva problematiku určení rozhodce opomíjí, jmenuje každá ze stran po vzniku sporu jednoho rozhodce a ti pak volí předsedajícího rozhodce (§ 7 odst. 2 ZRŘ). Je-li jedna ze stran v prodlení se jmenováním rozhodce nebo nepodaří-li se jmenovaným rozhodcům dospět k dohodě o osobě předsedajícího rozhodce, jmenuje rozhodce soud (§ 9 odst. 1 ZRŘ; strany se ovšem mohou dohodnout i jinak). Obdobně se postupuje, vzdá-li se rozhodce své funkce nebo nemůže-li ji vykonávat (§ 9 odst. 2 ZRŘ). To se však týká pouze rozhodce jmenovaného jednou ze stran. Byl-li rozhodce určen se souhlasem obou stran, nemůže jmenovat nového rozhodce soud. Rozhodčí doložka v takovém případě zaniká a věc nelze rozhodnout v rozhodčím řízení.²⁷⁵

Zákon umožňuje také dohodnout se pouze na osobě, která později rozhodce určí. Takové osobě říkáme *appointing authority*. Rozhodce může být také určen na základě pravidel přiložených k rozhodčí smlouvě. To bylo umožněno novelou ZRŘ v roce 2012 nejspíše v reakci na kontroverze vyvolávané určováním rozhodce odkazem na pravidla arbitrážních center, o kterých bude pojednáno níže. Vrchní soud v Praze totiž judikoval,²⁷⁶ že určení rozhodce pouze jednou stranou podle pravidel vydaných arbitrážním centrem je neplatné pro obcházení zákona. Podle Gojové je určení rozhodce jednou stranou v rozporu s právem na zákonného soudce zaručeným čl. 38 odst. 1 LZPS, které se uplatní i v rozhodčím řízení.²⁷⁷

²⁷³ CHALUPA, L. K právní povaze rozhodčího řízení před rozhodcem ad hoc. *Právní rádce*. 2011, č. 4, s. 13.

²⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2282/08.

²⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 33 Odo 135/06.

²⁷⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008.

²⁷⁷ GOJOVÁ, J. Rozhodčí doložka ve spotřebitelské smlouvě a její ústavněprávní limity. *Právní fórum*.

Výše uvedené rozhodnutí vyvolalo také diskuzi o tom, zda lze neplatné ujednání o určení rozhodce oddělit od zbytku smlouvy. Podle Derky to možné není a znamenalo by to bagatelizaci osoby rozhodce.²⁷⁸ Šmerda proti tomu namítá, že rozhodčí smlouva má několik vrstev, které je nutné při posuzování platnosti zkoumat odděleně. Za základní vrstvu, která je jako jediná nezbytná k platnosti, považuje dohodu stran o tom, že spor rozhodne jeden nebo více rozhodců. Ujednání o postupu určení rozhodce nebo o způsobu vedení řízení je jakousi oddělitelnou nadstavbou.²⁷⁹ Lisse tento názor opírá o argument, že odkaz na pravidla rozhodčího řízení není základní, ale pravidelnou nebo nahodilou složkou rozhodčí smlouvy.²⁸⁰

Osobně se přikláním spíše k tomu, že neplatné určení rozhodce nečiní rozhodčí smlouvu neplatnou. K tomuto názoru mě vede to, že rozhodčí řízení je založené na respektu k autonomii vůle stran. Zároveň nepovažuji za vhodné anulovat dohodu o způsobu řešení sporu kvůli formálním nebo jiným nedostatkům určení rozhodce.

3.8.2 Rozdílné postavení rozhodce a soudce

Rozhodce bývá nezřídka srovnáván se soudcem. Mezi těmito dvěma funkcemi ale existuje nemálo rozdílů. Soudce musí kromě podmínek, které jsou stanoveny pro výkon funkce rozhodce, splňovat podmínku věku alespoň 30 let.²⁸¹ Soudce je jmenován prezidentem republiky bez časového omezení,²⁸² zatímco rozhodce je jmenován stranami pouze na dobu rozhodování sporu. Soudce by měl zachovávat důstojnost svého povolání i ve svém volném čase,²⁸³ rozhodce si naopak může dovolit vystupovat relativně neformálně. Rozhodce také není ve všech situacích jednoznačně suverénní autoritou, a proto musí žádat soud o výkon některých úkonů. Na rozdíl od soudce také není oprávněn podat návrh Ústavnímu soudu na zrušení zákona.²⁸⁴

2012, č. 1, s. 48.

²⁷⁸ DERKA, L. Je platná rozhodčí smlouva v případě neplatného určení rozhodce (rozhodců)? *Právní rozhledy*. 2010, č. 6, s. 216.

²⁷⁹ ŠMERDA, M. Zamyšlení nad jedním soudním rozhodnutím - nefér útok na rozhodčí řízení. *Právní fórum*. 2010, č. 4, s. 178.

²⁸⁰ LISSE, L. Stanovisko Nejvyššího soudu k rozhodčím doložkám arbitrážních center. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 8, s. 250.

²⁸¹ § 60 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

²⁸² § 61 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

²⁸³ § 80 odst. 5 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

²⁸⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 37/08.

3.8.3 Odměna rozhodce

Jak právní teorie, tak právní praxe nedávají jednoznačnou odpověď na otázku, za jakých podmínek má rozhodce nárok na odměnu za výkon své funkce. Skutečnost je taková, že na odměnu pro rozhodce se při sjednávání rozhodčí doložky často zapomíná.²⁸⁵ Nejistota ohledně toho, zda má v takovém případě rozhodce právo na odměnu, pramení z absence zákonné úpravy. Odborníci se rozcházejí v názoru na to, zda zákonodárce o odměně mlčí záměrně, či nikoliv. Podle některých právníků nemá rozhodce na odměnu právo, pokud nebyla výslovně sjednána.²⁸⁶ Jiní se domnívají, že při absenci dohody o odměně má rozhodce právo na obvyklou odměnu.²⁸⁷ Pospíšil pokračuje ve své teorii ještě dále. Tvrdí, že nesprávná domněnka o nároku na odměnu není důvodem pro vzdání se funkce rozhodce.²⁸⁸

V této věci stojím na straně zastánců nároku rozhodce na odměnu bez ohledu na její zahrnutí do rozhodčí smlouvy. K tomuto přesvědčení mě vede logická úvaha, že funkce rozhodce je vykonávána v závazkovém právním vztahu, v němž povinnost projednat a rozhodnout spor odpovídá právu na odměnu a v němž se z povahy věci s úplatou počítá. Zaváže-li se někdo, že posoudí a rozhodne právní spor druhého, nelze to stavět na roveň sousedské výpomoci nebo darování. Zásada autonomie vůle však umožňuje stranám vložit do rozhodčí smlouvy ujednání o bezúplatném výkonu funkce rozhodce. Je však nutné mít na paměti, že přijetí bezúplatných služeb rozhodce má své daňové důsledky. Bezúplatný výkon funkce rozhodce představuje totiž příjem, který musí podnikatel vykázat v účetnictví a který za určitých podmínek podléhá i dani.²⁸⁹

Činnost rozhodce se zpravidla připodobňuje k činnosti zhotovitele (§ 2586 a násl. NOZ) nebo příkazníka (§ 2430 a násl. NOZ).²⁹⁰ Příkazníkovi vzniká nárok na odměnu, je-li sjednána nebo je-li obvyklá (§ 2438 odst. 1 NOZ). Odměna je sice splatná až po projednání a rozhodnutí sporu, lze však požadovat zálohu předem. Odměna

²⁸⁵ POSPÍŠIL, P. O právu rozhodce na odměnu za rozhodnutí sporu v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 11-12, s. 43.

²⁸⁶ Tamtéž, s. 44.

²⁸⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. Nárok rozhodců na odměnu a způsob jejího stanovení. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 1, s. 36.

²⁸⁸ POSPÍŠIL, P. O právu rozhodce na odměnu za rozhodnutí sporu v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 11-12, s. 45.

²⁸⁹ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví; § 10 odst. 1 písm. n) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

²⁹⁰ RABAN, P. K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 1, s. 26.

rozhodce podléhá dani z příjmu.²⁹¹ V případě, že je rozhodce plátcem daně z přidané hodnoty, musí navíc odměna zahrnovat i částku odpovídající této dani.²⁹²

Jak už jsem zmiňovala v úvodu kapitoly o rozhodčím řízení, přístup angloamerického práva k arbitráži je poněkud rozdílný. Kromě většího důrazu na autonomii vůle²⁹³ a odlišného pohledu na nestrannost rozhodce (tento požadavek musí splňovat pouze předsedající rozhodce, netýká se ostatních rozhodců) je to také jiný způsob určení výše odměny rozhodce. V USA se výše odměny odvíjí od hodinové sazby. To může snižovat motivaci k rychlému rozhodnutí sporu.²⁹⁴ Oproti českému systému, v němž se náklady řízení zvyšují spolu s hodnotou předmětu sporu, americký systém také nevede rozhodce k větší odpovědnosti při práci na složitějších případech.

3.8.4 Odpovědnost rozhodce za škodu

S právy a povinnostmi rozhodce souvisí i problematika odpovědnosti za škodu. Ta může vzniknout např. v důsledku prodlení s rozhodnutím sporu. V úvahu přichází jak odpovědnost občanskoprávní, tak trestněprávní. ZRŘ se otázkou odpovědnosti za škodu nezabývá. Stejně tak ji opomíjí i Řád Rozhodčího soudu při HK a AK ČR,²⁹⁵ přestože řády rozhodčích soudů mohou používat tzv. exkulpační klauzule, kterými vyloučí odpovědnost za škodu způsobenou nedbalostním jednáním.²⁹⁶ Náš právní řád nezná kárnou odpovědnost rozhodce.²⁹⁷ Podle jurisdikční teorie odpovídá za způsobenou škodu stát, který je oprávněn žádat po rozhodci náhradu (tzv. regres). Pecha se domnívá, že na rozhodce by se neměla vztahovat odpovědnost za škodu, aby nebyli při své činnosti ovlivněni strachem z možných negativních důsledků svých rozhodnutí.²⁹⁸

3.8.5 Rozhodce a trestní právo

Jak upozorňuje Bělohlávek, rozhodčí řízení skýtá v určitém ohledu více

²⁹¹ CHALUPA, L. K právní povaze rozhodčího řízení před rozhodcem ad hoc. *Právní rádce*. 2011, č. 4, s. 13.

²⁹² § 2 odst. 1 písm. b), § 6 odst. 1 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

²⁹³ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 59.

²⁹⁴ KORDAČ, Z. Zkušenosti se současnou právní úpravou a praxí alternativních metod řešení sporů v USA. *Právní fórum*. 2010, č. 3, s. 133-138.

²⁹⁵ <http://www.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012> (cit. 7. 1. 2015).

²⁹⁶ RABAN, P. K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 1, s. 31.

²⁹⁷ Tamtéž, s. 30.

²⁹⁸ PECHA, R. K právní povaze rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 5, s. 45.

příležitostí pro spáchání trestného činu než řízení před obecnými soudy. Důvodem je jak tzv. anacionalita rozhodčího řízení (rozhodčí řízení často probíhá na území státu, který nemá jakékoliv vazby ke stranám nebo k předmětu sporu), tak důvěrnost řízení a právo volby rozhodce. Významnou skutečností je také to, že TZ rozhodci neposkytuje žádnou zvláštní ochranu.²⁹⁹

3.9 Stálé rozhodčí soudy

V právní teorii se rozlišuje rozhodčí řízení u stálého rozhodčího soudu a tzv. rozhodčí řízení ad hoc, tedy rozhodčí řízení, které se neřídí pravidly žádné instituce.³⁰⁰ Podle Sokola je ale pojem rozhodčího řízení ad hoc nesmyslný.³⁰¹ Stálé rozhodčí soudy mohou být zřízeny jen na základě zákona a jsou povinny uveřejňovat své řády v Obchodním věstníku. Rozhodčí smlouva může obsahovat odkaz na řád stálého rozhodčího soudu, aniž je založena jeho pravomoc.³⁰² V ČR fungují tři stálé rozhodčí soudy, a to již zmíněný Rozhodčí soud při HK a AK ČR,³⁰³ Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha³⁰⁴ a Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno.³⁰⁵

Všechny stálé rozhodčí soudy sídlí v Praze a mohou se pyšnit mnoha uznávanými osobnostmi na seznamu rozhodců. U Rozhodčího soudu při HK a AK ČR, který má obecnou působnost, si mohou strany vybírat z přibližně 360 rozhodců.³⁰⁶ Dvě desítky rozhodců působí u Burzovního rozhodčího soudu při Burze cenných papírů Praha. Jedná se převážně o advokáty z významných advokátních kanceláří (Glatzová & Co., Clifford Chance, PRK Partners, White & Case, Weil, Gotschal & Manges, Allen & Overy).³⁰⁷ Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno čítá kolem 30

²⁹⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení a trestní právo v tuzemském a mezinárodním kontextu. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 140-52.

³⁰⁰ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 12-13.

³⁰¹ SOKOL, T. K aktuálním problémům rozhodčího řízení. *Právní rádce*. 2011, č. 9, s. 5.

³⁰² BĚLOHLÁVEK, A. J. Nárok rozhodců na odměnu a způsob jejího stanovení. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 1, s. 36.

³⁰³ Zřízen podle ZRR.

³⁰⁴ Zřízen podle zákona č. 254/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

³⁰⁵ Zřízen podle zákona č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách.

³⁰⁶ <http://www.soud.cz/seznamy-rozhodcu> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

³⁰⁷ <http://www.bcpx.cz/dokument.aspx?k=BRS-rozhodci-predsednictvo> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

rozhodců.³⁰⁸

Spolu s novelou ZRR stanovil zákon výslovný zákaz používání označení, které může vyvolat klamnou představu, že se jedná o stálý rozhodčí soud (§ 13 odst. 4 ZRR). To by mělo zamezit dřívější praxi některých rozhodčích center. Osoby, které tuto podmínku nesplňovaly, musely tento nedostatek podle přechodných ustanovení novely napravit do 6 měsíců od její účinnosti, tj. do 1. 10. 2012.

Někdy bývá dávana za vzor slovenská legislativa, která umožňuje volné zakládání stálých rozhodčích soudů. Jak bude vysvětleno níže, tento liberální přístup zákonodárce vyústil na Slovensku v absurdní nárůst počtu stálých rozhodčích soudů.

3.10 Tzv. arbitrážní centra

Arbitrážní nebo rozhodčí centra, případně také servisní organizace jsou právnické osoby, které zajišťují administrativu a další služby v rámci rozhodčího řízení ad hoc (poskytují prostory, obstarávají odeslání a uschování listin, pořizují zápis z jednání).³⁰⁹ Obvykle mají právní formu společnosti s ručením omezeným (Arbitrážní centrum, s.r.o.), akciové společnosti (Společnost pro rozhodčí řízení, a.s.) nebo spolku (Rozhodčí institut v Praze).³¹⁰ Arbitrážní centra v praxi fungují také jako *appointing authority*.³¹¹ Podle Valouškové by se ale měla činnost center omezovat pouze na administrativu a marketing a nezasahovat do rozhodčího řízení jako takového.³¹² Servisní organizace není rozhodčím soudem, ani rozhodcem.³¹³ Proto také nemůže sama rozhodovat, přestože má právní subjektivitu. Oprávnění rozhodovat přísluší pouze rozhodcům.³¹⁴

Arbitrážní centra jsou předmětem mnohých kontroverzí a objevují se i názory, že jejich činnost je obcházením zákona. Pozoruhodné je, že předními obhájci arbitrážních

³⁰⁸ <http://www.rozhodcisoud.cz/index.php?oid=3284612> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

³⁰⁹ TOMSA, M. Nepřiměřenost rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách. *Obchodní právo* 2011, č. 6, s. 6.

³¹⁰ PAVELKA, M. Rozhodčí řízení před tzv. rozhodčími centry. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 7-8, s. 58.

³¹¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení ad hoc vs. řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 10, s. 55.

³¹² VALOUŠKOVÁ, Z. O neplatnosti rozhodčích doložek ve prospěch soukromých "rozhodčích soudů." *Bulletin advokacie*. 2010, č. 5, s. 36.

³¹³ ŠMERDA, M. Zamyšlení nad jedním soudním rozhodnutím - nefér útok na rozhodčí řízení. *Právní fórum*. 2010, č. 4, s. 178.

³¹⁴ LISSE, L. K právnímu postavení arbitrážních center. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 1, s. 41.

center jsou Sokol (předseda představenstva Společnosti pro rozhodčí řízení, a.s.) a Lisse (spoluzakladatel Rozhodčího soudu České republiky, jehož název může být snadno zaměnitelný za Rozhodčí soud při HK a AK ČR).

Lisse považuje názor, že osoby soukromého práva nesmějí zakládat rozhodčí soudy, za neliberální a nekorektní.³¹⁵ Arbitrážní centra podle něj zaplňují uvolněné místo na trhu a jsou reakcí na nefunkčnost stálých rozhodčích soudů.³¹⁶ Navíc se domnívá, že rozhodčí centra umožňují rozhodcům vykonávat čl. 7 odst. 1 LZPS zaručené právo sdružovací. Zde si dovoluji namítnout, že LZPS koncipuje právo sdružovací jako nástroj ochrany hospodářských a sociálních zájmů. To může být realizováno zakládáním spolků, odborových organizací nebo profesních komor (např. Česká advokátní komora). Arbitrážní centra se dle mého názoru od výše uvedených právnických osob liší tím, že nehájí zájmy určité skupiny obyvatel, ale pouze vytváří zázemí pro rozhodce. Proto také mají zpravidla právní formu obchodních společností a jejich hlavním cílem je zisk. V zásadě lze arbitrážní centra přirovnat k personálním agenturám, které zajišťují pro obchodní společnosti výběr zaměstnanců, nebo k inkasním agenturám pověřeným k vymáhání pohledávek. Proti Lisseho názoru stojí argument Rabana, že spolek nemůže ukládat povinnosti osobám, které nejsou jeho členy, a že rozhodčí činnost nelze provádět podnikatelským způsobem.³¹⁷

Rozhodčí soud by měl být důvěryhodnou institucí. Skutečnost, že obchodní podíl v Arbitrážní a rozhodčí společnosti, s.r.o. měl být v roce 2013 postižen exekucí, vzbuzuje přinejmenším pochybnosti.³¹⁸ V souvislosti s kauzou Svobodové, která byla v roce 2010 odsouzena za podvody při rozhodčím řízení u spolku Vnitrostátní a mezinárodní arbitráž ad hoc, se diskutovalo o dohledu nad výkonem rozhodčí činnosti.³¹⁹

Můj postoj k arbitrážním centrům je shodný s přesvědčením Valouškové. Úloha těchto center by měla být skutečně striktně administrativní a servisní.

³¹⁵ LISSE, L. K otázce platnosti rozhodčí smlouvy v případě neplatného určení rozhodce. *Právní rozhledy*. 2010, č. 13, s. 474.

³¹⁶ LISSE, L. K právnímu postavení arbitrážních center. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 1, s. 41.

³¹⁷ RABAN, P. Soukromé rozhodčí soudy a stanné rozhodčí řízení. *Právní rádce*. 2005, č. 11, s. 5.

³¹⁸ Viz záznam v obchodním rejstříku – usnesení Okresního soudu v Hodoníně ze dne 5. 2. 2013, č.j.44 EXE 107/2013-13, dluh ve výši 1 400 000,- Kč.

³¹⁹ RABAN, P. Soukromé rozhodčí soudy a stanné rozhodčí řízení. *Právní rádce*. 2005, č. 11, s. 8.

3.11 Rozhodčí řády

Rozhodčí řízení se zpravidla kromě ZRŘ řídí i rozhodčími řády. Jak už bylo uvedeno výše, stálé rozhodčí soudy uveřejňují své řády v Obchodním věstníku. Pro strany sporu je rozhodující znění řádu ke dni zahájení řízení. Řády stálých rozhodčích soudů mohou být použity při rozhodčím řízení ad hoc.³²⁰ Rozhodčí centra své řády uveřejňují pouze na svých internetových stránkách. Řád je pro strany závazný ke dni uzavření smlouvy, nedohodnou-li se jinak. Podle Chalupy je ale použití „soukromých“ řádů nepřipustné.³²¹ Opačný názor má Sokol.³²² Valoušková v roce 2010 napsala, že v rozhodčí smlouvě nepostačí uvést na řád odkaz, neboť text řádu musí být do smlouvy inkorporován.³²³ Šmerda ovšem soudí, že z právního hlediska není rozdíl mezi odkazem na řád a jeho zahrnutím do rozhodčí smlouvy.³²⁴

Právní nejistota ohledně zákonnosti použití řádů soukromých společností byla ještě posílená nejednoznačnou judikaturou. Nejvyšší soud nejprve ve svém usnesení ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/08 prohlásil, že rozhodce může být vybrán žalobcem ze seznamu soukromé právnické osoby, přičemž tyto osoby mohou vydávat své vlastní řády. Vrchní soud v Praze se ale od tohoto názoru odchýlil v již zmíněném usnesení (sp. zn. 12 Cmo 496/2008), kdy takový postup označil za obcházení zákona. Soudce Nejvyššího soudu Vrcha se proti rozhodnutí vymezil, když bylo zařazeno do Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.³²⁵ S Vrchovým postojem se ztotožnil i Sokol.³²⁶

³²⁰BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení ad hoc vs. řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 10, s. 56.

³²¹CHALUPA, L. K právní povaze rozhodčího řízení před rozhodcem ad hoc. *Právní rádce* 2011, č. 4, s. 13.

³²²SOKOL, T. K aktuálním problémům rozhodčího řízení *Právní rádce* 2011, č. 9, s. 6.

³²³VALOUŠKOVÁ, Z. O neplatnosti rozhodčích doložek ve prospěch soukromých "rozhodčích soudů." *Bulletin advokacie*. 2010, č. 5, s. 37.

³²⁴ŠMERDA, M. Zamyšlení nad jedním soudním rozhodnutím - nefér útok na rozhodčí řízení. *Právní fórum*. 2010, č. 4, s. 179.

³²⁵VRCHA, P. K problematice určení (jmenování) rozhodce a stanovení procesních pravidel rozhodčího řízení. *Právní rádce*. 2010, č. 3, s. 16-18.

³²⁶SOKOL, T. Opět k (ne)platnosti rozhodčích doložek ve prospěch soukromých rozhodčích soudů. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 6, s. 23.

3.12 Průběh rozhodčího řízení

3.12.1 Zahájení rozhodčího řízení

Samotným sjednáním rozhodčí smlouvy se ještě řízení nezahájí. K tomu slouží rozhodčí žaloba, která má v tomto případě stejné právní účinky jako žaloba občanskoprávní (litispendence, přerušení běhu promlčecí doby aj.).³²⁷ Po zahájení řízení (tedy poté, co žaloba došla stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci) zkoumají rozhodci svou pravomoc. O tom, že daná věc do jejich pravomoci nespadá, rozhodují usnesením (§ 15 odst. 1 ZRŘ). Strany mají právo uplatnit námitku neplatnosti nebo neexistence rozhodčí smlouvy, a to nejpozději při prvním úkonu v řízení (§ 15 odst. 2 ZRŘ). Pokud rozhodnou rozhodci o tom, že není dána jejich pravomoc, a zároveň strana uplatnila svůj nárok do konce promlčecí nebo prekluzivní lhůty, jsou účinky žaloby zachovány, podá-li strana žalobu do 30 dnů u soudu, rozhodčího soudu nebo u jiného příslušného orgánu (§ 16 odst. 1 ZRŘ). To platí analogicky i pro případ zrušení rozhodčího nálezu soudem (§ 16 odst. 2 ZRŘ; viz níže).

Kauza podvodných praktik Svobodové také vyvolala diskuzi o možném zahájení řízení v případě neexistence rozhodčí smlouvy. Takový postup je nade vší pochybnost přípustný, ale za podmínky, že s ním druhá strana vysloví souhlas nebo učiní první úkon v řízení (žalobní odpověď, jmenování rozhodce).³²⁸ Svobodová se naopak řídila tím, že mlčení žalovaného znamená souhlas.

3.12.2 Přiměřené použití občanského soudního řádu v rozhodčím řízení

Podobnost s občanskoprávním řízením se projevuje i v tom, že se pro rozhodčí řízení přiměřeně použije OSŘ. To ovšem neznamená, že by se v rozhodčím řízení za všech situací používala všechna ustanovení OSŘ. Podle OSŘ je naopak třeba postupovat pouze v případě, že některý institut není upraven v ZRŘ, a jen v souladu se zásadami rozhodčího řízení (především se zásadou autonomie vůle, neformálnosti, důvěrnosti a rychlosti řízení).³²⁹ Proto jistě nelze na rozhodčí řízení aplikovat ustanovení o rozsudku pro uznání (§ 114b odst. 5 OSŘ). Použití OSŘ má význam spíše

³²⁷ § 14 odst. 1 ZRŘ.

³²⁸ RŮŽIČKA, K. Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení?. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 10, s. 52;

RABAN, P. Soukromé rozhodčí soudy a stanné rozhodčí řízení. *Právní rádce*. 2005, č. 11, s. 6.

³²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005.

pro dokazování a odůvodnění rozhodnutí.³³⁰ OSŘ a ZRŘ nejsou ve vztahu obecného a zvláštního právního předpisu, neboť každý z nich se aplikuje na odlišný typ řízení.³³¹

Stanoví-li jednací řád stálého rozhodčího soudu nebo pravidla rozhodčího řízení sjednaná stranami rozhodčí smlouvy něco jiného než OSŘ, má podle Sokola přednost jednací řád.³³² To se samozřejmě uplatní jen do té míry, do jaké jednací řád neodporuje zákonu.

3.12.3 Dožádání

Obecný soud do rozhodčího řízení vstupuje v rámci tzv. dožádání. Nemůže-li rozhodce určitý procesní úkon provést, obrátí se na občanskoprávní soud (§ 20 odst. 2 ZRŘ). Ten musí daný úkon provést, ledaže by byl nepřípustný. V praxi ale dochází k neochotě soudů vyhovět žádosti rozhodců. To se stalo u Okresního soudu v Jičíně, který nepovažoval zjištění adresy z centrální evidence obyvatel za procesní úkon a necítil se povinen dožádání provést. Hrabec dodává, že rozhodci jsou oprávněni žádat soud i o provedení doručení, což může být náročnější než např. výše uvedené vyhledání adresy. Odepření provedení úkonu je podle něj *denegatio iustitiae* (odepření spravedlnosti).³³³ Dožádání s sebou nese náklady, které obecnému soudu uhradí stálý rozhodčí soud nebo rozhodci. V rámci nákladů rozhodčího řízení půjdou však tyto výdaje k tíži stran.

3.12.4 Doručování

Před novelou ZRŘ provedenou zákonem č. 19/2012 Sb. se vznášely otázky nad problematikou doručování v rozhodčím řízení. Právní teorie se klonila k tomu, že doručování musí probíhat striktně podle OSŘ a strany si nemohou zvolit jiný postup.³³⁴ Tento názor vycházel i z judikatury Nejvyššího soudu,³³⁵ který nepovažuje doručování za součást postupu vedení řízení, na kterém se mohou strany dohodnout (§ 19 ZRŘ).

³³⁰ŽÍLA, M. Doručování rozhodčích nálezů po novele OSŘ, náhradní doručení a posouzení neúčinnosti doručení rozhodčího nálezu. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 12, s. 34.

³³¹BĚLOHLÁVEK, A. J. Aplikace procesních předpisů na rozhodčí řízení. *Právní rádce*. 2008, č. 2, s. 19.

³³²SOKOL, T. Vázanost rozhodce právem ČR ve vnitrostátním sporu. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 136.

³³³HRABEC, J. Jeden případ libovůle obecného soudu ve vztahu k rozhodčímu řízení. *Právní rozhledy*. 2010, č. 22, s. 819.

³³⁴Tamtéž.

³³⁵Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2007, sp. zn. 20 Cdo 1612/2006.

Nejvyšší soud výslovně uvádí, že rozhodčí nález musí být doručen dle OSŘ, tedy do vlastních rukou, má-li mít účinky soudního rozhodnutí. Na druhou stranu se ozývaly hlasy, které podporovaly oprávnění stran určit si pravidla doručování po svém. Ty se opíraly o argument, že strany uzavřely rozhodčí smlouvu za účelem využití neformálnosti a rychlosti rozhodčího řízení, a proto nechtějí být z logiky věci svazovány pravidly OSŘ.³³⁶

Novela ZRŘ z roku 2012 posílila význam doručení rozhodčího nálezu. Rozhodčí řízení totiž nyní končí až právní mocí nálezu a ne jeho vydáním jako dříve. Předpokladem právní moci nálezu je právě jeho doručení. Strany se také mohou dohodnout na vlastních pravidlech pro doručování. To se ovšem vztahuje pouze na rozhodčí řízení zahájená po nabytí účinnosti novely.³³⁷

Svoboda také upozorňuje na to, že poměrně přísná fikce doručení zavedená od 1. 7. 2009 ostře kontrastuje s absencí oprávnění rozhodců nahlížet do centrální evidence obyvatel a zřizovat vlastní úřední desky pro vyvěšení oznámení o uložení zásilky. Rozhodci mohou tento problém vyřešit dožadáním. Doručení soudem však v takovém případě podléhá soudnímu poplatku. Podle Svobody jsou si ale soudy rozporu v právní úpravě vědomi, a proto poplatek nežádají.³³⁸

3.12.5 Místo rozhodčího řízení

Na rozdíl od občanskoprávního řízení se místní příslušnost v rozhodčím řízení neřídí obecným soudem žalobce. Volba místa je plně v kompetenci stran. Nedojde-li k jejich dohodě, určí místo rozhodci. Bělohávek upozorňuje, že místo řízení v důsledku ovlivní místní příslušnost soudu pro dožadání.³³⁹ To se týká i soudu, který bude místně příslušný ke zrušení rozhodčího nálezu. Vzhledem k tomu, že přetíženost soudů se v jednotlivých krajích liší (s největší přetížeností se potýká Krajský soud v Brně),³⁴⁰ vzrůstá obliba tzv. *forum shopping* (volba soudu ve snaze získat určitou výhodu, např.

³³⁶ŽÍLA, M. Doručování rozhodčích nálezů po novele OSŘ, náhradní doručení a posouzení neúčinnosti doručení rozhodčího nálezu. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 12, s. 34.

³³⁷KOCINA, J. Vykonatelnost a doručování rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 4, s. 31.

³³⁸SVOBODA, K. K vykonatelnosti rozhodčích nálezů doručených účastníku neznámého pobytu. *Soudní rozhledy*. 2011, č. 6, s. 197-200.

³³⁹BĚLOHLÁVEK, A. J. Tuzemská právní praxe a veřejnost objevuje výhody rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 2, s. 58.

³⁴⁰<http://magazin.e15.cz/regiony/nejpretizenejsi-soud-ten-krajsky-v-brne-835653> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

ohledně délky řízení nebo personálního obsazení fóra).

3.12.6 Provádění důkazů

Zásadní rozdíl oproti občanskoprávnímu řízení tkví v oprávnění rozhodců provádět důkazy. Vzhledem k dobrovolnosti rozhodčího řízení a respektu k principu autonomie vůle není možné nutit strany, jakožto i svědky a znalce k výpovědi. Namísto není ani institut předvedení (§ 52 OSŘ) nebo pořádkové pokuty (§ 53 OSŘ).

3.12.7 Poučovací povinnost rozhodce

Podle názoru Ústavního soudu³⁴¹ má rozhodce poskytnout stranám poučení podle ustanovení § 118a OSŘ. V praxi se mnohdy diskutuje o tom, do jaké míry je v tomto případě vhodné aplikovat OSŘ na rozhodčí řízení. Valoušková tvrdí, že OSŘ zachází v poučovací povinnosti dál, než je nutné pro naplnění předpokladu spravedlivého procesu.³⁴² Podle mého názoru je požadavek poučovací povinnosti ospravedlnitelný a pochopitelný. Domnívám se, že rozhodce by měl být schopen odlišit míru poučení, kterou zasluhuje spotřebitel, a tu, která postačuje ve vztahu k podnikateli.

3.12.8 Další rysy rozhodčího řízení

Řízení před rozhodci bývá ústní. Strany ale mohou ústní jednání ve smlouvě vyloučit. Co se však nemění za žádných okolností, je neveřejnost řízení (§ 19 odst. 3 ZRŘ). Ta zaručuje stranám větší diskrétnost. Zvláštností rozhodčího řízení je skutečnost, že se strany mohou dohodnout na postupu vedení řízení. To lze učinit odkazem na řád stálého rozhodčího soudu, včetně soudu zahraničního. Dále přichází v úvahu použití pravidel UNCITRAL (United Nations Commission on International Trade Law). Strany si rovněž mohou stanovit vlastní pravidla, ať už pro určitou skupinu sporů, nebo pro konkrétní spor.³⁴³ Neformálnost rozhodčího řízení se projevuje rovněž v tom, že lze v rámci dokazování předkládat listinné důkazy v cizích jazycích. To souvisí také s právem stran určit rozhodce, který příslušný jazyk ovládá.³⁴⁴ Zákon umožňuje kterékoli ze stran až do vyhotovení rozhodčího nálezu dodatečně vykonat

³⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

³⁴² VALOUŠKOVÁ, Z. K překvapivosti rozhodčích nálezů ve světle českých soudů. *Právní rádce*. 2012, č. 1, s. 58-59.

³⁴³ KLEIN, B. Pozapomenuté výhody rozhodčího řízení. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 129.

³⁴⁴ Tamtéž, s. 132.

úkon, který nemohla bez své viny učinit (§ 21 ZRR). Strany mohou podat soudu návrh na nařízení předběžného opatření, mají-li obavy, že bude ohrožen výkon rozhodčího nálezu (§ 22 ZRR).

V rozhodčím řízení se v zásadě rozhoduje podle hmotného práva. Strany ale mohou pověřit rozhodce, aby pro vedení řízení použil tzv. zásady spravedlnosti (§ 25 odst. 3 ZRR). Ty zprostí rozhodce povinnosti respektovat některé právní požadavky (náležitosti rozhodčí smlouvy, promlčecí lhůta). Nicméně ani při rozhodování podle zásad spravedlnosti nesmí rozhodci porušit zásadu rovnosti stran. Klein upozorňuje na to, že zásady spravedlnosti poskytují rozhodcům velice široká oprávnění, i když mohou někdy pomoci vyřešit patové situace.³⁴⁵

3.12.9 Rozhodčí řízení on-line a doménové spory

Rozhodčí soud při HK a AK ČR se v roce 2004 spolu s americkou arbitrážní asociací a singapurským arbitrážním centrem zařadil k prvním institucím na světě, které provádějí rozhodčí řízení on-line.³⁴⁶ Podle tvrzení soudu se jedná o oblíbenou formu řízení.³⁴⁷ Podání žaloby probíhá na zvláštních internetových stránkách, které jsou zřízeny pro konkrétní spor a má k nim přístup jen rozhodce a strany. Celé řízení, včetně dodání potřebných podkladů, probíhá pouze elektronickou formou. V případě technických obtíží nebo z jiných vážných důvodů lze připustit jinou formu úkonu. Usnesením je možné on-line řízení ukončit a pokračovat ve standardním řízení. Rozhodčí nález je stranám doručen elektronicky, ale na žádost může být doručen i v listinné podobě. Zásadní odchylkou od běžného rozhodčího řízení je zvláštní způsob určení rozhodce, a to jmenování předsedou soudu.

Rozhodčímu řízení on-line je nutné přizpůsobit i rozhodčí smlouvu. Doporučené znění rozhodčí doložky je součástí zvláštního dodatku Řádu pro rozhodčí řízení on-line.³⁴⁸ On-line řízení má své výhody (nižší náklady řízení, snazší časová koordinace, kratší trvání řízení – cca 35 dnů), ale i nevýhody (nemožnost provedení ústního jednání a výslechu svědků).

³⁴⁵ Tamtéž, s. 131.

³⁴⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J. Řád pro rozhodčí řízení on-line. *Právní rádce*. 2004, č. 7, s. 8.

³⁴⁷ <http://www.soud.cz/o-rozhodcim-rizeni> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

³⁴⁸ <http://www.soud.cz/rady/zvlastni-dodatek-radu-pro-rozhodci-rizeni-on-line-2007> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

Dalším specifickým Rozhodčího soudu při HK a AK ČR jsou tzv. doménové spory, tj. spory týkající se internetových domén. Rozhodčí soud se stal v roce 2005 jediným fórem pro rozhodování sporů o domény .EU.³⁴⁹ Řád pro řešení sporů o domény .cz preferuje elektronickou formu řízení, avšak ne bez výjimky. Na rozdíl od zvláštního dodatku Řádu pro rozhodčí řízení on-line připouští za určitých podmínek ústní jednání pomocí videokonferenčního zařízení.

3.13 Rozhodnutí

Výsledkem rozhodčího řízení bývá nejčastěji rozhodčí nález. Obsahem rozhodčího nálezu může být i smír (§ 24 odst. 2 ZRŘ). Rozhodčí nález musí být usnesen a podepsán většinou rozhodců (§ 25 odst. 1 ZRŘ). Výrok musí být určitý a nesmí být překvapivý.³⁵⁰ Rozhodčí nález rovněž nesmí postrádat odůvodnění, ledaže se tak strany dohodly (§ 25 odst. 2 ZRŘ). Dojde-li na žádost stran k opravě chyb v nálezu, musí být i taková oprava usnesena, podepsána a doručena jako rozhodčí nález (§ 26 ZRŘ). Po právní moci jsou rozhodčí nálezy uloženy u stálého rozhodčího soudu nebo u okresního soudu v obvodu vydání nálezu, pokud rozhodoval rozhodce ad hoc (§ 29 ZRŘ). Rozhodčí nález má ode dne doručení účinky pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný. To však platí jen v případě, že se strany nedohodly na možném přezkumu nálezu (viz níže) nebo lhůta k podání žádosti o přezkum již uplynula.

Rozlišujeme rozhodčí nálezy konečné, celkové, částečné, mezitímní, předběžné, doplňující a přezkumné.³⁵¹ Konečným rozhodčím nálezem se rozhodčí řízení končí, přičemž většina rozhodčích nálezů je konečných. Jen celkový rozhodčí nález ale zahrnuje celý předmět sporu. Částečným rozhodčím nálezem se rozhoduje v případě, že je dostatečně objasněná jen část sporu. Částečných rozhodčích nálezů může být v průběhu rozhodčího řízení vydáno několik. Oproti tomu mezitímní rozhodčí nález bývá během rozhodčího řízení vydán jen jednou a přichází v úvahu, pokud je vhodné zkoumat zvláště opodstatněnost nároku a jeho výši. ZRŘ se o částečném a mezitímním rozhodčím nálezem nezmiňuje. Tyto pojmy ale zná Řád Rozhodčího soudu při HK a AK ČR a jsou uznávány i právními teoretiky. Předběžný rozhodčí nález je možné vydat

³⁴⁹ <http://www.soud.cz/o-rozhodcim-soudu> (cit. ke dni 7. 1. 2015)

³⁵⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

³⁵¹ RŮŽIČKA, K. Mezitímní a částečný rozhodčí nález. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 153-157.

pouze v rozhodčím řízení, které se řídí tzv. pravidly UNCITRAL, a slouží podobně jako předběžné opatření k zatímní úpravě poměrů účastníků nebo k ochraně před ohrožením výkonu rozhodnutí. Po skončení rozhodčího řízení může být vydán buď doplňující, nebo přezkumný rozhodčí nález. Doplňujícím rozhodčím nálezem lze napravit neúplnost původního nálezu. Nejedná se však o nápravu chyb v psaní a počtech, která se provádí opravným usnesením. Přezkumný rozhodčí nález je výsledkem přezkumu nálezu jinými rozhodci (viz níže).

Další formou rozhodnutí je usnesení. Tím se však nerozhoduje o meritu věci, ale jen o procesních záležitostech, např. o nedostatku pravomoci. Od novely ZRŘ v roce 2012 musí být i usnesení, kterým se končí rozhodčí řízení, podepsáno, odůvodněno a doručeno jako rozhodčí nález (§ 23 písm. b) ZRŘ).

3.13.1 Přezkum rozhodčího nálezu

Rozhodčí řízení je v zásadě jednoinstanční. Oprávnění soudu zrušit rozhodčí nález se za opravné řízení nepovažuje. Jedinou cestou k nahrazení druhé instance je tak přezkum rozhodčího nálezu jiným rozhodcem. Třebaže zákon s touto variantou počítá, v praxi nebývá hojně využívána.³⁵² Důvodem je nejspíše to, že na přezkum nálezu musí být pamatováno už v rozhodčí smlouvě. Převažuje názor, že strany se mohou kromě obecného přezkumu nálezu dohodnout i na konkrétním rozhodci, který přezkum provede.³⁵³ Pravidlem ale zůstává, že rozhodčí nález vydaný stálým rozhodčím soudem nemůže přezkoumávat rozhodce ad hoc a naopak.³⁵⁴

Není-li dohodnuto jinak, může kterákoliv ze stran iniciovat přezkum nálezu do 30 dnů ode dne, kdy jí byl nález doručen (§ 27 ZRŘ), přičemž se jedná o lhůtu procesní a prekluzivní.³⁵⁵ Rozhodci následně přezkoumávají spor nejen z procesního, ale i z meritorního hlediska. Přezkum je součástí rozhodčího řízení a podléhá pravidlům ZRŘ. Přezkoumat lze jen rozhodčí nález, ne usnesení.

³⁵² POHL, T. Otazníky v řízení před rozhodci. *Právní rádce*. 2010, č. 5, s. 29.

³⁵³ JANOVEC, M. Zrušení rozhodčího nálezu soudem. *Právní fórum*. 2010, č. 4, s. 181.

POHL, T. K problematice přezkoumání rozhodčích nálezů soudem. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 159.

³⁵⁴ JANSOVÁ. *Právní úprava rozhodčího řízení v ČR*. Praha, 2009. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. s. 73.

³⁵⁵ POHL, T. K problematice přezkoumání rozhodčích nálezů soudem. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 159.

3.13.2 Zrušení rozhodčího nálezu soudem

Přímo ze zákona má kterákoliv ze stran právo podat soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu, a to do 3 měsíců ode dne, kdy jí byl nález doručen (§ 32 odst. 1 ZRŘ). Tato lhůta je procesní a prekluzivní.³⁵⁶ Zákon obsahuje taxativní výčet důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu (§ 31 ZRŘ). Tyto důvody nelze v rozhodčí smlouvě rozšířit, ani zúžit.³⁵⁷

Prvním důvodem pro zrušení nálezu, který zákon uvádí, je jeho vydání ve věci, o níž nelze uzavřít rozhodčí smlouvu. Příkladem může být rozhodování o nemajetkovém sporu, např. o určení otcovství. Dalším důvodem je neplatnost, případně zrušení rozhodčí smlouvy nebo skutečnost, že se smlouva na předmět sporu nevztahuje. Ke zrušení nálezu se přistupuje i v případě rozhodování nezpůsobilého nebo neoprávněného rozhodce. V úvahu připadá rozhodce, který funkci nepřijal v souladu se zákonem nebo který byl z projednávání sporu vyloučen. S tím souvisí i další důvod zrušení nálezu, a sice skutečnost, že nebyl usnesen většinou rozhodců. Zákon chrání také rovnost stran a jejich právo vyjádřit se k projednávané věci. Proto umožňuje zrušit i nález, který byl vydán, aniž by měla kterákoliv ze stran právo vykonat dodatečně úkon, kterého se nemohla bez své viny zúčastnit. Nemožné či nedovolené plnění nebo takové, které nebylo oprávněnou stranou žádáno, je rovněž důvodem pro zrušení nálezu. Posledním předpokladem zakládajícím oprávnění podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu je existence důvodů, pro které lze žádat o obnovu řízení (§ 228 OSŘ).

Námítky ohledně neplatné rozhodčí smlouvy a neoprávněného rozhodce je nutné uplatnit v rozhodčím řízení před jednáním ve věci samé, jinak je návrh zamítnut (§ 33 ZRŘ). Ostatní důvody lze uplatnit ve zmíněné lhůtě 3 měsíců.

3.13.3 Následky zrušení rozhodčího nálezu soudem

Zrušení rozhodčího nálezu soudem má jak hmotněprávní, tak procesněprávní důsledky. Pokud bylo na základě nálezu poskytnuto plnění, stává se bezdůvodným obohacením. Jedná se totiž o plnění z právního důvodu, který odpadl (§ 2991 odst. 2 NOZ), podobně jako při odstoupení od smlouvy. To se ale nedotýká smluvních pokut

³⁵⁶ Tamtéž, s. 161.

³⁵⁷ JANOVEC, M. Zrušení rozhodčího nálezu soudem. *Právní fórum*. 2010, č. 4, s. 182.

a úroků zaplacených na základě nálezu.³⁵⁸

Byl-li nález zrušen z důvodu, že nelze věc projednat v rozhodčím řízení nebo kvůli neplatnosti rozhodčí smlouvy, pokračuje se v řízení u občanskoprávního soudu (§ 34 odst. 1 ZRŘ). V ostatních případech se spor řeší opět v rozhodčím řízení (§ 34 odst. 2 ZRŘ). Pokud byl nález zrušen z důvodu, že věc rozhodoval neoprávněný nebo nezpůsobilý rozhodce, je tento rozhodce vyloučen z dalšího řízení. Zákon nicméně nestanoví lhůtu pro pokračování v řízení po zrušení nálezu. Výkladem lze dospět k závěru, že v řízení se musí pokračovat buď bez zbytečného odkladu, nebo nejpozději do konce promlčecí lhůty, tedy do 3 let. Osobně se kloním spíše k první variantě. Po stranách, které již absolvovaly rozhodčí řízení, nelze požadovat, aby na rozhodnutí čekaly několik let.

Návrh na zrušení nálezu nemá odkladný účinek na vykonatelnost nálezu (§ 32 odst. 2 ZRŘ). To znamená, že rozhodčí nález je platným exekučním titulem a může být na jeho základě nařízen výkon rozhodnutí (§ 251 a násl. OSŘ) nebo exekuce (§ 58 a násl. zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád), přestože byl podán návrh na zrušení nálezu. Vykonatelnost rozhodčího nálezu může být však na žádost povinného odložena, pokud by mu v důsledku výkonu rozhodnutí hrozila vážná újma nebo pokud by bylo možné z návrhu na zrušení nálezu usuzovat, že je důvodný.

V určitých případech se může povinný navíc bránit podáním návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí, a to navzdory tomu, že nepodal zároveň návrh na zrušení rozhodčího nálezu (§ 35 odst. 1 ZRŘ). Kromě případů předvídaných ustanovením § 268 OSŘ lze takto postupovat, pokud věc nemůže být projednána v rozhodčím řízení, nález nebyl usnesen většinou rozhodců nebo požaduje-li se po jedné ze stran nemožné či nedovolené plnění. Dalším důvodem je absence zákonného zastoupení u strany, která jej mít musí a jejíž jednání nebylo dodatečně schváleno, stejně jako vystupování jiné osoby jménem strany bez zmocnění nebo dodatečného schválení takového jednání.

Nejvyšší soud judikoval,³⁵⁹ že v případě neexistence rozhodčí smlouvy není rozhodčí nález exekučním titulem navzdory tomu, že to povinný v rozhodčím řízení

³⁵⁸ Tamtéž.

³⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1854/10.

nenamítal. Zároveň ale Nejvyšší soud dodává, že neplatná rozhodčí smlouva opravňuje rozhodce k vydání nálezu a jedinou obranou je pak návrh na zrušení nálezu.

3.13.4 Ústavní stížnost proti rozhodčímu nálezu

Názory právních teoretiků se různí i ohledně otázky přípustnosti ústavní stížnosti proti rozhodčímu nálezu. Z konstantní judikatury³⁶⁰ vyplývá, že uzavřením rozhodčí smlouvy se stěžovatel vzdal soudní ochrany, nevyčerpal opravné prostředky, a proto není jeho ústavní stížnost oprávněná. Ve zmíněných případech nevydal Ústavní soud náleze, ale usnesení, kterým stížnost odmítl. Varvařovský považuje argument nevyčerpání opravných prostředků za „kostrbatý“.³⁶¹ S odmítáním ústavních stížností nesouhlasí ani Pecha.³⁶² Já se domnívám, že takto nelze pohlížet na problematiku ústavní stížnosti proti rozhodčímu nálezu. Závěr Ústavního soudu vlastně znamená popření ústavní ochrany účastníků rozhodčího řízení.

ZRŘ dává přece účastníkům možnost, jak se bránit proti vydání rozhodčího nálezu (jeho přezkum nebo zrušení soudem), i když se nejedná o opravný prostředek v pravém slova smyslu. Nepřijde mi proto spravedlivé automaticky odmítat ústavní stížnosti proti rozhodčímu nálezu. Jistě může nastat situace, kdy rozhodčí náleze bude odporovat ústavnímu pořádku, přestože bude plně v souladu se ZRŘ. Už proto, že Ústavní soud nepatří do soustavy běžných soudů, by nemělo mít vzdání se soudní ochrany vliv na oprávnění podat ústavní stížnost.

3.14 Řízení před stálými rozhodčími soudy

3.14.1 Řízení před Rozhodčím soudem při HK a AK ČR

Řád Rozhodčího soudu při HK a AK ČR vykazuje některá specifická pravidla rozhodčího řízení vedeného u této instituce. Strany určují rozhodce ze seznamu rozhodců. Výjimečně může předsednictvo soudu rozhodnout o připuštění rozhodce ad hoc. Podle Řádu rozhodci nevystupují jako zástupci stran. Nejspíše se jedná o zdůraznění požadavku nezávislosti a nestrannosti rozhodců. Může se to ale jevit i jako

³⁶⁰ Např. usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2001, sp. zn. III. ÚS 460/01, usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. III. ÚS 2266/09.

³⁶¹ V letech 1994-2004 působil jako soudce Ústavního soudu.

³⁶² PECHA, R. K právní povaze rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 5, s. 45.

výraz odklonu od smluvní teorie a příklonu k teorii jurisdikční. Nejmenují-li strany rozhodce ve stanovené lhůtě, učiní tak předseda soudu.³⁶³

Místem jednání je zpravidla sídlo soudu, ale na základě dohody stran nebo rozhodnutí soudu může řízení proběhnout na jiném místě včetně zahraničí. Řízení se vede v českém jazyce, nedohodnou-li se strany před zahájením řízení na jiném jazyce. Analogicky se mohou strany dohodnout na způsobu vedení řízení. Soud však podle těchto pravidel nepostupuje, narušují-li princip rovnosti stran. Při rozhodování obchodního sporu přihlíží soud i k obchodním zvyklostem. Řád výslovně stanoví, že podle zásad spravedlnosti se postupuje s výjimkou sporů ze spotřebitelských smluv. Jak bude vysvětleno níže, ZRŘ je v této věci méně explicitní.

Zatímco ZRŘ se věnuje doručování v jediném ustanovení (§ 19a ZRŘ), Řád kromě adresy pro doručování konkretizuje i způsob doručování. Žaloba, žalobní odpověď, předvolání, rozhodčí nález a usnesení musí být doručeny stranám do vlastních rukou. K žalobní odpovědi je žalovaný vyzván do 14 dnů od jejího doručení, přičemž tuto lhůtu lze na žádost žalovaného prodloužit. Řízení může být na žádost stran přerušeno. Žádá-li přerušeni žalobce, vyhoví se mu až po zaplacení poplatku za rozhodčí řízení a paušálu na správní náklady. Obě strany mají právo na čas k přípravě jednání v délce 10 dnů. Na žádost stran mohou být k jinak neveřejnému jednání připuštěny i jiné osoby. Tzv. vedlejší účastenství je rovněž přípustné (viz § 93 odst. 1 OSŘ). Nehlasují-li rozhodci pro nález jednomyslně, vyhotoví se o hlasování neveřejný protokol. Do 30 dnů od doručení rozhodčího nálezu může kterákoliv ze stran požádat soud o vydání doplňujícího rozhodčího nálezu.

Rozhodčí soud při HK a AK ČR umožňuje stranám vést na základě písemné dohody tzv. zjednodušené řízení, při kterém se většinou nenařizuje ústní jednání a lze trvat na vydání rozhodčího nálezu bez odůvodnění. Tato varianta ale není přípustná pro rozhodování o spotřebitelských sporech. Tzv. urychlené řízení zaručuje rozhodnutí do 2, resp. 4 měsíců od zaplacení zvýšeného poplatku (o 75 %, resp. 50 % vyšší než poplatek podle sazebníku). Tyto lhůty mohou být navíc zkráceny na třetinu nebo až na polovinu. Běžný poplatek při rozhodování tuzemského sporu o hodnotě do 50 milionů Kč činí 4

³⁶³ Řád účinný od 1. 7. 2012 <http://www.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

%, avšak nejméně 10 000,- Kč.

3.14.2 Řízení před Burzovním rozhodčím soudem při Burze cenných papírů Praha

Řád Burzovního rozhodčího soudu zakládá v zásadě obdobná pravidla pro vedení řízení jako Rozhodčí soud při HK a AK ČR. Rozdílem je nepřipustnost vedlejšího účastenství nebo dvakrát delší lhůta pro podání žalobní odpovědi. Zvláštností je sestavování tzv. referenční listiny v rámci přípravy jednání se stanovením časového harmonogramu řízení a přehledu sporných i nesporných otázek.

Žaloba musí obsahovat i návrh jazyka, ve kterém se má řízení konat. Lhůta k přípravě jednání je pouze 7 dnů, přičemž ji lze na návrh stran ještě zkrátit. Pro rozhodčí řízení až neobvyklým postupem je jednání v nepřítomnosti strany na její žádost. Toto ustanovení by jistě nebylo přípustné při rozhodování spotřebitelských sporů, což ale u rozhodčího soudu se specializací na burzovní obchody stejně není relevantní. Hlasování o rozhodčím nálezu je vždy neveřejné.³⁶⁴ Poplatek za rozhodčí řízení činí 4 % z hodnoty předmětu sporu, nejméně však 800 000,- Kč.

3.14.3 Řízení před Rozhodčím soudem při Českomoravské komoditní burze Kladno

Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno rozhoduje spory týkající se burzovních i mimoburzovních obchodů. Kromě obchodů uzavřených na Českomoravské komoditní burze Kladno se jedná i o smlouvy sjednané na Obchodní burze Hradec Králové nebo na Plodinové Burze Brno. Mimoburzovní obchody se u tohoto rozhodčího soudu projednávají, jsou-li předmětem sporu komodity obchodovatelné na výše uvedených burzách. Z demonstrativního výčtu v Řádu Rozhodčího soudu při Českomoravské komoditní burze Kladno vyplývá, že soudu přísluší rozhodovat spory související s těžbou a zpracováním nerostných surovin nebo zemědělskou výrobou. Řád nepovažuje rozhodce za zástupce stran. Jediný rozhodce může rozhodovat pouze spory, jejichž hodnota nepřesahuje 1 milion Kč. Zároveň platí, že jediného rozhodce jmenuje předseda rozhodčího soudu v případě nejmenování rozhodce stranami. Listina rozhodců má obecnou a zvláštní část, přičemž do zvláštní

³⁶⁴ Řád účinný od 15. 6. 2012 http://www.bcpp.cz/BRS/BRS_rad.pdf (cit. ke dni 7. 1. 2015).

části jsou zapisováni rozhodci se specializací na jednotlivé komodity.

Žaloba má podle Řádu obsahovat i telefonický, faxový, případně elektronický kontakt stran. Tento požadavek se u ostatních stálých rozhodčích soudů neobjevuje. Řízení se může účastnit i vedlejší účastník. Ačkoliv ústní jednání zpravidla probíhá v sídle rozhodčího soudu, může být nařízeno na kterémkoliv místě. Rozhodčí senát je ale oprávněn nařídit jednání v zahraničí jen se souhlasem stran.

Předvolání k ústnímu jednání musí být stranám doručeno alespoň 15 dnů předem, resp. 30 dnů předem, jde-li o mezinárodní spor. Tuto lhůtu je možné po dohodě stran zkrátit. Řád připouští i jednání v nepřítomnosti stran nebo zjednodušené řízení vedené pouze písemně. Hlasování o rozhodčím nálezu je zásadně neveřejné. Na základě žádosti strany podané do 30 dnů od doručení rozhodčího nálezu a nového ústního jednání může být vydán doplňující rozhodčí nález. Rozhodčí soud nabízí spolupráci při alternativním urovnávání sporů formou mediace nebo znaleckého řízení.³⁶⁵ Poplatek za rozhodčí řízení u tuzemských sporů činí 4 % z hodnoty předmětu sporu, nejméně však 1 000,- Kč, nedosahuje-li hodnota předmětu sporu 1 milion Kč a rozhoduje-li jediný rozhodce.

4 Specifické prostředky pro ochranu spotřebitele v rozhodčím řízení

4.1 Arbitrabilita spotřebitelských sporů

Hovoříme-li o rozhodčím řízení v kontextu spotřebitelských smluv, je nutné nejdříve zodpovědět otázku, zda jsou vůbec spotřebitelské spory arbitrabilní. V praxi bývaly totiž rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách některými právníky považovány za nepřiměřená ujednání, a tedy za absolutně neplatné (podle tehdy účinného § 55 odst. 2 a § 56 odst. 1 OZ). Argumenty pro vyloučení rozhodčích doložek ze spotřebitelských smluv spočívaly především v poukazování na jednoinstančnost rozhodčího řízení a možnou podjatost rozhodce.³⁶⁶ Dále bylo kritizováno, že podnikatelé si často v rozhodčí smlouvě prosadí místo jednání ve svém sídle

³⁶⁵ Řád účinný od 7. 3. 2012 <http://www.rozhodcisoud.cz/index.php?oid=3284614> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

³⁶⁶ SVOBODA, K. Pohled české soudní praxe na rozhodčí nález týkající se práv ze spotřebitelské smlouvy. *Obchodní právo*. 2010, č. 11, s. 5-6.

a vyloučení ústního jednání.³⁶⁷ I zastánce liberálního přístupu Lisse připouští, že rozhodčí řízení klade na spotřebitele mnohem vyšší nároky než občanskoprávní řízení.³⁶⁸ Zároveň ale vnímá prohlašování rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách za neplatné jako politickou záležitost.³⁶⁹ Tomančáková s Hulmákem se nicméně domnívají, že civilní řízení nemůže zaručit spotřebitelům lepší procesní podmínky než rozhodčí řízení. Důvodem je koncentrace řízení (§ 118b odst. 1 OSŘ), nepřipustnost odvolání v bagatelních sporech (§ 202 odst. 2 OSŘ) nebo fikce doručení (§ 49 odst. 4 OSŘ).³⁷⁰

4.2 Rozhodčí doložka jako nepřiměřené ujednání ve světle evropského práva

Nejasnosti v otázce přípustnosti rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách byly vyvolány také neúplnou implementací směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. V zákoně č. 367/2000 Sb., kterým byla směrnice do našeho právního řádu prováděna, totiž zůstalo opomenuto písm. q) odst. 1 přílohy směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Vlivem toho pak výčet nepřiměřených ujednání v ustanovení § 56 OZ neobsahoval následující ustanovení:

„zbavení spotřebitele práva podat žalobu nebo použít jiný opravný prostředek, zejména požadovat na spotřebiteli, aby předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů, nebo bránění uplatnění tohoto práva, nepřiměřené omezování důkazů, které má spotřebitel k dispozici, nebo ukládání důkazního břemene, které by podle použitelných právních předpisů mělo příslušet druhé smluvní straně, spotřebiteli“.

Zákonodárce ale opomněl provést i dalších 6 nepřiměřených ujednání. Zatímco směrnice obsahuje 17 nepřiměřených ujednání, OZ jich přejal pouze 11. Ve výčtu dále chyběla ujednání, která jsou v příloze směrnice uvedena pod písmeny e),³⁷¹ h),³⁷²

³⁶⁷HLAVÁČ, A. Aktuální vývoj v otázce platnosti rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách. *Právní rádce*. 2010, č. 12, s. 13.

³⁶⁸LISSE, L. Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách a judikatura ESD. *Právní fórum*. 2010, č. 12, s. 582.

³⁶⁹LISSE, L. Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách. *Obchodní právo*. 2010, č. 9, s. 2.

³⁷⁰TOMANČÁKOVÁ, B.; HULMÁK, M. Rozhodčí řízení jako vhodný prostředek řešení sporů mezi dodavatelem a spotřebitelem (1. část). *Obchodněprávní revue*. 2010, č. 6, s. 169-170.

³⁷¹„požadavek na spotřebiteli, který neplní svůj závazek, aby platil nepřiměřeně vysoké odškodné“.

k),³⁷³ m)³⁷⁴ a n).³⁷⁵ Slovensko bylo důslednější a implementovalo do ustanovení § 53 odst. 4 občianskeho zákonníku téměř všechna ujednání ze směrnice.

Zmíněný nedostatek týkající se písm. q) byl napraven ustanovením § 1814 písm. j) NOZ, které v zásadě přejímá text směrnice. Bělohlávek považuje ustanovení za nadbytečné vzhledem k novele ZRR z roku 2012.³⁷⁶ Pelikánová jej rovněž podrobila kritice. Ustanovení je podle ní přejato ve zkreslené podobě. Upozorňuje také na nepřesný pojem „nepřiměřené podmínky“ použitý v překladu směrnice. Z anglické („unfair terms“) a francouzské („les clauses abusives“) verze podle Pelikánové vyplývá, že se jedná o „zneužívající klauzule“. Za pravdu jí dává již zmíněná připravovaná novela NOZ, která má termín „zneužívající klauzule“ zavést.³⁷⁷ Pro účely této práce však používám pojmu „nepřiměřená ujednání“, který se objevuje v ustanovení § 1815 NOZ. Problémy se vyskytly i při výkladu slov „rozhodčí soud, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů“. V zásadě jimi lze rozumět rozhodování podle již zmíněných zásad spravedlnosti. Podle Horské a Buriana³⁷⁸ se ustanovení právních předpisů nevztahuje na rozhodčí řízení ad hoc, což ale zpochybňuje Bělohlávek.³⁷⁹

4.3 Zbavení práva na soudní ochranu

Nejen v souvislosti se směrnicí o nepřiměřených podmínkách bývá předmětem diskuzí, zda uzavření rozhodčí smlouvy nezbavuje spotřebitele práva na soudní ochranu. Čl. 36 odst. 1 LZPS totiž zaručuje každému možnost „domáhat se svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu“. Zásadní otázkou, kterou si právní teoretici kladou, zůstává, zda je stálý rozhodčí soud,

³⁷² „automatické prodloužení smlouvy s platností na dobu určitou, pokud se spotřebitel nevyjádřil jinak, a když termín stanovený spotřebiteli k tomu, aby vyjádřil přání neprodlužovat smlouvu, je nepřiměřeně krátký“.

³⁷³ „možnost, aby prodávající nebo poskytovatel jednostranně změnil bez pádného důvodu jakékoli vlastnosti výrobku, který má být dodán, nebo služby, která má být poskytnuta“.

³⁷⁴ „vyhrazení práva prodávajícímu určovat, zda dodané zboží nebo poskytnutá služba je v souladu se smlouvou, nebo vyhrazení výlučného práva prodávajícímu vykládat jakoukoli podmínku smlouvy“.

³⁷⁵ „omezení povinnosti prodávajícího nebo poskytovatele dodržovat závazky, na které přistoupili jeho zástupci, nebo podmiňovat tyto závazky dodržáním jiné zvláštní formality“.

³⁷⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 224.

³⁷⁷ https://www.businessinfo.cz/app/content/files/dokumenty/Navrh_zmen_NOZ-200814.pdf (cit. ke dni 7. 1. 2015).

³⁷⁸ HORSKÁ, J.; BURIAN, J. Rozhodčí doložka ve spotřebitelských smlouvách ve světle aktuální judikatury českých soudů a ESD. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 4, s. 23.

³⁷⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 91.

případně rozhodce, oním „jiným orgánem“. Kladnou odpověď dává judikatura Ústavního³⁸⁰ i Nejvyššího soudu,³⁸¹ přičemž Nejvyšší soud ji podmiňuje splněním předpokladu, že strany mohou ovlivnit osobu rozhodce. S tím ale nesouhlasí Chalupa.³⁸² Bělohlávek rozlišuje právo na soudní a právní ochranu. Spotřebitel se podle něj při uzavření rozhodčí smlouvy vzdává práva na soudní ochranu, což přípustné je, ale ponechává si nadále v souladu se zákonem právo na právní ochranu.³⁸³ Tento právní názor také podporuji, jelikož rozhodčí řízení navzdory své neformálnosti podléhá zákonu a poskytuje stranám právní ochranu.

4.4 Zvláštní pravidla v rozhodčím řízení ve vztahu ke spotřebiteli

Předně je nutné zdůraznit, že ZRŘ až do novely z roku 2012 neobsahoval žádná zvláštní pravidla ve vztahu ke spotřebiteli. Ochrana spotřebitele byla tehdy čistě hmotněprávní a neměla svou procesněprávní podobu.³⁸⁴ Ustanovení ZRŘ zakládající zvláštní práva spotřebitelů můžeme rozdělit do několika skupin podle toho, zda se týkají rozhodčí smlouvy, rozhodců, samotného rozhodčího řízení nebo rozhodčího nálezu.

4.4.1 Rozhodčí smlouva

Rozhodčí smlouva, která se uzavírá se spotřebitelem, musí být sjednaná samostatně. V původním návrhu zákona bylo výslovně stanoveno, že rozhodčí smlouva musí být sjednána na samostatné listině. V průběhu legislativního procesu bylo toto ustanovení změněno, ale přesto se vedou spory o to, zda lze požadavek samostatného sjednání splnit zakotvením rozhodčí doložky ve smlouvě hlavní s tím, že doložka bude rozeznatelná jako samostatný text a bude zvláště podepsána. Změna formulace ze slov „na samostatné listině“ na slovo „samostatně“, naznačuje, že doložka skutečně nemusí být napsána na zvláštním dokumentu odděleném od smlouvy hlavní. Z důvodu opatrnosti předkládají ale podnikatelé spotřebiteli zpravidla dvě samostatné listiny.³⁸⁵

³⁸⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

³⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2282/08.

³⁸² Chalupa tvrdí, že rozhodce ad hoc není jiný orgán viz CHALUPA, L. K právní povaze rozhodčího řízení před rozhodcem ad hoc. *Právní rádce* 2011, č. 4, s. 12.

³⁸³ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 71-73.

³⁸⁴ POHL, T. Nad novelou zákona o rozhodčím řízení. *Obchodní právo*. 2012, č. 7-8. s. 251.

³⁸⁵ FEJTOVÁ, M. *Rozhodčí řízení ve světle spotřebitelských sporů*. Praha, 2014. Diplomová práce.

Na internetových stránkách Arbitrážního centra je vzorové znění rozhodčí doložky pro spotřebitelské smlouvy včetně doporučení sjednat ji na samostatné listině.³⁸⁶ Je však otázkou, zda větší množství dokumentů neoslabí orientaci spotřebitele v závazkovém vztahu a zda je vůbec spotřebitel ze své vyjednávací pozice schopen prosadit uzavření smlouvy hlavní bez současného podpisu rozhodčí smlouvy.³⁸⁷ Porušení povinnosti sjednat rozhodčí smlouvu samostatně vede k neplatnosti smlouvy.

Podnikatel musí rovněž před podpisem rozhodčí smlouvy poskytnout spotřebiteli náležité poučení o jejích důsledcích. Toto ustanovení je také předmětem diskuzí, protože není zřejmé, co všechno musí poučení zahrnovat. Souhlasím s Bělohávkem, že poučení by mělo spočívat především ve vysvětlení základních rozdílů mezi občanskoprávním a rozhodčím řízením.³⁸⁸ Spotřebitel by měl být hlavně upozorněn na to, že rozhodčí řízení je ze své podstaty jednoinstanční. V praxi si dovedu představit jak ústní, tak písemnou formu (v podobě předtištěného formuláře) poučení, případně kombinaci obojího. Z důvodu vyšší důkazní síly bude jistě vhodné vyhotovit o poučení písemný záznam. Neposkytnutí poučení o důsledcích rozhodčí doložky nemá za následek její neplatnost.³⁸⁹

Rozhodčí doložka musí obsahovat informace o rozhodci nebo o stálém rozhodčím soudu, způsobu zahájení a vedení rozhodčího řízení, odměně rozhodce a předpokládaných nákladech řízení, místu konání rozhodčího řízení, způsobu doručení rozhodčího nálezu a o vykonatelnosti pravomocného rozhodčího nálezu. Rozhoduje-li podle doložky stálý rozhodčí soud, postačí odkaz na řád soudu, který výše uvedené informace obsahuje. Sadecký poukazuje na to, že ustanovení s výčtem náležitostí rozhodčí doložky (§ 3 odst. 5 ZRŘ) odkazuje na ustanovení zakotvující již zmíněnou obligatorní formu rozhodčí smlouvy. Není tedy podle něj jasné, zda opomenutí některé náležitosti doložky vede k její neplatnosti, či nikoliv.³⁹⁰ Vzhledem k tomu, že neuvedení nebo nesprávné uvedení informací je jedním z důvodů zrušení rozhodčího nálezu

Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Petr Smolík. s. 31.

³⁸⁶<http://www.arbitrazni-centrum.cz/o-rozhodcim-řízení> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

³⁸⁷ CARBOL. K. Zamyšlení nad řešením spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení aneb co přinesla novela zákona o rozhodčím řízení. *Právní fórum*. 2012, č. 7, s. 307.

³⁸⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 5, s. 16.

³⁸⁹ SADECKÝ, L. Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. *Právní rozhledy*. 2012, č. 5, s. 154.

³⁹⁰ Tamtéž.

soudem, považují vymezení sankce za dostatečné a úvahy o neplatnosti rozhodčí smlouvy za irelevantní.

4.4.2 Rozhodce

Rozhodčí doložka sjednaná se spotřebitelem může určit jen rozhodce zapsaného ve zvláštním seznamu vedeném MS. Aby byl rozhodce zapsán do seznamu, musí mít vysokoškolské vzdělání v oboru právo a uhradit správní poplatek ve výši 5000,- Kč. Překážkou pro zápis do seznamu je skutečnost, že rozhodce byl v posledních 5 letech ze seznamu vyškrtnut. Bezplatně byli do seznamu zapsáni rozhodci ze seznamu rozhodců k rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv Rozhodčího soudu při HK a AK ČR.

Původně se dokonce diskutovalo o zavedení zvláštní zkoušky pro rozhodce, od které se nakonec ustoupilo. Rozhodce měl rovněž splňovat podmínku věku alespoň 30 let.³⁹¹ Zavedení výše uvedených kvalifikačních předpokladů se stalo předmětem kritiky. Lisse podporuje rozhodování podle „zdravého rozumu a smyslu pro spravedlnost“.³⁹² Tak podle něj řešili dříve spory starostové nebo kněží, kteří neměli právní vzdělání, ale těšili se důvěře stran. Lisse se tedy domnívá, že podmínky pro výkon funkce rozhodce byly zákonodárcem záměrně nastaveny relativně volně.³⁹³ Spíše než právní vzdělání jsou z pohledu Tomsy u rozhodce důležitější jeho věcné znalosti a orientace v obchodních zvyklostech.³⁹⁴

Spolu s Kohoutem publikoval Lisse názor, že novela ZRŘ klade na rozhodce nároky, kterým nemohou dostát.³⁹⁵ Přísnější podmínky pro výkon funkce rozhodce kritizoval i Raban pro možný rozpor s rozhodčími pravidly UNCITRAL.³⁹⁶ Zastánci zachování *statu quo* zdůrazňovali, že i před novelou ZRŘ měla většina rozhodců právní vzdělání. Pravdou je, že při pohledu na seznam rozhodců u Rozhodčího soudu při HK

³⁹¹ KULHÁNEK, M. Poznámky k připravované novele zákona o rozhodčím řízení. *Právní rozhledy*. 2011, č. 7, s. 249.

³⁹² LISSE, L. K požadavkům na výkon funkce rozhodce a liberalizace rozhodčího soudnictví. *Právní rozhledy*. 2006, č. 6, s. 225.

³⁹³ Tamtéž, s. 226.

³⁹⁴ TOMSA, M. Nepriměřenost rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách. *Obchodní právo*. 2011, č. 6, s. 8.

³⁹⁵ LISSE, L., KOHOUT, M. Návrh novely zákona o rozhodčím řízení – spotřebitelské spory. *Právní rozhledy*. 2011, č. 3, s. 2.

³⁹⁶ RABAN, P. Autorizování rozhodci nebo adjudikátoři? Je efektivně zajištěna spravedlnost ve spotřebitelských vztazích? *Bulletin advokacie*. 2010, č. 6, s. 51.

a AK ČR je zřejmé, že mezi rozhodci převažují právníci (a to usuzují pouze podle častého výskytu titulu JUDr., někteří z majitelů titulu Mgr. jsou nejspíše také právníci). Další dva stálé rozhodčí soudy uvádějí v seznamu rozhodců kromě titulů i povolání, a tak můžeme vidět, že většinu z nich tvoří advokáti. Zahradníková již dříve psala o tom, že nenáročné požadavky zákonodárce pro výkon funkce rozhodce nebrání stranám v tom, aby si stanovily v rozhodčí smlouvě vlastní kvalifikační předpoklady včetně věku a odbornosti.³⁹⁷

Rozhodce musí také před zahájením projednávání spotřebitelského sporu sdělit stranám, zda v posledních 3 letech rozhodoval spor týkající se některé ze stran. Lhůta se počítá od skončení rozhodčího řízení, kterého se povinnost týká, do zahájení řízení, v němž má tuto povinnost splnit. Pochyby budí vymahatelnost této povinnosti v praxi a kontrola poskytnutých informací. Rozhodnutí se totiž zveřejňují v anonymizované podobě. Zákon nestanoví pro tento případ konkrétní sankci, lze tedy uvažovat jedine o fakultativním vyškrtnutí rozhodce, pokud by se toto jednání opakovalo (viz níže).

4.4.3 Vyškrtnutí rozhodce ze seznamu

Důvodem pro vyškrtnutí ze seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory je smrt nebo prohlášení za mrtvého, pravomocné odsouzení za trestný čin, omezení ve svéprávnosti, nezpůsobilost být rozhodcem podle jiných právních předpisů a žádost o vyškrtnutí. Fakultativně může být rozhodce vyškrtnut pro závažné nebo opakované porušení povinností podle ZRŘ. Zákon neobsahuje definice těchto pojmů, proto bude jejich výklad záviset na MS. Opakovaným porušením povinností lze nejspíše rozumět tři porušení menší intenzity než závažné porušení, která po sobě následují v takovém časovém horizontu, aby nemohla být považována za ojedinělá.³⁹⁸ K dočasnému vyškrtnutí se přistupuje po zahájení trestního stíhání nebo řízení o omezení svéprávnosti, přičemž vyškrtnutí trvá do pravomocného rozhodnutí, kterým se řízení končí. Kulhánek podrobil kritice skutečnost, že podle původního návrhu zákona bylo možné k dočasnému vyškrtnutí přistoupit už při samotném zahájení trestního řízení.³⁹⁹ Trestní řízení je zahájeno prováděním úkonů trestního řízení k objasnění a prověření

³⁹⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, R. et al. *Civilní právo procesní*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 471.

³⁹⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J.; ŘEZNÍČEK, T. Rozhodcovská způsobilost a seznam rozhodců pro spotřebitelské spory po novele zákona o rozhodčím řízení. *Právní fórum*. 2012, č. 10, s. 449-450.

³⁹⁹ KULHÁNEK, M. Poznámky k připravované novele zákona o rozhodčím řízení. *Právní rozhledy*. 2011, č. 7, s. 252.

skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, resp. sepsáním záznamu policejním orgánem o těchto skutečnostech a jeho zasláním státnímu zástupci (§ 158 odst. 3 TZ). Trestní stíhání je proti tomu zahájeno až usnesením o zahájení trestního stíhání (§ 160 odst. TZ).

Zákon stanoví soudu povinnost zaslat MS rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu vydaném ve sporu ze spotřebitelské smlouvy (§ 34 odst. 3 ZRŘ). MS je přitom orgán příslušný k vedení výše uvedeného seznamu rozhodců a přísluší mu správní uvážení ohledně subsumpce jednání rozhodce pod pojmy závažného a opakovaného porušení. Mohlo by se tedy zdát, že MS provádí vyškrtnutí ze seznamu v reakci na zaslání rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu. Povinnost soudu zaslat rozhodnutí MS je však pouhým podnětem k zahájení šetření o porušení zákonných povinností rozhodcem.⁴⁰⁰ Příčinná souvislost mezi zrušením rozhodčího nálezu a vyškrtnutím rozhodce ze seznamu by byla v rozporu se zásadou spravedlivého procesu, neboť rozhodce není účastníkem řízení o zrušení rozhodčího nálezu a nemůže se proti němu bránit.⁴⁰¹

4.4.4 Rozhodčí řízení

ZRŘ zprostil spotřebitele povinnosti namítat neplatnost, neexistenci nebo zánik rozhodčí smlouvy při prvním úkonu ve věci samé. To se jeví rozumné, uvážíme-li poměrně malou informovanost běžných spotřebitelů o rozhodčím řízení a obecnou nedůvěru v justiční systém. Věřím, že někteří spotřebitelé potřebují určitou dobu k zorientování se v rozhodčím řízení. Jiní se zase mohou obávat námítku vyslovit, aby tím nezhoršili své postavení v řízení.

Další výjimkou ve vztahu ke spotřebiteli je nemožnost rozhodovat spor podle zásad spravedlnosti. Zákon ovšem toto pravidlo nestanoví jako výslovný zákaz, ale jako konstatování, že ve spotřebitelských sporech se rozhodci vždy řídí právními předpisy na ochranu spotřebitele. Vzhledem k tomu, že tato věta následuje po ustanovení o rozhodování dle zásad spravedlnosti, nabízí se výklad podporující zákaz rozhodování dle těchto zásad ve spotřebitelských sporech. Bělohlávek ale naznačuje, že ustanovení

⁴⁰⁰ BĚLOHLÁVEK, A. J.; ŘEZNÍČEK, T. Rozhodcovská způsobilost a seznam rozhodců pro spotřebitelské spory po novele zákona o rozhodčím řízení. *Právní fórum*. 2012, č. 10, s. 446.

⁴⁰¹ KULHÁNEK, M. Poznámky k připravované novele zákona o rozhodčím řízení. *Právní rozhledy*. 2011, č. 7, s. 252.

lze vykládat i v tom smyslu, že zásady spravedlnosti se na spotřebitelské spory aplikují, nestanoví-li ZOS něco jiného.⁴⁰² Jednoznačně podporují první variantu výkladu, protože ji považují za logickou v kontextu celého ustanovení a novely ZRŘ. Účelem zákonodárce jistě bylo vyloučit zásady spravedlnosti ze spotřebitelských sporů, ne stanovit jejich podpůrné užití.

4.4.5 Rozhodčí nález

Ochrana spotřebitele se projevuje i v požadavcích, které zákon klade na vyhotovení rozhodčích nálezů. Při rozhodování spotřebitelských sporů se nelze dohodnout na vydání nálezu bez odůvodnění. V nálezu nesmí chybět ani poučení o možnosti podat návrh na jeho zrušení. Novela zavedla i zvláštní důvody pro zrušení nálezu týkajícího se sporu ze spotřebitelské smlouvy. Prvním je rozhodování sporu v rozporu s právními předpisy na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem. Druhým je nesplnění náležitostí rozhodčí smlouvy stanovených v ustanovení § 3 odst. 5 ZRŘ.

Další zvláštností je to, že spolu s došlým návrhem na zrušení nálezu soud vždy přezkoumá, zda není důvod pro odložení vykonatelnosti nálezu (§ 32 odst. 3 ZRŘ). Rozhodnutí o odložení vykonatelnosti vydá soud do 7 dnů, přičemž během této lhůty není vykonatelnost nálezu možná. Spotřebiteli je také umožněno podat návrh na zastavení výkonu rozhodnutí i bez současného podání návrhu na zrušení nálezu, a to na základě většiny důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu (§ 35 odst. 1 písm. b) ZRŘ).

4.5 Rozhodčí řízení a spotřebitelské spory ve světle evropské judikatury

Rozhodčí řízení v oblasti spotřebitelských sporů bylo předmětem hned několika významných evropských judikátů. Pravděpodobně nejznámějším z nich je *Mostaza Claro*.⁴⁰³ V tomto případě bylo konstatováno, že rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách jsou přípustné, je-li to v souladu s národní úpravou. Nepředvídá-li národní legislativa přezkum přiměřenosti rozhodčích doložek, lze je provést v řízení o zrušení rozhodčího nálezu. Spotřebitel podle tohoto rozhodnutí není povinen namítat

⁴⁰²BĚLOHLÁVEK, A. J. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 5, s. 17.

⁴⁰³Rozhodnutí ESD C-168/05.

nepřiměřenost rozhodčí smlouvy při prvním úkonu v řízení. Z rozhodnutí ve věci Cofidis⁴⁰⁴ vyplývá, že námitku nepřiměřenosti rozhodčí smlouvy nelze omezit prekluzivní lhůtou. Oproti tomu lhůta pro podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu prekluzivní být může, jak potvrdil ESD ve věci Asturcom.⁴⁰⁵ Podle rozhodnutí ve věci Pannon⁴⁰⁶ není spotřebitel vázán nepřiměřeným ujednáním ve smlouvě a nemusí tuto skutečnost v rozhodčím řízení namítat. K podobnému závěru došel i Ústavní soud,⁴⁰⁷ když judikoval, že nepřiměřenost rozhodčí smlouvy zkoumá soud i bez návrhu.

4.6 Slovenská úprava rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení je na Slovensku upraveno zákonem č. 244/2002 Z.z., o rozhodcovskom konaní (dále jen „zákon o rozhodcovskom konaní“), který nahradil zákon č. 218/1996 Z.z. V mnoha věcech se slovenská legislativní úprava shoduje s českou. Stejná pravidla se týkají obligatorní písemné formy rozhodčí smlouvy, včetně alternativní elektronické formy. Obdobně jako česká právní úprava umožňuje i ta slovenská zhojit nedostatek písemné formy rozhodčí smlouvy prohlášením do protokolu před zahájením jednání. Zákon o rozhodcovskom konaní však na rozdíl od ZRR toto pravidlo obsahuje a není jej tedy nutné dovozovat. Rozhodčí smlouva je rovněž závazná pro nástupce stran, nedohodly-li se strany jinak. Odstoupení od rozhodčí smlouvy nemá v zásadě vliv na platnost rozhodčí doložky, ledaže to strany ve smlouvě vyloučily. Podmínkou pro výkon funkce rozhodce je mimo jiné i bezúhonnost, a to od počátku účinnosti zákona. Až do konce roku 2014 se od rozhodce vyžadovaly rovněž zkušenosti, přičemž zákon blíže nespecifikoval rozsah těchto zkušeností. Předchozí právní úprava nevyžadovala bezúhonnost rozhodce a místo zkušeností hovořila pouze o dobré pověsti. Přijetí funkce rozhodce musí být písemné. Stálý rozhodčí soud mohl být na Slovensku do konce roku 2014 zřízen jakoukoliv právnickou osobou. V současnosti mohou být zřizovatelem pouze taxativně vyjmenované právnické osoby. Důvodem je nejspíše to, že benevolence zákonodárce vyústila v přemnožení stálých rozhodčích soudů, jejichž počet převýšil počet obecných soudů.⁴⁰⁸

⁴⁰⁴Rozhodnutí ESD C-473/00.

⁴⁰⁵Rozhodnutí ESD C-40/08.

⁴⁰⁶Rozhodnutí ESD C-243/08.

⁴⁰⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. II. ÚS 3057/10.

⁴⁰⁸SUCHOŽA, J., PALKOVÁ, R. Právna úprava rozhodcovského konania v Slovenskej republike. *Právni fórum*. 2010, č. 3, s. 113.

O tom, zda proběhne ústní jednání, rozhoduje rozhodce, resp. rozhodčí soud. Předvolání k případnému ústnímu jednání musí být stranám doručeno s dostatečným předstihem. Doručuje-li se do zahraničí, činí lhůta pro přípravu na jednání 30 dnů. Podle zásad spravedlnosti může rozhodčí soud rozhodovat jen na výslovnou žádost stran a pouze v obchodněprávních sporech. Rozhodčí nález musí být podepsán většinou rozhodců, chybějící podpis musí být odůvodněn. Zákon umožňuje kterékoli ze stran požádat soud do 30 dnů od doručení rozhodčího nálezu o jeho výklad. Připouští-li to rozhodčí smlouva, jsou strany rovněž oprávněny požádat o přezkum rozhodčího nálezu, a to do 15 dnů od doručení rozhodčího nálezu. Důvody pro zrušení rozhodčího nálezu soudem jsou podobné těm, které předvídá český zákon. Strany jsou oprávněny podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu do 60 dnů od jeho doručení (za předchozí právní úpravy činila lhůta 30 dnů a za účinnosti zákona č. 218/1996 Z.z. pouhých 15 dnů).

V roce 2009 byla na Slovensku připravována novela zákona o rozhodcovskom konaní, jejímž předmětem bylo zavedení dohledu nad stálými rozhodčími soudy. Ty už měly být pro příště zakládány jen na základě zákona a ne volným způsobem jako dosud. Novela obsahovala i zvláštní pravidla pro řešení spotřebitelských sporů spočívající ve výhradní pravomoci stálých rozhodčích soudů s licenci od ministerstva spravedlnosti a povinnosti k úhradě kauce ve výši 200 000,- EUR. Plánovaná změna zákona vyvolala velkou kritiku, která vyústila až v prezidentské veto. Po něm už se v projednávání návrhu nepokračovalo.⁴⁰⁹

Od 1. 1. 2015 je na Slovensku účinný nový zákon č. 335/2014 Z. z., o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní, který upravuje výlučně rozhodčí řízení ve věci spotřebitelských sporů. Spotřebitelské spory lze rozhodovat jen na základě písemné rozhodčí smlouvy, která musí být obsahově i formálně oddělená od spotřebitelské smlouvy a nesmí obsahovat dohodu o osobě konkrétního rozhodce. K rozhodování spotřebitelských sporů jsou příslušní jen rozhodci zapsaní ve zvláštním seznamu vedeném ministerstvem spravedlnosti. Podmínkou pro zápis do seznamu je složení odborné zkoušky, přičemž na roveň této zkoušky zákonodárce postavil justiční, advokátní a notářskou zkoušku stejně jako zkoušku prokurátorskou. Zkouška, která se

⁴⁰⁹BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 353-356.

skládá před pětičlennou komisí, obsahuje písemnou i ústní část. Dále je pro zápis do seznamu nutné splnit podmínku vysokoškolského vzdělání v oboru právo, pětileté právní praxe a „důvěryhodnosti“. Důvěryhodnost je v zákoně vymezená negativně. Za důvěryhodného se nepovažuje např. ten, kdo byl odvolán z funkce soudce, ten, na jehož majetek byl v posledních 10 letech vyhlášen konkurz, nebo ten, kdo v posledních 5 letech jako podnikatel porušil předpisy na ochranu spotřebitele. Rozhodce se musí i po zápisu do seznamu dále vzdělávat prostřednictvím odborných seminářů. Opakovaná absence na seminářích může vést k přezkoušení znalostí rozhodce nebo až k jeho vyškrtnutí ze seznamu. Spotřebitelské spory lze rozhodovat jen u stálého rozhodčího soudu, kterému bylo od ministerstva spravedlnosti uděleno zvláštní povolení. Zákon výslovně zakazuje použít pro rozhodování spotřebitelských sporů zásady spravedlnosti. Zakázáno je i rozhodování spotřebitelských sporů mimo území Slovenska. Vůči spotřebiteli rovněž není přípustné nařídít předběžné opatření. Lhůta pro podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu činí 3 měsíce. Spotřebitelé jsou oprávněni podat během řízení stížnost na rozhodce. Přesněji než český zákon uvádí slovenská úprava, co lze rozumět běžným a co závažným disciplinárním proviněním rozhodce.

4.7 Zahraniční úprava rozhodčího řízení

Bělohávek ve své knize podrobil zkoumání legislativní úpravu rozhodčího řízení ve většině evropských zemí, USA, Kanadě a Mexiku. Výsledkem tohoto srovnání bylo zjištění, že zvláštní úprava rozhodčího řízení v souvislosti s řešením spotřebitelských sporů není ve světě obvyklá. Spotřebitelské spory nicméně v zásadě arbitrábilní jsou. V některých zemích lze ale vyloučit pravomoc obecných soudů až po vzniku sporu (Dánsko, Švýcarsko, Norsko). V USA a Kanadě se liší úprava na úrovni federace a jednotlivých států, resp. provincií. Ve Francii existuje dokonce speciální komise, která vykonává dohled nad nepřiměřenými ujednáními ve spotřebitelských smlouvách.⁴¹⁰

⁴¹⁰Tamtéž, s. 185 a násl.

5 Závěr (de lege ferenda)

Na tomto místě bych ráda shrnula srovnání právní úpravy spotřebitelských kupních smluv podle OZ a NOZ a poznatky týkající se rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách.

Největším pozitivem NOZ z hlediska spotřebitelského práva je vyvážený přístup, kdy spotřebiteli přísluší vysoká míra ochrany, ale na druhé straně se od něj vyžaduje odpovědnost. Zavedení pojmu slabší strany konečně reflektuje rozdíl mezi právními osobami zřízenými za účelem podnikání a těmi, které slouží jinému účelu. Bylo určitě nespravedlivé, že např. charitativní organizace mající právní formu občanských sdružení, resp. spolků neměly při koupi zboží stejnou ochranu jako spotřebitelé.

Druhým pozitivním rysem nové úpravy je vyjasnění některých sporných bodů. Jak jsem již zmiňovala, lhůta pro odstoupení od smlouvy uzavřené mimo prostory obvyklé k podnikání byla sice podle zákona hmotněprávní, ale objevovaly se tendence k eurokonformnímu výkladu, podle něhož by byla procesněprávní. Z tohoto rozporu těžili právě podnikatelé organizující předváděcí akce. Častým argumentem pro nerespektování odstoupení od smlouvy bylo nedodržení lhůty z důvodu pozdního doručení zásilky. Následně se prokazovalo doručení za součinnosti pošty, čímž podnikatelé získávali čas. Zavedení procesněprávních lhůt pro odstoupení od distančních smluv a smluv uzavíraných mimo obchodní prostory stejně jako stanovení lhůty pro vrácení zboží v délce 14 dní zjednodušilo postup při zániku spotřebitelských smluv. Ustanovení o vrácení poštovného lze také přivítat, jelikož do uvedeného rozsudku ESD⁴¹¹ v praxi docházelo k odečítání této položky od kupní ceny při vrácení peněz. Nejistota ale přetrvávala i poté, jelikož právní povědomí obyvatel se omezuje na národní úroveň a hlavně na právní předpisy. Znalost judikatury, především evropské, je zatím bohužel na nízké úrovni.

Třetím okruhem změn k lepšímu je problematika smluv uzavíraných mimo obchodní prostory. Přesnější vymezení smluv, rozsáhlejší informační povinnost podnikatelů, zvláštní pravidlo pro vrácení objemnějšího zboží a související novela ZOS

⁴¹¹Rozhodnutí ESD C-511/08.

jsou krokem správným směrem.

Domnívám se však, že bychom se měli inspirovat slovenskou úpravou, která sankcionuje neoznámení předváděcích akcí neplatností uzavíraných smluv a umožní spotřebiteli ponechat si zboží do doby vrácení peněz. Slovensko je pro nás kulturně blízkou zemí, jejíž legislativa je přenositelná do našich podmínek. Osobně podporuji i povinnost složit vratnou kauci nebo zavedení povinného fondu pro případ peněžitých sankcí. Na první pohled se mohou zdát tato omezení nepřiměřená, až nemyslitelná ve svobodné zemi s tržní ekonomikou. Pro mě ovšem živnost založená na pořádání prodejních zájezdů nepředstavuje svobodu, ale volnost. Jejími atributy jsou totiž manipulace, parazitování a arogance moci. Proto považuji za legitimní tento nestandardní způsob prodeje regulovat.

Při hodnocení nové úpravy nelze opomenout změny, jejichž účel je správný, avšak k dokonalosti jim ještě něco schází. Takovou je povinnost podnikatele potvrdit přijetí formuláře pro odstoupení od smlouvy umístěného na internetových stránkách. Zákony by se jistě měly přizpůsobovat rozvoji informačních technologií. Proto je dobře, že se zákon vůbec o této věci zmiňuje. Na druhou stranu umístění formuláře na webových stránkách není pro podnikatele povinné. Rozlišení písemné a textové podoby je praktické. Pro podnikatele to ale neznamená automatické snížení administrativních nákladů. V případě pochybností musejí totiž prokázat, že poskytli spotřebiteli příslušné údaje, a tak budou pravděpodobně nadále vynakládat finanční prostředky na tisk dokumentů, případně budou muset být velice pečliví při zálohování dat.

Stranou předchozího hodnocení stojí otázka záruky za jakost v NOZ. Osobně považuji nahrazení zákonné záruky zárukou smluvní za správný krok z hlediska právní teorie a terminologie. První rok fungování NOZ v praxi ale ukázal, že naše společnost není na tento krok připravená nebo není schopná využít jeho potenciál.

Čtvrtá kapitola mé práce se věnovala úpravě rozhodčího řízení v kontextu spotřebitelských smluv. Domnívám se, že mimosoudní řešení spotřebitelských sporů je velmi přínosné pro obě strany. NOZ, který přesněji, ale zároveň střízlivěji vymezil práva a povinnosti spotřebitelů, snad spolu s novelou ZRŘ přispěje k lepší reputaci rozhodčího řízení. Vyvratitelná domněnka, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka, by měla zabránit námitkám, že spotřebitel neporozuměl jasně

formulované rozhodčí doložce. Přiměřenost doložky bude nutné vždy posuzovat podle konkrétních okolností.

V úvodu této práce jsem zmiňovala jako důvod pro výběr tématu rozhodčích doložek jejich kontroverznost a to, že i po mnohých diskuzích vyvolávají nesčetně otázek. Po dokončení mé rigorózní práce musím přiznat, že navzdory vytvoření si vlastního názoru vnímám jako komplikované téma závaznosti rozhodčí smlouvy pro nástupce stran při postoupení pohledávky. Domnívám se, že větší pozornost by si jistě zasloužila i problematika odměny rozhodce a jeho odpovědnosti za škodu. V neposlední řadě by mělo na půdě Ústavního soudu dojít k přehodnocení přístupu k ústavním stížnostem proti rozhodčím nálezům, přičemž toto nové stanovisko by mělo být podrobné a úplné. Novela ZRŘ určitě zlepšila postavení spotřebitele v rozhodčím řízení a objasnila vztah stálých rozhodčích soudů a arbitrážních center. Přesto by ale v zájmu právní jistoty bylo vhodné upřesnit právní úpravu týkající se povinnosti sjednat rozhodčí doložku samostatně. Dále by mělo ke zpřesnění dojít i ohledně vyškrtnutí rozhodce ze seznamu pro rozhodování spotřebitelských sporů. Problematickým aspektem podle mého názoru zůstává uzavírání rozhodčích smluv na předváděcích akcích, kde je spotřebitel vystaven mnoha podnětům a silnému tlaku podnikatele. To spolu s několika předloženými smlouvami (smlouva kupní, smlouva o vázaném úvěru, rozhodčí smlouva...) může vést k neuváženým a neinformovaným rozhodnutím.

I pro téma rozhodčího řízení platí, že naše společnost má rezervy v prevenci a osvětě. Zvýšení povědomí o alternativních způsobech řešení právních sporů je důležité a může přispět i k většímu sebevědomí spotřebitelů. Předsudky vůči rozhodčímu řízení a nedostatečná informovanost o jeho pravidlech odrážejí nevyspělost naší právní kultury, v níž panuje obava z prosazování práv. Vláda počátkem ledna 2015 schválila materiál s názvem „Priority spotřebitelské politiky 2015 – 2020“. Součástí tohoto projektu je i plánovaná novela ZOS, podle níž má být ČOI obecným subjektem pro mimosoudní řešení spotřebitelských sporů, které by mělo probíhat bezplatně a v případě žádosti stran i on-line. Tento způsob řešení sporů by mělo být možné použít i v případě příhraničních sporů. Celý spor by měl být vyřešen do 90 dnů.⁴¹² Pokud tento zákon nabude od července 2015 účinnosti, lze očekávat rozšíření mimosoudního řešení

⁴¹²<https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2015-01-07> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

sporů a v důsledku toho snad i větší finanční a právní gramotnost spotřebitelů. Zajímavá a překvapivá zároveň je nová slovenská legislativa upravující spotřebitelské rozhodčí řízení. Jedná se o poměrně podrobnou úpravu, která stanoví mnohem přísnější požadavky pro výkon funkce rozhodce než české právo. Stejně jako v případě novely ZOSPP a následného přijetí ZOSPT lze i u nové úpravy rozhodčího řízení pozorovat relativně rychlý legislativní proces. Důvodem větší pružnosti oproti české normotvorbě je pravděpodobně slovenský jednokomorový parlament.

Připravovaná novela NOZ ukazuje, že snaha o shromáždění občanskoprávní materie do jednoho předpisu s sebou nese riziko kazuistické povahy zákona, a tedy častého opomenutí jednotlivin. Změny, které novela chystá, jsou spíše technické povahy. Možná nás ale čekají i další změny, např. v oblasti záruky za jakost a odpovědnosti za vady. V případě, že nedojde ke změně zákona, bude se muset s nejasnou povahou zákona vypořádat judikatura.

Závěrem dodávám, že s nejednoznačnou povahou NOZ se budou muset smířit nejen právníci, ale i spotřebitelé. Až čas ukáže, zda k nápravě stavu postačí novela zákona, či zda bude nutné čekat desetiletí na ustálení judikatury. Záleží i na tom, která bude každý z nás uvádět svým vlastním chováním příslušné právní normy v život. Spotřebitelé i podnikatelé by proto měli v zásadě postupovat podobně jako v minulosti, tj. jednat v běžných věcech intuitivně ve shodě s právem a morálkou, zatímco ve složitějších situacích by měli vyhledat pomoc právníka. Pozitivní je jistě to, že účelem legislativních změn provedených v posledních letech je zabránit nekalým obchodním praktikám. Zároveň lze říci, že tyto praktiky nejsou v současné době nejspíše o mnoho horší než v minulosti. Rozdílný je ale přístup veřejnosti, která tyto praktiky podrobuje kritice a má větší požadavky na prostředí, v němž žije. Příkladem toho může být mimo jiné nedávno přijatá novela zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, která rozšiřuje informační povinnost prodávajícího.⁴¹³ Důsledkem dosud neustálené právní kultury je bohužel to, že spotřebitel žije v nejistotě a neví, kdy bude nová právní úprava nahrazena jinou.

⁴¹³<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=72> (cit. ke dni 7. 1. 2015).

6 Seznam použitých zdrojů

Odborné publikace

BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F. *NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2012. 832 s. ISBN 978-80-7380-413-8.

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 595 s. ISBN 8071792977.

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 701 s. ISBN 978-80-7179-342-7.

BEZOUŠKA, P.; PIECHOWICZOVÁ, L. *Nový občanský zákoník – nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013. 375 s. ISBN 978-80-7263-819-2.

BOHŮNKOVÁ, K.; PELIKÁN, T. *Poskytovatel služby a spotřebitel- Jak předcházet konfliktům a urovnávat spory*. 1. vydání. Praha: Spotřebitel.cz, 2006. 208 s. ISBN 80-239-4294-8.

BOHŮNKOVÁ, K.; PELIKÁN, T. *Spotřebitel a automobil - Jak předcházet konfliktům*. 1. vydání. Praha: Spotřebitel.cz, 2006. 80 s. ISBN 80-239-6474-7.

DUPAL, L.; MICHALOVÁ I.; NOVÁK K. *Rádce spotřebitele 1 – Rizika při nákupu zboží*. 1. vydání. Brno: CP Books, 2005. 254 s. ISBN 80-251-0507-5.

DUPAL, L.; NOVÁK, K.; SLOSSBERGER, O. *Rádce spotřebitele 2 - Uzavíráme spotřebitelské smlouvy*. 1. vydání. Brno: CP Books, 2005. 94 s. ISBN 80-251-0497-4.

ELIÁŠ, K. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2.

ELIÁŠ, K.; HAVEL, B. et al. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: Walters Kluwer, 2013. 320 s. ISBN 978-80-7478-013-4.

ELIÁŠ, K. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008. 2639 s. ISBN 978-80-7201-687-7.

FIALA, J.; KINDL, M. *Občanský zákoník. Komentář II. díl*. 1. vydání. Praha: Walters Kluwer, 2009. 1692 s. ISBN 978-80-7357-395-9.

- GERLOCH, A. *Teorie práva*. 2. vydání. Dobrá voda: Aleš Čeněk, 2001. 299 s. ISBN 80-86473-04-X.
- HOUDEK, D. *Jak úspěšně reklamovat: rádce spotřebitele i obchodníka*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2007. 164 s. ISBN 8024722011.
- HULMÁK, M.; BEZOUŠKA, P. *Stará judikatura ve světle nových zákonů*. 1. vydání. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2012. 189 s. ISBN 978-80-87382-26-4.
- HULVA, T. *Ochrana spotřebitele*. 1. vydání. Praha: Walters Kluwer, 2005. 452 s. ISBN 8027357206425.
- HULVA, T. *Právo ochrany spotřebitele pro neprávnický*. 1. vydání. Praha: Walters Kluwer, 2006. 360 s. ISBN80-7357-172-2.
- HURDÍK, J. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 312 s. ISBN 978-80-7380-377-3.
- JANEČKOVÁ, E; HORÁLEK, V; ELIÁŠ, K. *Encyklopedie pojmů nového soukromého práva*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012. 208 s. ISBN 9788072018703.
- KANDA, A.; MATĚJKA, J. *Spotřebitelské smlouvy a jejich význam v informační společnosti*. In *Pocita Martě Knappové k 80. narozeninám*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2005. 472 s. ISBN80-7357-133-1.
- KINCL, J.; URFUS, V.; SKŘEJPEK M. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. 386 s. ISBN 80-7179-031-1.
- KNAPPOVÁ, M.; ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. *Občanské právo hmotné 2*. 4. vydání. Praha: Walters Kluwer, 2006. 612 s. ISBN 80-7357-131-5.
- MAGNUS, U. *Právo kupní smlouvy v českém návrhu občanského zákoníku – srovnání s mezinárodními a evropskými úpravami*. In ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; TICHÝ, L. *Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva konaných 21. 11. a 5. 12. 2008*. 1. vydání. Beroun: IFEC, 2008. 199 s. ISBN 978-80-904209-2-2.
- NESNÍDAL, J. *Občanský zákoník I. s komentářem*. 1. vydání. Český Těšín: Poradce, 2012. 320 s. ISBN 978-80-7365-336-1.
- NOVOTNÝ, P.; BUDÍKOVÁ, P.; IVČICOVÁ, J. et al. *Nový občanský zákoník. Smluvní právo*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2014. 232 s. ISBN 9788024751641.
- ONDŘEJ, J. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele – ekonomické, právní a sociální aspekty*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 384 s. ISBN: 978-80-7400-446-9.

- PRAŽÁK, Z. *Občanský zákoník II. s komentářem*. 1. vydání. Český Těšín: Poradce, s.r.o., 2012. 320 s. ISBN 978-80-7365-338-5.
- RABAN, P. *Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva*. 1. vydání. Brno: Václav Klemm, 2013. 476 s. ISBN 978-80-87713-10-5.
- ROZEHNALOVÁ, N. HLAVNÍ DOKTRÍNY OVLÁDAJÍCÍ ROZHODČÍ ŘÍZENÍ In: SEHNÁLEK, D. a kol. *Dny práva – 2009*. 1. vydání. Brno: Masarykova universita, 2009. ISBN 978-80-210-4990-1.
- RYŠÁVKOVÁ, V.; BENÁTČANOVÁ, P.; PRUDÍKOVÁ, D.; KORBEL, F. *Nový občanský zákoník úplně pro všechny*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2014. 304 s. ISBN 978-80-247-5157-3.
- SCHELLE, K.; SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení*. 1. vydání. Praha: EUROLEX Bohemia, s.r.o., 2002. 300 s. ISBN 80-86432-19-X.
- SEKERA, M. *Komunitárne a slovenské legislativně piliere ochrany spotrebiteľa*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2013. 212 s. ISBN 978-80-7418-174-0.
- SELUCKÁ, M. *Koupě a prodej – nový občanský zákoník, společná evropská právní úprava prodeje*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 268 s. ISBN 9788074004711.
- SELUCKÁ, M. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 134 s. ISBN 978-80-7400-037-9.
- SELUCKÁ, M. Přezkum a revize spotřebitelského acquis. In FIALA, J.; HURDÍK, J.; SELUCKÁ, M. *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva: Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18. 1. 2008*. 1. vydání. Brno: Spisy Právnické fakulty MU, 2008. 126 s. ISBN 978-80-210-4568-2.
- ŠEVČÍK, L.; KINCL, M.; PŠENKO, R.; WELLECH, E. *Vyznejte se v novém občanském zákoníku. Nejběžnější životní situace z pohledu občanského práva*. 1. vydání. Brno: BizBooks, 2013. 216 s. ISBN 9788026500711
- ŠŤOVÍČEK, J.; VRABEC J. *Kupní smlouvy*. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 2000. 159 s. ISBN 8071750816.
- ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J. et al. *Občanský zákoník I. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 1221 s. ISBN 97828027400200421.
- TOMANČÁKOVÁ, B. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. 2. vydání. Praha: Linde, 2011. 208 s. ISBN 978-80-7201-864-2.
- VEČEŘA, J. *Ochrana spotřebitele v České republice a Evropské unii*. 1. vydání. Praha:

Leges, 2013. 272 s. ISBN 978-80-87576-34-2.

VEČEŘA, J. *Ochrana spotřebitele v kontextu práva EU*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 232 s. ISBN 978-80-247-5164-1.

VÍTOVÁ, B. *Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách*. 1. vydání. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2011. 203 s. ISBN: 978-80-8732-24-0.

WINTEROVÁ, A. et al. *Civilní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Linde, 2011. 711 s. ISBN 978-80-7201-842-0.

ZAHRADNÍKOVÁ, R. et al. *Civilní právo procesní*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 565 s. ISBN 978-80-7380-437-4.

ZDRAŽIL, M. *O ochraně spotřebitele: praktická příručka se vzory a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Linde, 2000. 231 s. ISBN 8072012401.

Odborné články

BABJÁKOVÁ, G. Smlouvy uzavírané spotřebitelem. *Právní fórum*. 2011, č. 7, s. 334-339.

BANDÚROVÁ, M. Rozhodčí doložka a plná moc. *Právní rozhledy*. 2009, č. 8, s. 293 - 296.

BEJČEK, J. Ochrana spotřebitele, nebo i pokrytecky zastřena ochrana věrolomnosti? *Právní rozhledy*. 2013, č. 13-14, s. 477-482.

BEZOUŠKA, P. Neoprávněná reklamace. *Právní rádce*. 2006, č. 12, s. 15-17.

BEZOUŠKA, P.; KOCINA, J. Právní povaha rozhodčího řízení - aplikační problémy. *Právní rozhledy*. 2010, č. 16, s. 585-588.

BĚLOHLÁVEK, A. J. Aplikace procesních předpisů na rozhodčí řízení. *Právní rádce*. 2008, č. 2, s. 16-24.

BĚLOHLÁVEK, A. J. Nárok rozhodců na odměnu a způsob jejího stanovení. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 1, s. 34-38.

BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení a trestní právo v tuzemském a mezinárodním kontextu. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 140-52.

BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení ad hoc vs. řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 10, s. 54-59.

- BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení v tzv. smluvních vztazích spotřebitelského typu. *Právní rádce*. 2010, č. 3, s. 88-89.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. Řád pro rozhodčí řízení on-line. *Právní rádce*. 2004, č. 7, s. 8 a násl.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. Tuzemská právní praxe a veřejnost objevuje výhody rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 2, s. 18-21.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. Ústavní soud ČR opustil striktní smluvní výklad koncepce rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 12, s. 40-44.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 5, s. 15-21.
- BĚLOHLÁVEK, A. J.; PEZL, T. Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku České republiky a dalších zemí. *Právní rozhledy*. 2004, č. 7, s. 256-261.
- BĚLOHLÁVEK, A.; ŘEZNÍČEK, T. Rozhodcovská způsobilost a seznam rozhodců pro spotřebitelské spory po novele zákona o rozhodčím řízení. *Právní fórum*. 2012, č. 10, s. 449-450.
- BRYXOVÁ, V. Uplatnění nároků z odpovědnosti za vady prodané věci a jeho důsledky v majetkové sféře kupujícího. *Právní rozhledy*. 2009, č. 23, s. 849 – 853.
- BRYXOVÁ, V. Uplatňování nároků z odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě. *Právní rádce*. 2009, č. 7, s. 18-22.
- CARBOL, K. Zamyšlení nad řešením spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení aneb co přinesla novela zákona o rozhodčím řízení. *Právní fórum*. 2012, č. 7, s. 303-306.
- ČECH, P. Rekodifikace soukromého práva za dveřmi (a přesto zahalena nejistotou). *Právní rádce*. 2012, č. 4, s. 28-31.
- DAVID, M. K povaze rozhodčí smlouvy podruhé a jinak. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 10, s. 27-29.
- DERKA, L. Je platná rozhodčí smlouva v případě neplatného určení rozhodce (rozhodců)? *Právní rozhledy*. 2010, č. 6, s. 215 a násl.
- DOBROVOLNÁ, E. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání

- s rakouským právem. *Právní rozhledy*. 2013, č. 10, s. 348-354.
- DOHNAL, J. Bránění spotřebitele, nebo bránění obchodnímu styku? *Bulletin advokacie*. 2010, č. 5, s. 66-69.
- ELIÁŠ, K. Jak vypadají zásady nového občanského zákoníku? *Právní rádce*. 2012, č. 12, s. 30-33.
- ELIÁŠ, K. K článku JUDr. Stanislava Křečka „Zamyšlení nad návrhem nového občanského zákoníku“. *Bulletin advokacie*. 2008, č. 9, s. 19-21.
- ELIÁŠ, K. Proč potřebujeme nový občanský zákoník? *Právní rádce*. 2012, č. 11, s. 22-25.
- FIALA, J.; ŠVESTKA, J. Nad jednou aktuální otázkou odpovědnosti za vady. *Právník* 1981, č. 11, s. 977 a násl.
- FRK, P. Shoda (rozpor) s kupní smlouvou podle § 616 občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 11-12, s. 72 – 74.
- GOJOVÁ, J. Rozhodčí doložka ve spotřebitelské smlouvě a její ústavněprávní limity. *Právní fórum*. 2012, č. 1, s. 46-48.
- HEIDENHAIN, S. Jak to bude se zárukou na zboží v novém občanském zákoníku? *Právní rádce*. 2013, č. 7, s. 36-37.
- HLAVÁČ, A. Aktuální vývoj v otázce platnosti rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách. *Právní rádce*. 2010, č. 12, s. 12-15.
- HORSKÁ, J.; BURIAN, J. Rozhodčí doložka ve spotřebitelských smlouvách ve světle aktuální judikatury českých soudů a ESD. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 4, s. 22 a násl.
- HRABEC, J. Jeden případ libovůle obecného soudu ve vztahu k rozhodčímu řízení. *Právní rozhledy*. 2010, č. 22, s. 818-820.
- HULMÁK, M. Uzavírání smluv podle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2012, č. 1, s. 25-30.
- HULVA, T. Ochrana spotřebitele při prodeji zboží v obchodě. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 1, s. 32 – 40.
- CHALUPA, L. K právní povaze rozhodčího řízení před rozhodcem ad hoc. *Právní*

rádce. 2011, č. 4, s. 12-13.

JANOVEC, M. Zrušení rozhodčího nálezu soudem. *Právní fórum*. 2010, č. 4, s. 181 a násl.

KLEIN, B. Pozapomenuté výhody rozhodčího řízení. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 129-132.

KLEIN, B. Proč mnozí dští oheň a síru na rozhodčí řízení, když jde o božskou instituci? *Právní rádce*. 2010, č. 3, s. 100-105.

KLEIN, B. Rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů v České republice. *Právní rozhledy*. 1995, č. 7, s. 12 a násl.

KNOBLOCHOVÁ, V. Náklady na dopravu zboží objednaného na dálku při odstoupení od smlouvy. *Jurisprudence*. 2010, č. 5, s. 57-61.

KOCINA, J. Vykonatelnost a doručování rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 4, s. 30-31.

KOFROŇ, M. Patří spotřebitelské právo do občanského zákoníku? *Právní rádce*. 2011, č. 9, s. 15-17.

KORDAČ, Z. Zkušenosti se současnou právní úpravou a praxí alternativních metod řešení sporů v USA. *Právní fórum*. 2010, č. 3, s. 133-138.

KŘEČEK, S. Zamyšlení nad návrhem nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2008, č. 9, s. 19 – 21.

KULHÁNEK, M. Poznámky k připravované novele zákona o rozhodčím řízení. *Právní rozhledy*. 2011, č. 7, s. 247 - 253.

LISSE, L. K otázce platnosti rozhodčí smlouvy v případě neplatného určení rozhodce. *Právní rozhledy*. 2010, č. 13, s. 475 a násl.

LISSE, L. K požadavkům na výkon funkce rozhodce a liberalizace rozhodčího soudnictví. *Právní rozhledy*. 2006, č. 6, s. 224 – 228.

LISSE, L. K právní povaze rozhodčího řízení. *Právní rozhledy*. 2011, č. 15, s. 552-557.

LISSE, L. K právní povaze rozhodčího řízení ad hoc. *Právní rádce*. 2011, č. 6, s. 56-61.

LISSE, L. K právnímu postavení arbitrážních center. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 1, s.

40-43.

LISSE, L. Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách. *Obchodní právo*. 2010, č. 9, s. 2-12.

LISSE, L. Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách a judikatura ESD. *Právní fórum*. 2010, č. 12, s. 581-591.

LISSE, L. Rozhodčí řízení de lege ferenda. *Právní rádce*. 2011, č. 1, s. 4-8.

LISSE, L. Stanovisko Nejvyššího soudu k rozhodčím doložkám arbitrážních center. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 8, s. 250-251.

LISSE, L., KOHOUT, M. Návrh novely zákona o rozhodčím řízení – spotřebitelské spory. *Právní rozhledy*. 2011, č. 3, s. II.

LÍŠKUTÍN, T. Otazníky nad zákonnou zárukou při prodeji zboží v obchodě od ledna 2014. *Právní rozhledy*. 2014, č. 5, s. 160-164.

MELZER, F. K diskuzi o úpravě ochrany spotřebitele ve vládním návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2009, č. 21, s. 771-776.

MELZER, F. Neplatnost právního jednání v návaznosti na nedodržení formy. *Právní rádce*. 2013, č. 7, s. 31-33.

PAVELKA, M. Rozhodčí řízení před tzv. rozhodčími centry. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 7-8, s. 58 - 59.

PECHA, R. K právní povaze rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 5, s. 41-45.

PELIKÁN, R. Několik poznámek k půjčování peněz spotřebitelům. *Právní rozhledy*. 2008, č. 3, s. 86-94.

PELIKÁNOVÁ, I. České právo, Evropa a rozhodčí doložky. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 10, s. 17-26.

POHL, T. K problematice přezkoumání rozhodčích nálezů soudem. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 158 a násl.

POHL, T. Nad novelou zákona o rozhodčím řízení. *Obchodní právo*. 2012, č. 7-8, s. 250-261.

- POHL, T. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*. 2006, č. 1, s. I-IX (praktická příručka).
- POHL, T. Otazníky v řízení před rozhodci. *Právní rádce*. 2010, č. 5, s. 29-34.
- POPOV, S. Osoba rozhodce. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 6, s. 36-38.
- POPOV, S. Rozhodčí řízení nebo soudní řízení? *Bulletin advokacie*. 2006, č. 1, s. 38-40.
- POSPÍŠIL, P. O právu rozhodce na odměnu za rozhodnutí sporu v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 11-12, s. 43-45.
- RABAN, P. Autorizovaní rozhodci nebo adjudikátoři? Je efektivně zajištěna spravedlnost ve spotřebitelských vztazích? *Bulletin advokacie*. 2010, č. 6, s. 15 – 22.
- RABAN, P. K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 1, s. 25-34.
- RABAN, P. Soukromé rozhodčí soudy a stanné rozhodčí řízení. *Právní rádce*. 2005, č. 11, s. 4 – 11.
- ROZEHNALOVÁ, N. Rozhodčí řízení – alternativa k řízení soudnímu. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 121-127.
- ROZEHNALOVÁ, N.; HAVLÍČEK, J. Rozhodčí smlouva a rozhodci ve světle některých rozhodnutí... aneb quo vadis? *Právní fórum*. 2010, č. 3, s. 114 a násl.
- RŮŽIČKA, K. Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení? *Bulletin advokacie*. 2005, č. 10, s. 52-54.
- RŮŽIČKA, K. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 5, s. 32-40.
- RŮŽIČKA, K. Mezitímní a částečný rozhodčí nález. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 153-157.
- RŮŽIČKA, K. Osoba rozhodce v rozhodčím řízení. *Právní rádce*. 1998, č. 8, s. 5-7.
- SADECKÝ, L. Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. *Právní rozhledy*. 2012, č. 5, s. 153-156.
- SELUCKÁ, M. Dopady zákona č. 28/2011 Sb. na odpovědnost za vady věci prodané

- (vztahy B2C). *Právní fórum*. 2011, č. 5, s. 193-197.
- SELUCKÁ, M. Ochrana spotřebitele v navrhovaném občanském zákoníku. *Právní rozhledy*. 2009, č. 10, s. 364-368.
- SLOVÁČEK, D. Ochrana spotřebitele a rozhodčí doložky. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 7-8, s. 46-48.
- SOBOTKA, M. Povinnosti při prodávání zboží v obchodě. *Právní rádce*. 2001, č. 10, praktická příručka.
- SOKOL, T. K aktuálním problémům rozhodčího řízení *Právní rádce*. 2011, č. 9, s. 4-14.
- SOKOL, T. Opět k (ne)platnosti rozhodčích doložek ve prospěch soukromých rozhodčích soudů. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 6, s. 22-23.
- SOKOL, T. Vázanost rozhodce právem ČR ve vnitrostátním sporu. *Právní fórum*. 2008, č. 4, s. 134-139.
- SOKOL, T. Vztah občanského zákoníku k zákonu o ochraně spotřebitele. *Právní rádce*. 2001, č. 11, s. 5 a násl.
- SUCHOŽA, J., PALKOVÁ, R. Právna úprava rozhodcovského konania v Slovenskej republike. *Právní fórum*. 2010, č. 3, s. 106-114.
- SVOBODA, K. K vykonatelnosti rozhodčích nálezů doručených účastníku neznámého pobytu. *Soudní rozhledy*. 2011, č. 6, s. 197-200.
- SVOBODA, K. Pohled české soudní praxe na rozhodčí nález týkající se práv ze spotřebitelské smlouvy. *Obchodní právo*. 2010, č. 11, s. 2-7.
- ŠILHÁN, J. Vzdání se práv z vadného plnění v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*. 2013, č. 20, s. 712-716.
- ŠMERDA, M. Zamyšlení nad jedním soudním rozhodnutím - nefér útok na rozhodčí řízení. *Právní fórum*. 2010, č. 4, s. 176 a násl.
- TOMANČÁKOVÁ, B. Smlouvy uzavírané spotřebitelem v návrhu nového občanského zákoníku. *Právní fórum*. 2009, č. 9, s. 368-372.
- TOMANČÁKOVÁ, B.; HULMÁK, M. Rozhodčí řízení jako vhodný prostředek řešení sporů mezi dodavatelem a spotřebitelem (1. část). *Obchodněprávní revue*. 2010, č. 6, s.

168-175.

TOMSA, M. Nepřiměřenost rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách. *Obchodní právo*. 2011, č. 6, s. 2-8.

VALOUŠKOVÁ, Z. K překvapivosti rozhodčích nálezů ve světle českých soudů. *Právní rádce*. 2012, č. 1, s. 58-61.

VALOUŠKOVÁ, Z. O neplatnosti rozhodčích doložek ve prospěch soukromých "rozhodčích soudů". *Bulletin advokacie*. 2010, č. 5, s. 35-37.

VARVAŘOVSKÝ, P. Rozhodčí řízení v judikatuře Ústavního soudu. *Právní fórum*. 2010, č. 3, s. 143 a násl.

VÍTOVÁ, B. Vybrané aspekty soukromoprávní ochrany spotřebitele v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*. 2012, č. 9, s. 306 – 318.

VOZÁB, J.; SLAVÍČEK, J. Vyžaduje právo ES při prodeji spotřebního zboží skutečně dvouletou obecnou záruční dobu? *Právní rozhledy*. 2003, č. 1, s. 22-25.

VRCHA, P. K problematice určení (jmenování) rozhodce a stanovení procesních pravidel rozhodčího řízení. *Právní rádce*. 2010, č. 3, s. 14-20.

VÝBOCH, J. Niektoré otázky rozhodcovských doložiek v spotrebitel'ských zmluvách z pohľadu posudzovania ich prijateľnosti. *Právný obzor*. 2013, č. 3, s. 240-262.

ZOULÍK, F. Některé problémy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. 2007, č. 1, s. 13-15.

ZOULÍK, F. Soukromoprávní ochrana slabší smluvní strany. *Právní rozhledy*. 2002, č. 3, s. 109-116.

ŽÍLA, M. Doručování rozhodčích nálezů po novele OSŘ, náhradní doručení a posouzení neúčinnosti doručení rozhodčího nálezu. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 12, s. 27-32.

Diplomové práce

ČERNÁ, M. *Aktuální problémy v ochraně spotřebitele v elektronických komunikacích*. Praha, 2012. 88 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra

evropského práva. Vedoucí práce Pavel Svoboda.

FEJTOVÁ, M. *Rozhodčí řízení ve světle spotřebitelských sporů*. Praha, 2014. 57 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Petr Smolík.

FRNOCHOVÁ, L. *Ochrana spotřebitele v oblasti cestovního ruchu*. Praha, 2010. 65 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra evropského práva. Vedoucí práce Luboš Tichý.

JOZOVÁ, H. *Smlouvy uzavírané prostředky komunikace na dálku - úprava tzv. distančních smluv*. Praha, 2012. 57 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce David Elischer.

MATĚJKA, R. *Soukromoprávní aspekty ochrany spotřebitele*. Praha, 2011. 93 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Jiří Švestka.

ŠVIHELOVÁ, Z. *Spotřebitelské smlouvy*. Praha, 2012. 75 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Jiří Švestka.

Rigorózní práce

BÉM, J. *Odstoupení od smlouvy*. Praha, 2009. 131 s. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Jan Dvořák.

JANSOVÁ, P. *Právní úprava rozhodčího řízení v ČR*. Praha, 2009. 93 s. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Dita Melicharová.

NOVÁKOVÁ, J. *Odpovědnost za vady věci prodané jako jeden z prostředků ochrany*

slabší smluvní strany. Praha, 2011. 120 s. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva.

PAULY, J. *Kupní smlouva v soukromém právu* Praha, 2013. 137 s. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, katedra občanského práva. Vedoucí práce Jan Dvořák.

Právní předpisy

ČR

Zákony

Zákon č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

Zákon č. 254/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád).

Prováděcí právní předpisy

Nářízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení, ve znění pozdějších předpisů.

Nářízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení.

Nářízení vlády č. 363/2013 Sb., o vzorovém poučení o právu na odstoupení od smluv uzavřených distančním způsobem nebo mimo obchodní prostory a vzorovém formuláři pro odstoupení od těchto smluv

Vyhláška č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif) ve znění vyhlášek č. 42/2002 Sb., č. 403/2005 Sb., č. 399/2006 Sb., č. 167/2009 Sb. a vyhlášky č. 432/2013 Sb.

Vyhláška č. 330/2001 Sb. Ministerstva spravedlnosti o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.

Novely právních předpisů

Zákon č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník.

Zákon č. 367/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 136/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 56/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 155/2010 Sb., kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace a ke snížení administrativní zátěže podnikatelů.

Zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 170/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 476/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

Slovensko

Zákon č. 40/1964 Zb., občanský zákonník, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 218/1996 Z.z., o rozhodcovskom konaní, v znení nehorších predpisov.

Zákon č. 108/2000 Z. z., o ochrane spotrebiteľ'a při podomovom predaji a zásielkovom predaji, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 244/2002 Z.z., o rozhodcovskom konaní, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 250/2007 Z. z., o ochrane spotrebiteľ'a, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 367/2013 Z. z., kterým sa mení a dopl'ňa zákon č. 108/2000 Z. z. o ochrane spotrebiteľ'a při podomovom predaji a zásielkovom predaji v znení neskorších predpisov

a ktorým sa dopĺňa zákon č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 102/2014 Z. z., o ochrane spotrebiteľa pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb na základe zmluvy uzavretej na diaľku alebo zmluvy uzavretej mimo prevádzkových priestorov predávajúceho.

Zákon č. 335/2014 Z. z., o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Evropské právo

Směrnice

Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory.

Směrnice Rady 1993/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 8. června 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/122/ES ze dne 14. ledna 2009 o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů.

Nařízení

Nařízení Evropského parlamentu a Rady 1896/2006/ES ze dne 12. prosince 2006,

kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (nařízení Řím I).

Zahraniční právní předpisy

Francie

Code de la consommation.1978.

Code civil des Français. 1804.

Historické právní předpisy

Zákon č. 946/1811 Sb. z. s., Obecný zákoník občanský Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch.

Zákon č. 113/1895, civilní soudní řád.

Judikatura

Nejvyšší soud

Rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. R 17/76.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. R 2/78.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 3 Cz 67/81.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. 33 Odo 329/04.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2006, sp. zn. 33 Odo 1314/2005.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 33 Odo 135/06.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2007, sp. zn. 20 Cdo 1612/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2282/08.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. 33 Cdo 1956/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 33 Cdo 3210/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2010, sp. zn. 26 Cdo 4074/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 33 Cdo 3228/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1854/10.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2014, sp. zn. 7 Tdo 87/2014.

Stanoviska Nejvyššího soudu

Stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. Rc 38/78.

Stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. Cpj 40/82.

Stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. R 22/83.

Ústavní soud

Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2001, sp. zn. III. ÚS 460/01.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 7. 2002, sp. zn. ÚS 174/02.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. IV. ÚS 512/05.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 7. 2006, sp. zn. III. ÚS 32/06.

Nález Ústavního soudu ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS 3/06.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 37/08.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. III. ÚS 2266/09.

Nález Ústavního soudu ze dne 10. 11. 2009, sp. zn. III. ÚS 2983/08.

Nález Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. II. ÚS 3057/10.

Nález Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 1930/11.

Nejvyšší správní soud

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2006, sp. zn. 3 As 60/2005.

Ostatní

Nález Rozhodčího soudu při HK a AK ČR ze dne 3. 8. 2010, sp. zn. Rsp 405/09.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008.

ESD

Rozsudek ze dne 14. března 1991. Trestní řízení proti Patrice Di Pinto. Věc C-361/89.

Stanovisko generálního advokáta - Mischo - 14 června 2001. Cape Snc proti Idealservice Srl (C-541/99) a Idealservice MN RE Sas proti OMAI Srl (C-542/99).

Rozsudek ze dne 21. listopadu 2002. Cofidis SA proti Jean-Louisi Fredoutovi. Věc C-473/00.

Stanovisko generálního advokáta - Tizzano - 27 dubna 2006. Elisa María Mostaza Claro proti Centro Móvil Milenium SL. Věc C-168/05.

Rozsudek ze dne 6. října 2009. Asturcom Telecomunicaciones SL v. Cristina Rodríguez Nogueira. Věc C-40/08.

:Rozsudek ze dne 4. června 2009. Pannon GSM Zrt v. Erzsébet Sustikné Gyórfi. Věc C-243/08.

Rozsudek ze dne 15. dubna 2010. Handelsgesellschaft Heinrich Heine GmbH v. Verbraucherzentrale Nordrhein-WestfaleneV. Věc C-511/08.

Internetové zdroje (cit. ke dni 7. 1. 2015)

<https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2015-01-07>

<http://www.arbitrazni-centrum.cz/o-rozhodcim-rizeni>

http://www.bcpp.cz/BRS/BRS_rad.pdf

<http://www.bcpp.cz/dokument.aspx?k=BRS-rozhodci-predsednictvo>

https://www.businessinfo.cz/app/content/files/dokumenty/Navrh_zmen_NOZ-200814.pdf

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/243530-smejdi-zapusobili-v-evropskem-parlamentu/>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/255503-nez-pujdete-v-roce-2014-nakupovat/>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/271164-chcete-natocit-smejdy-prvne-jim-to-musite-oznamit/>

<http://www.coi.cz/cz/pro-podnikatele/oznamovani-predvadecich-akci/>

<http://www.coi.cz/userdata/files/dokumenty-ke-stazeni/vyrocnizpravy-o-cinnosti/2012-vyr-zprava-cinnost.pdf>

<http://www.coi.cz/userdata/files/dokumenty-ke-stazeni/vyrocnizpravy-o-cinnosti/2013-vyr-zprava-cinnost.pdf>

http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/0001-12-r_2012-2700

http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/kapitola/0001-13-r_2013-2700

http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/kapitola/320198-14-r_2014-2700
<https://www.eucaris.net/>
<http://www.egov.cz/clanky/nove-vedeni-prahy-zrusilo-arbitraz-s-majitelem-opencard>
<http://kontrolatachometru.cz/>
<http://magazin.e15.cz/regiony/nejpretizenejsi-soud-ten-krajsky-v-brne-835653>
http://www.metro.cz/ids-vybrala-rozhodce-pro-arbitraz-s-prahou-kvuli-tunelu-blanka-mozna-z-ni-nakonec-sejde-grh-co-se-deje.aspx?c=A141201_142036_co-se-deje_jbs
<http://www.mpo.cz/dokument141011.html>
<http://www.mpo.cz/dokument148845.html>
<http://www.nakupujemehromadne.cz/sekce/pojisteni>
http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Pripominky_verejnosti_2011.pdf
<http://obcanskyzakonik.justice.cz/legislativni-proces/>
<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&T=808>
<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&T=618>
<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=72>
<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=385>
<http://www.rozhodcisoud.cz/index.php?oid=3284612>
<http://www.rozhodcisoud.cz/index.php?oid=3284614>
<http://www.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012>
<http://www.soud.cz/rady/zvlastni-dodatek-radu-pro-rozhodci-rizeni-on-line-2007>
<http://www.soud.cz/o-rozhodcim-rizeni>
<http://www.soud.cz/o-rozhodcim-soudu>
<http://www.soud.cz/seznamy-rozhodcu>
<http://www.spotřebitel.net/>
<http://www.spotřebitel.net/spolecnost-a-pravo/2349-navrhovanou-novelu-zakona-v-souvislosti-s-pedvadcimi-akcemi-povaujeme-za-zcela-nedostatenou>
<http://www.zkontrolujsiauto.cz/info-o-systemu-autotracer>
<http://zpravy.e15.cz/domaci/udalosti/ministerstvo-kauza-diag-human-je-u-konce-cesko-nezaplati-ani-korunu-1105345>

7 Abstrakt

Vybrané otázky spotřebitelských smluv

Spotřebitelské smlouvy jakožto smlouvy uzavírané se spotřebitelem, který je slabší stranou závazkového vztahu, tvoří nedílnou součást našeho každodenního života. Přestože obvykle považujeme problematiku ochrany spotřebitele za oblast občanského práva, jedná se o kategorii s přesahem do práva obchodního, evropského, trestního a správního. Spotřebitelské právo, které je silně ovlivněno evropskou legislativou, stojí na pomezí mezi soukromým a veřejným právem. Praktické aspekty spotřebitelského práva nicméně nikterak nevyklučují jeho hlavní účel - hledání spravedlnosti, tj. vyvažování rovnosti na straně jedné a svobody na straně druhé. Téma spotřebitelských smluv je dnes, kdy jsme vystavováni reklamě na každém kroku, ještě aktuálnější. Navzdory stávající ekonomické krizi se finanční gramotnost české populace zvyšuje pomalu. Zákony neodpovídají rychlému technologickému rozvoji společnosti, a tak bývá praxe docela jiná, než jak ji známe z učebnic.

Nový občanský zákoník, který přináší mnoho změn nejen ve spotřebitelském právu, byl schválen v roce 2012. Kodex vyvolal nesčetné vášně jak mezi odbornou, tak laickou veřejností. Důležitost zákoníku byla zastíněna mediální zkratkou a ideologickým výkladem. Starý občanský zákoník byl mnohdy prezentován jako socialistické dědictví, kterého se musíme zbavit. Reforma soukromého práva se stala politickou záležitostí.

Nejen právníci, ale i spotřebitelé se budou muset vypořádat s nejednoznačnou povahou nového občanského zákoníku. Právě připravovaná novela nového občanského zákoníku potvrzuje, že shromáždění občanskoprávní materie do jednoho právního předpisu s sebou nese riziko kazuistické a technicistní povahy zákona.

Zvláštní postavení spotřebitele kromě nové civilní legislativy reflektuje i právní úprava týkající se rozhodčího řízení. Před spotřebiteli se otevírá možnost alternativního řešení sporů za současného zohlednění specifík spotřebitelských smluv. Spotřebitelům byla v roce 2012 prvně v historii přiznána jiná procesní práva než ostatním účastníkům řízení.

Cílem mé rigorózní práce je porovnat postavení spotřebitele podle staré a nové právní úpravy a zhodnotit aktuální problémy spotřebitelského práva na základě příkladů z praxe. Po úvodu následuje druhá kapitola, která se zaměřuje na kupní smlouvu z pohledu nového občanského zákoníku. Kapitola se věnuje především problematice odpovědnosti za vady, záruky za jakost, distančních smluv a smluv uzavíraných mimo obchodní prostory. Třetí a čtvrtá kapitola mé práce se týká rozhodčího řízení, a to nejprve obecně a následně v souvislosti se spotřebitelskými smlouvami.

8 Abstract

Selected Issues of Consumer Contracts

Consumer contracts as contracts concluded with consumer who is the weaker party make integral part of our everyday life. Although we usually consider consumer protection an area of contractual law, it is a category with an overlap into commercial, European, criminal and administrative law. Consumer law which is strongly affected by EU legislation, stands on the border between private and public law. Practical aspects of consumer law, however, do not in any way exclude its main purpose – seeking justice, i.e. balancing equality on one side and freedom on the other side. This branch of law is even more topical nowadays as we are exposed to advertising anywhere. Despite the fact that we are experiencing an economic crisis at the moment, financial knowledge of the Czech population increases slowly. Legislation does not correspond to the development of society. Reality is then quite different to the way we know it from textbooks.

The New Civil Code that brings many changes not only in consumer law was adopted in 2012. It provoked numberless discussions both between lawyers and public. The importance of the code was overshadowed by media shortcut and ideological construction. The old legislation was presented as a socialist heritage that we have to get rid of. The reform of private legislation has become a political matter.

Not only the lawyers, but also the consumers will have to deal with the ambiguous nature of the New Civil Code. The amendment to the New Civil Code which is currently under preparation shows that the concentration of the civil law material in a single act poses a risk of casuistic and technicist nature of the code.

Besides the new civil legislation the special status of consumer is reflected by legislation concerning arbitration. A new possibility of dispute resolution taking into account the specific nature of consumer contracts is opening in front of consumers. In 2012 for the first time in history the consumers were endowed by special procedural rights.

The aim of my doctoral thesis is to compare the position of a consumer according to old and new legislation and to analyse current problems of consumer law pursuant to examples from practice.

After the introduction, the second chapter focuses on the sales contract from the perspective of the New Civil Code. The chapter deals mainly with liability for defects, warranty, distance contracts and contracts concluded outside business premises. In the third and the fourth chapter the attention is therefore given to the arbitration. Although the legal field of my doctoral thesis is substantive civil law, I decided to outline briefly procedural aspects of consumer law.

9 Název práce a klíčová slova

Název práce

Vybrané otázky spotřebitelských smluv

Selected Issues of Consumer Contracts

Klíčová slova

spotřebitelské smlouvy

kupní smlouva

nový občanský zákoník

spotřebitel

ochrana spotřebitele

rozhodčí řízení

Key words

consumer contracts

sales contract

new civil code

consumer

consumer protection

arbitration